

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen assosiaatiosopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Brysselissä marraskuussa 2002 allekirjoitetun Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen assosiaatiosopimuksen. Sopimus on jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden ja osittain yhteisön toimivaltaan.

Sopimuksen perustana ovat vuonna 1990 tehty Euroopan yhteisön ja Chilen yhteistyösopimus sekä vuonna 1996 tehty Euroopan yhteisön ja Chilen yhteistyötä koskeva puitesopimus.

Sopimuksen päämääränä on laajentaa Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan alueellisen yhdentymisen osapuolina olevien valtioiden suhteita näiden kahden alueen strategisen assosiaation edistämiseksi ja lujittaa osapuolten välistä poliittista vuoropuhelua. Sopimus kattaa erityisesti politiikan,

kaupan, talouden, rahoituksen, tieteen, tekniikan, kulttuurin ja julkishallinnon yhteistyön sekä yhteistyön sosiaalialalla. Johtavana kauppapoliittisena tavoitteena on tavarakaupan vapauttaminen asteittain ja vastavuoroisesti vuonna 1994 tehdyn tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka kuluessa osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen voimaantulon edellyttämien menettelyjen päätökseen saattamisesta. Voimaan tullessaan sopimus korvaa vuonna 1996 Euroopan yhteisön ja Chilen välillä tehdyn puitesopimuksen. Hallituksen esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Euroopan unionin ja Chilen väliset sopimussuhteet	4
2.2. Chilen talous.....	4
2.3. Euroopan yhteisön ja Chilen kauppasuhteet	5
2.4. Suomen ja Chilen kauppasuhteet.....	5
2.5. Kahdensiväinen sopimustilanne.....	5
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	5
4. Esityksen vaikutukset.....	6
4.1. Taloudelliset vaikutukset	6
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	6
4.3. Ympäristövaikutukset	6
4.4. Yritysvaikutukset.....	6
4.5. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan.....	7
5. Asian valmistelu	7
5.1. Asian valmistelu Euroopan unionissa.....	7
5.2. Asian kansallinen valmistelu	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1. Sopimuksen sisältö.....	9
I OSA YLEISET JA INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET	9
I osasto: sopimuksen luonne ja soveltamisala.....	9
II osasto: institutionaalinen rakenne	9
II OSA: poliittinen vuoropuhelu.....	10
III OSA: Yhteistyö	10
I osasto: Taloudellinen yhteistyö.....	10
II osasto Tiede, tekniikka ja tietoyhteiskunta	11
III osasto: Kulttuuri, koulutus ja audiovisuaalinen ala	11
IV osasto: Julkishallinto ja toimielinten välinen yhteistyö	11
V osasto: Sosiaalialan yhteistyö.....	11
VI osasto: Muut yhteistyöalat.....	12
VII osasto: Yleiset määräykset.....	12
IV OSA: KAUPPA JA KAUPPAAN LIITTYVÄT KYSYMYKSET	12
I osasto: Yleiset määräykset	12
II osasto: Tavaroiden vapaa liikkuvuus	12
I LUKU: Tullien poistaminen.....	13
1 Jakso: Yleiset määräykset	13
2 jakso: Tullien poistaminen.....	13
2.1 alajakso: Teollisuustuotteet	13

2.2 alajakso: Kala ja kalastustuotteet.....	13
2.3 alajakso: Maataloustuotteet ja jalostetut maataloustuotteet.....	13
II LUKU: Muut kuin tariffitoimenpiteet.....	14
1 jakso: Yleiset määräykset	14
2 jakso: Polkumyynti- ja tasoitustoimenpiteet.....	14
3 jakso: Tulliala ja siihen liittyvät asiat.....	14
4 jakso: Standardit, tekniset määräykset ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt	15
5 jakso: Terveystta ja kasvinsuojelua koskevat toimenpiteet	15
6 jakso: Viinit ja väkevät alkoholijuomat	15
III LUKU: POIKKEUKSET	15
III osasto: Palvelukauppa ja sijoittautuminen.....	15
I LUKU: PALVELUT	15
1 jakso: Yleiset määräykset	15
2 jakso: Kansainvälinen meriliikenne.....	16
3 jakso: Televiestintäpalvelut	16
II LUKU: Rahoituspalvelut	16
III LUKU: Sijoittautuminen.....	16
IV LUKU: Poikkeukset	17
IV osasto: Julkiset hankinnat	17
V Osasto: Juoksevat maksut ja pääomanliikkeet	18
VI osasto: Teollis- ja tekijänoikeudet	18
VII osasto: Kilpailu	18
VIII osasto: Riitojen ratkaiseminen.....	18
I LUKU: Tavoite ja soveltamisala.....	18
II LUKU: Riitojen välttäminen	19
III LUKU: Riitojen ratkaisumenettely	19
IV LUKU: Yleiset määräykset	19
Yleiset määräykset.....	19
IX osasto: Avoimuus.....	19
X osasto: Tämän sopimuksen nojalla perustettujen elinten erityistehtävät kaupan alalla.....	19
XIX osasto: Poikkeukset kaupan alalla	19
V OSA: Loppumääräykset.....	20
Sopimuksen liitteet ja pöytäkirjat.....	21
2. Lakiehdotuksen perustelut	21
3. Voimaantulo	21
4. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	22
5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	22
Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	24

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan yhteisön Chilen politiikka perustuu 20 päivänä joulukuuta 1990 tehtyyn Euroopan yhteisön ja Chilen yhteistyösopimukseen ja 21 päivänä kesäkuuta 1996 Firenzen huippukokouksessa tehtyyn puitesopimukseen, jolla aloitettiin poliittinen vuoropuhelu yhteisen edun kannalta tärkeistä kahdenvälisistä ja kansainvälisistä asioista. Rio de Janeirossa 28 päivänä kesäkuuta 1999 pidetyssä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen sekä Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiesten huippukokouksessa annetussa julistuksessa todettiin, että on suotavaa laajentaa Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan alueellisen yhdentymisen kohteina olevien maiden suhteita näiden kahden alueen strategisen assosiaation edistämiseksi.

Neuvottelut Euroopan yhteisön ja Chilen välisestä assosiaatiosopimuksesta aloitettiin marraskuussa 1999. Ne saatiin kymmenen neuvottelukierroksen jälkeen päätökseen huhtikuussa 2002. Neuvottelujen tuloksena yleisten asiain neuvosto hyväksyi 18 päivänä marraskuuta 2002 komission esityksen sopimuksen allekirjoittamisesta, väliaikaisesta soveltamisesta eräiden määräysten osalta ja tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta. Euroopan yhteisön ja Chilen välinen assosiaatiosopimus on laaja-alainen jaetun toimivallan sopimus eli sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivallaltaan. Näin ollen myös jäsenvaltiot ovat assosiaatiosopimuksen sopimuspuolia Euroopan yhteisön lisäksi. Assosiaatiosopimus vaatii sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden hyväksymisen.

2. Nykytila

2.1. Euroopan unionin ja Chilen väliset sopimussuhteet

Euroopan unionin ja Chilen välillä on tehty seuraavat sopimukset: sopimus Chilen kanssa, neuvoteltu GATT:in XXVIII artiklan nojalla (1969, ei suomenkielistä toisintoa, koskee myönnytysluettelojen muuttamista), so-

pimus kirjeenvaihdon muodossa Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan välillä omenoiden ja päärynöiden tuonnista yhteisöön (1994, ei suomenkielistä toisintoa), Euroopan yhteisön ja Chilen sopimus XXIV artiklan 6 kohdan mukaisesti käytyjen neuvottelujen päättämisestä (1995), Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan poliittisen ja taloudellisen liiton perustamiseen tähtäävä yhteistyötä koskeva puitesopimus (1996, muutos 2001),

Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan välinen sopimus huumeiden ja psykotrooppisten aineiden laittomassa valmistuksessa usein käytettävistä kemiallisista aineista ja niiden esiasteista (1998), Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan kirjeenvaihtona tehty sopimus, jolla lisätään hallintoviranomaisten keskinäistä avunantoa tulliasioissa koskeva pöytäkirja yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen (2001), sopimus Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan välisestä assosiaatiosta - Päätösasiakirja (2002, nyt ratifioitavana oleva sopimus) ja sopimus tiede- ja teknologiayhteistyöstä (2003). Neuvosto on antanut asetuksen N:o 312/2003 18 päivänä helmikuuta 2003 Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisestä assosiaatiosta tehdyn sopimuksen tariffimääräysten täytäntöönpanosta yhteisön osalta.

2.2. Chilen talous

Chilen talous on kasvanut tasaisesti ja on yksi Latinalaisen Amerikan kehittyneimmistä. Talouden kehitys ja kasvu on perustunut avoimeen kauppapolitiikkaan ja viennin kehittymiseen. 1980-luvun puolivälistä alkanut talouden kasvuvauhti on viime vuosina jonkin verran hidastunut, ollen vuonna 2002 3,1 prosenttia.

Maan tärkeimpiä vientituotteita ovat kupari, selluloosa ja paperi, hedelmät ja viinit. Noin 40 prosenttia maan vientituloista saadaan kuparista. Viime vuosina hallitus on siirtänyt painopistettä korkean teknologian alojen kehittämiseen. Taloudellista vakautta pyritään parantamaan vientirakennetta monipuolistamalla. Vuonna 2001 maan kokonaisvienti oli 18,5 miljardia Yhdysvaltain dolla-

ria, kauppataseen ollessa 2,1 miljardia Yhdysvaltain dollaria ylijäämäinen.

2.3. Euroopan yhteisön ja Chilen kauppasuhteet

Euroopan yhteisö on Chilen tärkein vientialue. Vuonna 2001 maan viennistä 26,1 prosenttia suuntautui Euroopan yhteisöön. Tärkeimpiä vientikohteita yhteisön maista ovat Iso-Britannia, Italia, Ranska, Alankomaat ja Saksa. Euroopan yhteisön osuus Chilen tuonnista on 18,5 prosenttia. Kauppataaseen on jo vuosia ollut yhteisölle alijäämäinen. Yhteisön Chilen-viennin arvo vuonna 2001 oli 3,7 miljardia euroa ja tuonnin 5,1 miljardia euroa. Chilen vienti koostuu pääasiassa maataloustuotteista, kemiallisista tuotteista sekä koneista. Chileen tuodaan eniten koneita ja laitteita, kuljetusmateriaalia ja kemiallisia tuotteita.

2.4. Suomen ja Chilen kauppasuhteet

Vuonna 2002 Suomen vienti Chileen oli 115,1 miljoonaa euroa, jossa kasvu edelliseen vuoteen oli 40 miljoonaa euroa. Tuonti puolestaan nousi edellisvuodesta vajaat 20 miljoonaa euroa ollessa 91,5 miljoonaa euroa. Kauppataaseen oli siis Suomelle ylijäämäinen. Suomen vientiä Chileen hallitsevat perinteiset vientituotteet: koneet ja laitteet, joiden osuus koko viennistä on vuosina 1995—1999 vaihdellut 50—60 prosentin ja paperin osuus 18—23 prosentin välillä. Chileen on viety erityisesti teollisuuden ja eri toimialojen erikoiskoneita ja -laitteita. Kaupan tasapainossa esiintyy suuria vuosittaisia vaihteluita, jotka selittyvät lähinnä Suomen viennille tyypillisistä suurista yksittäisistä kone- ja laitetuotteista. Vienti Chileen oli 0,2 prosenttia Suomen koko viennistä, samoin tuonti. Tärkeimmät tuontituotteet ovat kaivosteollisuuden tuotteet, kuparimalmi ja -rikasteet sekä molybdeeni, joiden osuus tuonnista on viime vuosina ollut 75—85 prosenttia. Muita tärkeitä tuontituotteita olivat viinit ja hedelmät.

2.5. Kahdenvälinen sopimustilanne

Suomen ja Chilen välillä on voimassa perussopimus taloudellisesta, teollisesta ja tek-

nologisesta yhteistyöstä (SopS 4/1994) sekä sopimus investointien edistämiseksi ja molempipuolisesta suojelemisesta (SopS 22—23/1996). Maiden välillä on lisäksi muodollisesti voimassa sopimus viisumivapaudesta (SopS 26/1961). Käytännössä viisumiasioissa noudatetaan yhteisön viisumipolitiikkaa.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

EU:n ja Chilen välinen assosiaatiosopimus noudattaa muiden assosiaatiosopimusten mallia, mutta kaupan osalta se on kattavampi kuin yksikään aikaisempi sopimus. Sopimus tarjoaa mahdollisuudet syventää suhteita monilla aloilla ja demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion kunnioittaminen sekä kestävä kehityksen edistäminen ovat ne periaatteet, joille sopimus perustuu. Euroopan yhteisön tavoitteena alueella on edistää vakautta ja myönteistä taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä.

Yhteisön ja Chilen välisen kaupan asteittainen vapauttaminen vahvistaa yhteisön jäsenvaltioiden kilpailuasemaa suhteessa kolmansiiin maihin.

Sopimuksen perustana on Rio de Janeirosa 28 päivänä kesäkuuta 1999 pidetyn Latiinalaisen Amerikan ja Karibian alueen sekä Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiesten huippukokouksessa annettu julistus, jossa todettiin olevan suotavaa laajentaa Euroopan unionin ja Latiinalaisen Amerikan alueellisen yhdyntymisen kohteina olevien maiden suhteita näiden kahden alueen strategisen assosiaation edistämiseksi.

Sopimuksen kolme pääosaa ovat poliittinen vuoropuhelu, yhteistyö ja kauppa. Lisäksi sopimukseen kuuluu yleisiä ja institutionaalisia määräyksiä. Sopimuspuolten välillä aloitetaan säännöllinen poliittinen vuoropuhelu, minkä avulla ne pyrkivät sovittamaan kantansa yhteen ja tekemään yhteisiä aloitteita. Yhteistyöstä sopimus sisältää määräyksiä seuraavilla aloilla: taloudellinen yhteistyö, tiede, teknologia ja tietoyhteiskunta, kulttuuri, koulutus ja audiovisuaalinen ala, julkishallinto ja sosiaaliala. Sopimuksessa vahvistetun taloudellisen yhteistyön piiriin kuuluvat seuraavat yhteistyöalat: investointien edistäminen, yhteistyö energia-alalla, liikenne, yhteis-

työ maatalous- ja maaseutualoilla sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimien aloilla, kalastus, tulli, tilastointi, ympäristö, kuluttajansuoja, tietosuoja, makrotaloudellinen vuoropuhelu, teollis- ja tekijänoikeudet, julkiset hankinnat, matkailuala ja, kaivannaisteollisuuden ala.

Sopimukseen kuuluu tavara-kaupan asteittainen vapauttamien enintään kymmenen vuoden siirtymäkauden aikana, viinejä ja väkeviä alkoholijuomia koskeva sopimus., terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskeva sopimus sekä tullialaa, standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevat määräykset. Palvelujen kauppaa vapautetaan vastavuoroisesti GATS-sopimuksen V artiklan mukaisesti kuitenkin siten, että vapauttaminen koskee paljon kattavammin eri aloja. Yritysten toimintaedellytyksiä puolestaan parantavat sijoittautumisoikeutta, kilpailun esteiden poistamista sekä vapaampia pääomanliikkeitä koskevat määräykset.

Sopimuksella perustetaan assosiaationeuvosto, joka valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa, assosiaatiokomitea, joka vastaa sopimuksen yleisestä toimeenpanosta, erityiskomiteat, jotka avustavat assosiaationeuvostoa, parlamentaarinen assosiaatiokomitea, jossa kokoontuvat mielipiteiden vaihtoa varten Euroopan parlamentin ja Chilen kansalliskongressin edustajat sekä neuvoa-antava sekakomitea avustamaan assosiaationeuvostoa edistämään Euroopan unionin ja Chilen kansallisyhteiskuntien välistä vuoropuhelua.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Chile on yksi Suomen merkittävimmistä kauppakumppaneista Latinalaisessa Amerikassa. Sopimuksen vaikutus Suomen ja Chilen väliseen kauppaan on Suomen tavoitteiden mukainen, koska sopimus tarjoaa suomalaiselle teollisuudelle entistä paremmat vientiedellytykset erityisesti kaivosteollisuuden ja metsäteollisuuden koneiden ja laitteiden viennissä. Sopimuksessa määritelty tullien poistaminen antaa tasavertaisen aseman suomalaisille vientiyrityksille suhteessa kolmansien maiden yrityksiin. Eräillä tärkeillä

mailla on jo vapaakauppasopimukset Chilen kanssa. Investointiedellytysten ja pääoma-liikkeiden vapauttamisen parantamisella on myönteisiä vaikutuksia maassa toimiville tai sinne sijoittumaan pyrkiville suomalaisyrityksille.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole organisaatioon tai henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia. Sopimuksen hallinnointiin liittyvät assosiaationeuvoston ja -komitean kokoukset voidaan hoitaa nykyisellä henkilöstöllä.

4.3. Ympäristövaikutukset

Sopimuksella pyritään edistämään ympäristön säilyttämistä ja parantamista, luonnonvarojen ja ekosysteemien saastumisen ja heikkenemisen ehkäisyä sekä niiden järjestyksellistä käyttöä kestävässä kehityksessä mukaisesti. Osapuolet sitoutuvat myös edistämään tietojen ja kokemusten vaihtoa puhtaiden teknologioiden soveltamisesta kaivannaisteollisuuden tuotantoprosesseissa.

4.4. Yritysvaikutukset

Monilla sopimuksen kirjaamalla yhteistyöaloilla saavutettava kehitys voi vaikuttaa suotuisasti yritysten toimintamahdollisuuksiin Chilessä, joskaan sopimuksen voimaantulo tuskin tuo mukanaan välittömiä suuria muutoksia.

Tullimaksujen poistaminen siirtymäaikojen päättyessä parantaa Euroopan Unionin yritysten vientimahdollisuuksia Chileen. Tulli- ja standardiyhteistyön voidaan odottaa keventävän muodollisuuksia ja yhtenäistävän käytäntöjä. Sopimuksen tarkoituksena on parantaa maan investointi-ilmapiiriä ja helpottaa pääomasijoituksia yrityksiin samoin kuin voittojen kotiuttamista. Kilpailusääntöjen kehittäminen ja valtioneuvoston käytäntöjen avoimuuden turvaaminen parantavat liiketoimintaympäristöä. Kaupan esteitä pyritään purkamaan myös kuluttajalainsäädäntöä lähentämällä.

4.5. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Sopimuksessa korostetaan sopimuspuolten alueella laillisesti oleskelevien työntekijöiden tasapuolista kohtelua. Sopimuspuolet voivat tehdä aloitteen työntekijöiden olosuhteita ja sosiaaliturvaa koskevien vastavuoroisten kahdenvälisen sopimusten tekemisestä. Yhteiskunnallista keskustelua käydään erityisesti siirtolaisyhteiskunnissa vallitsevista olosuhteista, siirtolaisuudesta, laittomasta maahanmuutosta ja sopimuspuolten kansalaisten tasavertaista kohtelua edistävästä toimista. Sopimuspuolet sitoutuvat ottamaan takaisin toisen sopimuspuolen alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa. Sopimuksen voimaantumisen jälkeen sopimuspuolet voivat neuvotella ja tehdä toistensa kanssa kahdenvälisiä sopimuksia, joilla säännellään myös kolmannen maan kansalaisten takaisinottovelvollisuuksia.

5. Asian valmistelu

5.1. Asian valmistelu Euroopan unionissa

Euroopan Unionin ja Chilen välillä on tällä hetkellä voimassa Brysselissä kesäkuussa 1996 tehty yhteistyötä koskeva puitesopimus sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä pöytäkirjoilla. Sopimus on pohjana assosiaatiosopimukselle. Neuvosto antoi neuvotteluohjeet komissiolle syyskuussa 1999 ja komissio aloitti neuvottelut marraskuussa 1999. Neuvottelukierroksia käytiin yhteensä kymmenen. Neuvottelut saatiin päätökseen EU:n ja Latinalaisen Amerikan toisessa huippukokouksessa Madridissa toukokuussa 2002. Sopimus parafoitiin 10 päivänä kesäkuuta 2002 ja allekirjoitettiin 18 päivänä marraskuuta 2002. Chilen kongressi ratifioi sopimuksen 14 päivänä tammikuuta 2003.

5.2. Asian kansallinen valmistelu

Eduskunnalle on annettu valtioneuvoston selvitykset E 17/1999 vp ja E 42/2001. komission esityksistä EY:n ja sen jäsenvaltioiden assosiaatiosopimuksiksi Mercosur-maiden ja Chilen kanssa. Tasavallan presidentti myönsi sopimuksen allekirjoitusvaltuudet 8

päivänä marraskuuta 2002 ja Suomi allekirjoitti sopimuksen yhdessä Euroopan yhteisön ja muiden jäsenvaltioiden kanssa 18 päivänä marraskuuta 2002.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä virkatyönä. Sopimuksesta on pyydetty lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä, maa- ja metsätalousministeriöltä, oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, tullihallitukselta, työministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä ja Ahvenanmaan maakuntahallitukselta. Valtiovarainministeriön lausunnossa on todettu yleisperiaatteet siitä, milloin määräys perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi. Lisäksi siinä on todettu sopimusluonnoksessa olevien määräyksien, jotka koskevat veroja ja tulleja, samoin kuin pankki- ja arvopaperipalveluja sekä pääomien ja maksujen liikkuvuutta, kuuluvan valtiovarainministeriön toimialaan ja vakuutuspalveluja koskevien määräyksien kuuluvan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan. Välillistä verotusta koskevan artiklan 77 todetaan kuuluvan yhteisön toimivaltaan ja lainsäädännön alaan. Välitöntä verotusta koskevaan artiklaan 196 liittyviä sopimuksen tulkintaan liittyviä määräyksiä ei pidetä kansalliseen toimivaltaan eikä lainsäädännön alaan kuuluvina. Sopimusluonnoksen tulliasioita koskevissa määräyksissä ei katsota olevan velvoittavaa sisältöä, mutta niissä viitataan sopimukseen liitettyihin hallinnollista yhteistyötä tullialalla koskeviin pöytäkirjoihin. Näissä on määräyksiä, jotka liittyvät tullihallinnolla olevien tietojen, mm. henkilötietojen luovuttamiseen, mikä kuuluu kansalliseen toimivaltaan ja lainsäädännön alaan. Rahoituspalvelujen ja maksujen todetaan kuuluvan yhteisön toimivaltaan ja lainsäädännön piiriin.

Opetusministeriö on todennut, ettei sillä ole huomauttamista opetusministeriön toimialaan kuuluviin sopimusartikloihin. Samalla todetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen koulutusta ja kulttuuria koskevissa artikloissa 150 ja 151 kehoitettavan yhteisöä ja jäsenvaltioita suosimaan yhteistyötä kolmansien maiden kanssa, mitä Suomi on kannatta-

nut. Opetusministeriö kiinnittää lausunnossaan myös huomiota sopimuksen artiklan 39 kieliasuun, mikä huomautus lopullisessa sopimusversiossa on huomioitu. Ahvenanmaan maakuntahallitus on todennut, että sopimustekstissä ei näytä olevan sellaisia kohtia, jotka olisivat ristiriidassa Ahvenanmaata koskevan Suomen Euroopan unioniin liittymisasiakirjan pöytäkirjan 2 kanssa. Maakunta-

hallitus katsoo, ettei sopimukseen tarvita viitasta kyseiseen pöytäkirjaan. Kuitenkin Ahvenanmaan erityisasema tulee huomioida sopimusta mahdollisesti laajennettaessa. Kansainvälisten sopimusten voimaansaattamista koskevien menettelyjen mukaisesti sopimus edellyttää Ahvenanmaan maapäivien suostumusta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

Sopimuksen johdannossa viitataan osapuolten välisiin perinteisiin siteisiin ja niitä yhdistävään yhteiseen kulttuuriperintöön sekä sitoutumiseen Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksessa määriteltyihin demokratian periaatteisiin, perusluonteisiin ihmisoikeuksiin, hyvän hallinnon ja oikeusvaltion periaatteisiin ja taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseen ottaen huomioon kestävän kehityksen periaatteet ja ympäristönsuojelun vaatimukset.

I OSA YLEISET JA INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

I osasto: sopimuksen luonne ja soveltamisala

1 artikla. Artiklassa luetellaan osapuolten yhteiset, sopimuksen olennaisena osana olevat periaatteet, joita ovat YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja perusluonteisten ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen.

2 artikla. Sopimuksella perustetaan osapuolten välille poliittinen ja taloudellinen assosiaatio. Artiklassa luetellaan alat, joita sopimus erityisesti kattaa. Näitä ovat politiikan, kaupan, talouden, rahoituksen, tieteen, tekniikan, kulttuurin ja yhteistyön alat sekä sosiaaliala. Sopimusta voidaan laajentaa myös muille sopimuspuolten sopimille aloille. Tavoitteiden mukaisesti sopimuksessa määrätään poliittisen vuoropuhelun lisäämisestä, yhteistyön lujittamisesta, osapuolten toistensa erilaisiin ohjelmiin osallistumisen lisäämisestä sekä osapuolten kahdenvälisen kauppasuhteiden laajentamisesta ja monipuolistamisesta WTO:n määräysten ja tämän sopimuksen IV osan mukaisesti.

II osasto: institutionaalinen rakenne

3 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen hallinnointia varten perustetaan ministeritasoinen assosiaationeuvosto, joka valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa ja kokoontuu vähin-

tään kahden vuoden välein. Assosiaationeuvosto tarkastelee mahdollisesti esille tulevia merkittäviä sopimukseen liittyviä kysymyksiä sekä myös muita keskinäisen edun kannalta tärkeitä kahdenvälisiä, monenvälisiä ja kansainvälisiä kysymyksiä. Osapuolet voivat tehdä assosiaationeuvostolle ehdotuksia ja suosituksia.

4 artikla. Artiklassa säädetään assosiaationeuvoston kokoonpanosta ja työjärjestyksestä. Assosiaationeuvosto koostuu Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajasta, seuraavana vuorossa olevasta puheenjohtajavaltios-
ta, Euroopan unionin neuvoston muista jäsenistä tai niiden edustajista, Euroopan komission jäsenistä sekä Chilen ulkoasiainministeristä. Kaikilla EU:n jäsenvaltioilla on siten mahdollisuus olla edustettuina assosiaationeuvostossa. Työjärjestyksen määräysten mukaisesti assosiaationeuvoston puheenjohtajana toimivat vuorotellen Euroopan unionin neuvoston jäsen ja Chilen ulkoministeri.

5 artikla. Assosiaationeuvoston päätösvalta on jaetun toimivallan mukaisesti rajattu sopimuksessa määrättyihin tapauksiin. Päätökset sitovat sopimuspuolia, mutta assosiaationeuvosto voi antaa myös suosituksia. Päätökset ja suositukset assosiaationeuvosto tekee sopimuspuolten yhteisellä sopimuksella.

6 artikla. Assosiaatiokomitea on assosiaationeuvostoa avustava toimielin, jonka tehtävänä on vastata sopimuksen täytäntöönpanosta. Assosiaatiokomitealla on kuitenkin valtuudet tehdä päätöksiä silloin, kun tämä sopimus sen mahdollistaa tai kun assosiaationeuvosto siirtää komitealle päätösvalan. Assosiaatiokomitea noudattaa tällöin päätöksenteossa samoja menettelytapoja kuin assosiaationeuvosto sopimuksen 5 artiklan mukaisesti. Assosiaatiokomitea kokoontuu pääsääntöisesti kerran vuodessa.

7 artikla. Assosiaationeuvosto voi myös perustaa erityiskomiteoita avustaviksi toimielimiksi.

8 artikla. Osapuolet käyvät keskenään poliittista vuoropuhelua II osan määräysten mukaisesti.

9–10 artikla. Perustetaan parlamentaarinen assosiaatiokomitea, joka koostuu Euroopan parlamentin ja Chilen kansalliskongres-

sin jäsenistä, ja jonka tarkoituksena on mieliteiden vaihto. Parlamentaarinen assosiaatiokomitea voi myös antaa suosituksia assosiaationeuvostolle. Artiklan 10 nojalla perustetaan neuvoa-antava sekakomitea, joka koostuu tasapuolisesti Euroopan unionin talous- ja sosiaalikomitean sekä Chilen vastavuoroinen instituution jäsenistä.

11 artikla. Osapuolet tukevat kokousten järjestämistä säännöllisin väliajoin Euroopan unionin ja Chilen kansalaisyhteiskuntien edustajien välillä.

II OSA: poliittinen vuoropuhelu

12–14 artikla. Artikloissa käydään läpi poliittisen vuoropuhelun tavoitteita ja mekanismeja. Vuoropuhelun tärkeimpänä tavoitteena on demokraattisten arvojen edistäminen ja puolustaminen. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla osapuolet sovittelevat yhteen kantaansa ja toteuttavat yhteisiä aloitteita kansainvälisillä foorumeilla.

15 artikla. Osapuolet harjoittavat terrorismin vastaista yhteistyötä kansainvälisten ja omien lakiansa mukaisesti.

III OSA: Yhteistyö

16 artikla. Yhteistyön yleisiä tavoitteita ovat institutionaalisten valmiuksien lujittaminen demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamiseksi ja sosiaalisen kehityksen edistäminen.

I osasto: Taloudellinen yhteistyö

17 artikla. Artiklassa selostetaan teollisen yhteistyön keskeiset tavoitteet, joita ovat osapuolten talouden toimijoiden yhteyksien, vuoropuhelun ja kokemusten vaihdon edistäminen, teollisuuden yhteistyöhankkeiden edistäminen sekä yritysten innovaatioiden, kehityksen ja tuotteiden laadun lujittaminen.

18 artikla. Artiklassa esitellään yhteistyön tavoitteet standardien, teknisten säännösten ja määräysten sekä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen aloilla.

19 artikla. Pieniä ja keskisuuria yrityksiä

koskevaan yhteistyöhön kuuluvat mm. tekninen apu, yhteisten tietoverkkojen perustaminen sekä rahoituksen saannin helpottaminen.

20 artikla. Yhteistyössä palvelualalla osapuolet tukevat ja lisäävät keskinäistä yhteistyötä WTO:n GATS-sopimuksen ja oman toimivaltansa puitteissa.

21 artikla. Yhteistyön tavoitteena on luoda vakaat olosuhteet vastavuoroisille investoinneille.

22 artikla. Yhteistyössä energia-alalla tavoitteena on lujittaa suhteita artiklassa mainitulla aloilla mm. tietojen vaihdon, teknologian siirron, selvitysten ja analyysien ja alan hankkeiden avulla.

23 artikla. Sopimuksella keskitytään Chilen liikennejärjestelmien kehittämiseen sekä takaamaan entistä parempi pääsy alan markkinoille liikenteen hallinnointia ja toimintanormeja edistämällä. Yhteistyö sisältää erityisesti osapuolten toimintaperiaatteita koskevan tietojen vaihdon mukaan lukien. kaupunkien joukkoliikennekeskuksia koskevat yhteistyöhankkeet.

24 artikla. Yhteistyössä edistetään kestävään maatalouteen ja kehitykseen tähtääviä maatalouspolitiikan toimenpiteitä. Keskeisiä aloja ovat infrastruktuuri ja teknologian siirto liittyen terveys- ja kasvinsuojelutoimiin ja elintarvikkeiden laatua koskeviin hankkeisiin ja valvontajärjestelmien lujittamiseen.

25 artikla. Osapuolet sitoutuvat kehittämään tiiviimpää taloudellista ja teknistä yhteistyötä, joka mahdollisesti johtaa avomerikalastukseen liittyviin sopimuksiin.

26 artikla. Osapuolet edistävät tullihallintojensa yhteistyötä erityisesti tullimenettelyjensä yksinkertaistamiseksi. Osapuolet antavat vastavuoroisesti apua toisilleen yhteistyötä koskevaan Euroopan yhteisön ja Chilen väliseen puitesopimukseen liitetyn, hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta tulliasioissa 13 päivänä kesäkuuta 2001 tehdyn pöytäkirjan mukaisesti.

27 artikla. Yhteistyössä keskitytään tilastointimenetelmien yhdenmukaistamiseen ja tieteelliseen ja tekniseen vaihtoon alan laitosten välillä.

28 artikla. Ympäristöyhteistyössä pyritään edistämään ympäristön säilyttämistä ja parantamista, luonnonvarojen ja ekosysteemien saastumisen ja heikkenemisen ehkäisyä sekä

niiden järkipäristä käyttöä kestävä kehityksen mukaisesti.

29 artikla. Osapuolet pyrkivät saattamaan kuluttajasuojajohjelmansa yhteensopiviksi kaupan esteiden vähentämiseksi. Yhteistyöhön sisältyy muun muassa kuluttajalainsäädännön yhteensovittaminen, ja vaarallisia aineita koskevien keskinäisten tietojärjestelmien käyttöönotto.

30 artikla. Yhteistyötä tehdään henkilötietojen suojan parantamiseksi ja esteiden syntymisen välttämiseksi henkilötietojen siirtoa edellyttävän kaupan osalta.

31 artikla. Osapuolet edistävät tietojen ja kokemusten vaihtoa alueelliseen yhdentymiseen liittyvien makrotalouspoliitikkojen yhteensovittamisen kokemuksista. Artiklassa luetellaan alan kysymykset, joilla osapuolten viranomaisten vuoropuhelua pyritään syventämään.

32 artikla. Osapuolet tekevät yhteistyötä kysymyksissä, jotka liittyvät muun muassa teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöön, edistämiseen, yhdenmukaistamiseen ja suojeleluun.

33 artikla. Pyritään antamaan teknistä apua julkisten hankintojen alalla kiinnittäen erityistä huomiota kuntatasoon.

34 artikla. Osapuolet edistävät keskinäistä yhteistyötä matkailun kehittämiseksi artiklassa luetelluilla painopistealoilla.

35 artikla. Osapuolet edistävät yhteistyötä kaivannaisteollisuuden alalla pääasiassa sopimuksilla, joilla edistetään tietojen ja kokemusten vaihtoa puhtaisten teknologioiden soveltamisesta tuotantoprosesseissa.

II osasto Tiede, tekniikka ja tietoyhteiskunta

36 artikla. Artiklassa määritellään tiede- ja teknologiayhteistyön tavoitteet ja luetellaan yhteistyömuodot. Erityisesti painotetaan ihmisten voimavarojen kehittämistä erityisosaamisen pitkäaikaisena perustana ja tieteellisten ja teknisten yhteisöjen välisten pysyvien yhteyksien luomista.

37 artikla. Artiklassa määritellään asiat, joiden edistäminen on tietoyhteiskunnan, tietotekniikan ja televiestinnän alan yhteistyön erityisenä tavoitteena.

III osasto: Kulttuuri, koulutus ja audiovisuaalinen ala

38 artikla. Osapuolet tukevat eri asteiden koulutusta ja elinikäistä oppimista ottaen huomioon erityisesti heikoimmassa asemassa olevat sosiaaliryhmät. Erityistä huomiota kiinnitetään kestäviin yhteyksiin osapuolten erikoisalojen laitosten välille.

39 artikla. Osapuolet sopivat edistävänsä audiovisuaalisen alan yhteistyötä koulutusohjelmilla.

40 artikla. Tietojenvaihtoa ja kulttuuriyhteistyötä edistetään ottaen huomioon osapuolten läheiset kulttuurisiteet. Erityisesti on pyrittävä edistämään yhteisiä toimia muun muassa lehdistö-, elokuva- ja televisioalalla ja tukemalla nuorisovaihto-ohjelmia.

IV osasto: Julkishallinto ja toimielinten välinen yhteistyö

41–42 artikla. Yhteistyöllä julkishallinnon ja toimielinten välillä pyritään julkishallinnon nykyaikaistamiseen ja hajauttamiseen. Artikloissa luetellaan eri ohjelmat, jotka voivat sisältyä yhteistyöhön. Artikloissa määritellään myös toimet, joilla yhteistyö toteutetaan.

Tavoitteena on yhteistyön tiivistäminen asianosaisten toimielinten välillä. Artiklassa luetellaan yhteistyöhön sisältyvät toimet.

V osasto: Sosiaalialan yhteistyö

43 artikla. Osapuolet tunnustavat, että työmarkkinaosapuolten osallistumista yhteiskuntaan integroitumista koskevaan toimintaan on edistettävä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä osapuolen alueella laillisesti oleskelevien toisen osapuolen kansalaisten syrjinnän välttämiseen.

44 artikla. Osapuolet tunnustavat sosiaalisen kehityksen tärkeyden ja että sen on tapahduttava rinnan taloudellisen kehityksen kanssa. Ensisijaisena tavoitteena on työllisyyden parantaminen ja sosiaalisten perusoikeuksien kunnioittaminen tukemalla ILO:n asiaa koskevien sopimusten soveltamista.

45 artikla. Yhteistyöllä vahvistetaan toimintaperiaatteita ja ohjelmia, jotka varmistavat naisten ja miesten tasavertaisen osallistumi-

sen eri elämänaloilla. Yhteistyöllä parannetaan naisten mahdollisuuksia saada voimavaroja käyttääkseen perusoikeuksiaan täysimääräisesti.

VI osasto: Muut yhteistyöalat

46 artikla. Yhteisö ja Chile tekevät yhteistyötä laittoman maahanmuuton estämiseksi ja valvomiseksi. Jäsenvaltiot ja Chile suostuvat ottamaan takaisin toisen sopimuspuolen alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa. Sopimuspuolet myöntävät kansalaisilleen näihin tarkoituksiin asianmukaiset henkilöliikennestodistukset. Osapuolet sopivat tekevänsä pyydettyä Chilen ja yhteisön välisen sopimuksen, jolla säännellään kansalaisten takaisinottovelvoitteista, myös muiden maiden kansalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottovelvoitteista. Ennen tätä Chile on valmis tekemään yllämainitun kaltaisia kahdenvälisiä sopimuksia yksittäisten jäsenvaltioiden kanssa.

47 artikla. Osapuolet sitoutuvat sovittamaan yhteen ja tehostamaan pyrkimyksiään huumausaineiden laittoman tuotannon, kaupan ja käytön ja näistä saatavan hyödyn ja rahanpesun estämiseksi ja vähentämiseksi sekä tähän liittyvän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

VII osasto: Yleiset määräykset

48 artikla. Osapuolet tunnustavat kansalaisyhteiskunnan (työmarkkinaosapuolet ja valtiosta riippumattomat järjestöt) täydentävän roolin yhteistyöprosessissa ja sen mahdollisen panoksen siihen. Kansalaisyhteiskunnan toimijat voivat määräysten rajoissa saada tietoja yhteistyöpolitiikkaa ja -strategioita käsittelevistä neuvotteluista ja osallistua niihin.

49–50 artikla. Osapuolet käyttävät kaikkia nykyisiä yhteistyön välineitä edistääkseen osapuolten ja Mercosurin välistä alueellista yhteistyötä ja alueellista yhdentymistä. Osapuolet tiivistävät yhteistyötä myös alueellista kehittämistä ja maankäytön suunnittelua koskevissa kysymyksissä.

Yhteistyötä voidaan tehdä myös kahden alueen välisenä.

51 artikla. Osapuolet eivät sulje ennalta pois mitään yhteistyön mahdollisuutta. Sitä voidaan selvittää assosiaatiokomiteassa.

52 artikla. Osapuolten olisi yhteistyöllään edistettävä III osassa esitettyjä yleisiä tavoitteita yksilöimällä ja suunnittelemalla innovatiivisia yhteistyöohjelmia.

53 artikla. Voimavaroja koskevassa artiklassa osapuolet sitoutuvat antamaan käyttöön tarvittavat voimavarat tämän sopimuksen yhteistyön tavoitteiden saavuttamiseksi.

Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet edistääkseen ja helpottaakseen toimia, joita Euroopan investointipankki toteuttaa Chilessä omien menettelyjensä ja rahoitusperusteidensa mukaisesti.

54 artikla. Artiklassa määritellään III osassa assosiaatiokomitealle uskotut erityistehtävät.

IV OSA: KAUPPA JA KAUPPAAN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

I osasto: Yleiset määräykset

55 artikla. IV osan tavoitteena on tavara-kaupan vapauttaminen asteittain ja vastavuoroisesti GATT 1994 -sopimuksen XXIV-artiklan mukaisesti, tavarakaupan helpottaminen, palvelukaupan vapauttaminen vastavuoroisesti palvelukaupan yleissopimuksen (GATS) V artiklan mukaisesti, investointiympäristön ja sijoittautumisedellytysten parantaminen, juoksevien maksujen ja pääomanliikkeiden vapauttaminen, julkisten hankintojen markkinoiden avaaminen, teollis- ja tekijänoikeuksien riittävä ja tehokas suoja sekä kilpailualan yhteistyömekanismien ja riitojenratkaisumekanismien perustaminen.

56 artikla. Sopimus ei estä osapuolia perustamasta tai ylläpitämästä tulliliittoja, vapaa-kauppa-alueita tai muita järjestelyjä kolmansien maiden välillä. Osapuolet neuvottelevat pyydettyä tämän artiklan alaan kuuluvista kysymyksistä assosiaatiokomiteassa.

II osasto: Tavaroiden vapaa liikkuvuus

57 artikla. Osapuolet vapauttavat tavara-kaupan asteittain ja vastavuoroisesti tämän

sopimuksen määräysten ja GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan mukaisesti.

I LUKU: Tullien poistaminen

1 Jakso: Yleiset määräykset

58 artikla. Tähän lukuun sisältyviä tuontitullien poistamista koskevia määräyksiä sovelletaan osapuolten alkuperä tuotteisiin tai siitä peräisin oleviin toisen osapuolen alueella vietäviin tuotteisiin. Tässä luvussa 'alkuperä tuotteilla' ja 'peräisin olevilla tuotteilla' tarkoitetaan liitteessä III vahvistettujen alkuperäsääntöjen mukaisia tuotteita. Tähän lukuun sisältyviä vientitullien poistamista koskevia määräyksiä sovelletaan kaikkiin osapuolten toisen osapuolen alueelle vietäviin tuotteisiin.

59 artikla. Tullilla tarkoitetaan mitä tahansa tullia tai maksua, jota sovelletaan tavarantuonnissa tai viennissä, myös niiden yhteydessä kannettavia lisäveroja tai -maksuja paitsi sisäisiä veroja ja muita sisäisiä veroja, jotka kannetaan 77 artiklan mukaisesti, polkumyynti- tai tasoitustulleja, jotka kannetaan 78 artiklan mukaisesti sekä palkkioita ja muita maksuja, jotka kannetaan 63 artiklan mukaisesti.

60 artikla. Tuontitullit poistetaan 64—72 artiklan määräysten mukaisesti. Vientitullit poistetaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Kunkin tuotteen perustulli yksilöidään osapuolten tullien poistoluettelossa liitteissä I ja II. Jos osapuoli alentaa soveltaansa suosituimmuustullia tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen ennen siirtymäkauden päättymistä, sen tullien poistoluetteloa sovelletaan alennettuihin tulleihin. Osapuolet ovat valmiit alentamaan tulleja nopeammin kuin 64—72 artiklassa määrätään tai muutoin parantamaan kyseisiin artikloihin perustuvia markkinoillepääsyn edellytyksiä tilanteen niin salliessa. Asiaa koskeva assosiaationeuvoston päätös saa etusijan 64—72 artiklassa vahvistettuihin ehtoihin nähden.

61 artikla. Sopimuksen tultua voimaan osapuolten kaupassa ei oteta käyttöön uusia tulleja eikä koroteta nykyisiä tulleja.

62 artikla. Osapuolten välisessä kaupassa käytetään tavaroiden luokittelussa harmonoi-

tuun tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmään (HS-järjestelmä) perustuvaa osapuolten tariffinimikkeistöä.

63 artikla. 59 artiklassa mainittujen palkkioiden ja maksujen määrä rajoitetaan tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustannuksiin eivätkä ne saa olla kotimarkkinatuotteiden välillistä suojelua tai tuonnin tai viennin verotusta.

2 jakso: Tullien poistaminen

2.1 alajakso: Teollisuustuotteet

64 artikla. Tätä alajaksoa sovelletaan niihin HS-järjestelmän 25—97 ryhmän tuotteisiin, jotka eivät kuulu 70 artiklassa määriteltyihin maataloustuotteisiin tai jalostettuihin maataloustuotteisiin.

65 artikla. Chilestä peräisin olevien teollisuustuotteiden tuontitullit liitteessä I olevan luettelon luokassa "Vuosi 0"-luokan tullit poistuvat kokonaan viimeistään sopimuksen voimaantullessa ja luokassa "Vuosi 3" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivään tammikuuta 2006 mennessä.

66 artikla. Yhteisöstä peräisin olevien teollisuustuotteiden tuontitullit liitteessä II olevan luettelon luokan "Vuosi 0" tullit poistuvat kokonaan viimeistään sopimuksen voimaantullessa, luokassa "Vuosi 5" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2008 ja luokassa "Vuosi 7" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2010.

2.2 alajakso: Kala ja kalastustuotteet

67—69 artikla. Määritellään kalat ja kalastustuotteet, joihin sopimusta sovelletaan, ja tullinalennusaikataulut sekä tariffikiintiöiden soveltamisessa noudatettavat periaatteet.

2.3 alajakso: Maataloustuotteet ja jalostetut maataloustuotteet

70 artikla. Alajaksoa sovelletaan WTO:n maataloussopimuksen liitteessä I mainittuihin maataloustuotteisiin ja jalostettuihin maataloustuotteisiin.

71 artikla. Chilestä peräisin olevien maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuontitullit liitteen I luettelon luokassa "Vuosi 0" tullit poistetaan kokonaan viimeistään sopimuksen astuessa voimaan, luokassa "Vuosi 4" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2007, luokassa "Vuosi 7" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2010 sekä luokassa "Vuosi 10" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2013. Artiklassa selostetaan lisäksi liitteessä I olevissa luokissa "EP", "SP", "R", "TQ" ja "PN" sisältyviin tuotteisiin noudatettavia menettelyjä.

72 artikla. Yhteisöstä peräisin olevien maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuontitullit liitteen II luettelon luokassa "Vuosi 0" poistetaan kokonaan viimeistään sopimuksen astuessa voimaan, luokassa "Vuosi 5" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2008 sekä luokassa "Vuosi 10" asteittain kokonaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2013. Tiettyjen liitteen II luettelon luokan "TQ" tuotteiden tuonnissa Chileen sovelletaan tariffikiintiöitä tämän sopimuksen voimaantulosta liitteessä II mainittujen edellytysten mukaisesti.

73 artikla. Maataloustuotteita ja jalostettuja maataloustuotteita koskeva hätätilalauseke määrittelee edellytykset ja menettelyt, joita voidaan soveltaa tilanteessa, jossa osapuolen alueelta tulevan tuotteen tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa huomattavaa vahinkoa tai häiriötä kyseisen tuotteen kanssa samankaltaisen tai sen kanssa suoraan kilpailevan tuotteen markkinoilla toisen osapuolen alueella.

74 artikla. Sopimuksen voimaantuloa seuraavan kolmannen vuoden aikana osapuolet arvioivat maatalous- ja jalostettujen maataloustuotteiden kaupan ja selvittävät mahdollisuudet myöntää toisilleen vastavuoroisesti tuotteittain muita myönnytyksiä.

II LUKU: Muut kuin tariffitoimenpiteet

1 jakso: Yleiset määräykset

75 artikla. Luvun määräyksiä sovelletaan osapuolten väliseen tavarakauppaan.

76 artikla. Kaikki osapuolten kaupassa sovellettavat määrälliset rajoitukset poistetaan

sopimuksen astuessa voimaan eikä uusia oteta käyttöön.

77 artikla. Artiklassa esitetään kansallista kohtelua sisäisen verotuksen ja sääntelyn alalla koskevat periaatteet. Artiklan määräykset eivät koske julkisia hankintoja säänteleviä lakeja, määräyksiä, menettelyjä ja käytäntöjä, joihin sovelletaan ainoastaan tämän osan IV osaston määräyksiä.

2 jakso: Polkumyynti- ja tasoitustoimenpiteet

78 artikla. Jos osapuoli katsoo, että keskinäisessä kaupassa tapahtuu polkumyyntiä ja/tai vastatoimeen oikeuttavaa tukien myöntämistä, ne voivat toteuttaa tarvittavat toimenpiteet GATT 1994 -sopimuksen sekä tuista ja tasoitustulleista tehdyn WTO:n sopimuksen mukaisesti.

3 jakso: Tulliala ja siihen liittyvät asiat

79 artikla. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja vaihtamaan tietoja, soveltavat sopimiaan tullisääntöjä ja -menettelyjä, yksinkertaistavat tavaroiden luovutuksen ja tulliselvityksen vaatimuksia ja muodollisuuksia ja sovittavat yhteen tullin ja muiden valvontavirastojen toimintaa sekä toimivat yhteistyössä itseään koskevissa alkuperäsääntö- ja tullimenettelykysymyksissä ja kaikissa tullausarvon määrittämiseen liittyvissä kysymyksissä.

80 artikla. Tullausarvon määrittämisen säännöt noudattavat GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan soveltamisesta tehtyä WTO:n sopimusta joitakin artiklassa lueteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta.

81 artikla. Sopimuksella perustetaan tulliyhteistyön ja alkuperäsääntöjen erityiskomitea, joka raportoi assosiaatiokomitealle.

82 artikla. Osapuolet sopivat, että hallinnollinen yhteistyö on välttämätöntä etuuskohtelun täytäntöönpanemiseksi. Kumpikin osapuoli voi peruuttaa väliaikaisesti tämän osaston nojalla myönnetyn etuuskohtelun tuotteilta, jos se toteaa toisen osapuolen jättäneen hallinnollisen avun järjestelmällisesti antamatta. Artiklassa määritellään tällaiset tilanteet ja kuinka niissä toimitaan.

4 jakso: Standardit, tekniset määräykset ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt

83—88 artikla. Jakson tavoitteena on tavarakauden helpottaminen ja kasvattaminen tarpeettomia kaupan esteitä poistamalla ja niitä estämällä. Artikloissa määritellään myös soveltamisala ja kattavuus sekä mainitaan jaksoon sovellettavan kaupan teknisistä esteistä tehdyn sopimuksen I liitteen määritelmistä ja WTO:n komitean päätöstä. Osapuolet vahvistavat kaupan teknisistä esteistä tehdyn sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvoitteensa ja sitoutuvat niiden täytäntöönpanoon. Artikloissa luetellaan sopimuksen nojalla toteutettavat erityistoimet.

Osapuolet perustavat tässä jakson tavoitteiden saavuttamiseksi standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia käsittelevän komitean, jonka toimivaltuudet ja tehtävät on määriteltävä 88 artiklassa.

5 jakso: Terveyttä ja kasvinsuojelua koskevat toimenpiteet

89 artikla. Jakson tavoitteena on helpottaa osapuolten välistä kauppaa terveyttä ja kasvinsuojelua koskevan lainsäädännön alalla suojaten samalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä. Tavoitteisiin pyritään IV liitteessä olevaa sopimusta soveltamalla. Sopimuksella perustetaan terveys- ja kasvinsuojeluasioiden yhteinen hallintokomitea.

6 jakso: Viinit ja väkevät alkoholijuomat

90 artikla. Viinikaupasta sekä alkoholi-juomien ja maustettujen juomien kaupasta tehdyt sopimukset ovat sopimuksen V ja VI liitteessä.

III LUKU: POIKKEUKSET

91—93 artikla. Yleisessä poikkeuslausekkeessa määritellään millaisia syrjintää tai kaupan peiteltyä rajoittamista aiheuttamattomia toimenpiteitä osapuolet voivat soveltaa. Suojalausekkeessa määritellään kuinka osapuolten kesken sovelletaan GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekkeis-

ta tehdyn WTO:n sopimuksen määräyksiä. Riittämätöntä tarjontaa koskevassa lausekkeessa määritellään riittämätön tarjonta ja millaisiin toimenpiteisiin osapuolet voivat ryhtyä tällaisessa tapauksessa.

III osasto: Palvelukauppa ja sijoittautuminen

94 artikla. Osapuolten tavoitteena on vapauttaa palvelukauppa vastavuoroisesti tämän osaston ja GATS-sopimuksen V artiklan määräysten mukaisesti. III luvun määräysten tavoitteena on parantaa syrjimättömyyden perustalla sijoitusympäristöä ja erityisesti sijoittautumisedellytyksiä osapuolten kesken.

I LUKU: PALVELUT

1 jakso: Yleiset määräykset

95—96 artikla. Artikloissa määritellään ne palvelun tarjoamisen tavat, jotka sisältyvät luvussa mainittuun palvelukauppaan ja millä kaupan palvelualoilla tätä lukua sovelletaan ja mitä luvun eri määrittelyillä tarkoitetaan.

97—98 artikla. Artiklassa 98 määritellään kansallisen kohtelun periaatteet. Yllämainittuja palvelun tarjonnan tapoja käyttäen osapuolet myöntävät toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin artiklassa 99 mainitussa erityissitoumusten luettelossa esitetään. Artiklassa luetellaan toimenpiteet, joita osapuolet eivät saa pitää voimassa tai käyttää palvelualoilla, joilla on tehty markkinoillepääsytoumuksia.

99 artikla. Artiklassa selostetaan artikloiden 97 ja 98 mukaisesti tehtyjä erityissitoumuksia, jotka ovat VII liitteessä olevassa luettelossa.

100—101 artikla. Osapuolet tarkastelevat lukua uudelleen kolmen vuoden kuluttua syventääkseen palvelukaupan vapauttamista. Assosiaatiokomitea tarkastelee sopimuksen toimivuutta kolmen vuoden välein edellä mainitun uudelleentarkastelun jälkeen. Kahden vuoden kuluttua sopimuksen voimaantuloista osapuolet tarkastelevat luonnollisten henkilöiden liikkuvuuteen sovellettavia sääntöjä.

102 artikla. Sisäistä sääntelyä käsittelevässä artiklassa selostetaan toimilupia ja todis-

tuksia koskevia vaatimuksia ja menettelyjä sen estämiseksi, ettei niistä muodostu tarpeetonta kaupan tai palvelun tarjoamisen rajoittamista.

103—105 artikla. Artikloissa käsitellään vastavuoroisen tunnustamisen periaatteita, sähköistä kaupankäyntiä ja avoimuutta.

2 jakso: Kansainvälinen meriliikenne

106—108 artikla. Artikloissa selostetaan meriliikennettä koskevien määräysten soveltamisala, jaksossa käytettävien määritelmien merkitys sekä markkinoille pääsyn ja kansallisen kohtelun periaatteet.

3 jakso: Televiestintäpalvelut

109—111 artikla. Artikloissa selitetään jaksossa käytettävät määritelmät, sääntelyviranomaisten toiminta sekä palvelujen tarjoamista koskeviin toimilupiin liittyvät säännökset.

112 artikla. Artiklassa määritellään mitä suurella palveluntarjoajalla tarkoitetaan. Käytössä on oltava toimenpiteitä, jotka estävät suuria palveluntarjoajia rajoittamasta kilpailua. Artiklassa määritellään kilpailua rajoittavat toimintatavat.

113—115 artikla. Artiklat koskevat julkisten televerkkojen tai -palvelujen yhteenliittämistä, jotta yhden tarjoajan palveluja käyttävät voivat olla yhteydessä toisen tarjoajan asiakkaisiin, yhteenliittämisen ehtoja ja menettelytapoja käytettäessä rajoitettuja voimavaroja, kuten taajuuksia, numeroita ja reititysoikeuksia. Kullakin osapuolella on oikeus määritellä, minkälaisen yleispalveluvelvoitteen se haluaa pitää voimassa.

II LUKU: Rahoituspalvelut

116—117 artikla. Artikloissa määritellään tavat, joilla rahoituspalvelukauppaan kuuluvia rahoituspalveluja tarjotaan, luvun soveltamisala sekä selitetään luvussa käytettävät määritelmät.

118 artikla. Artiklassa käsitellään markkinoillepääsyä ja toimenpiteitä, joita osapuolet eivät saa käyttää niillä palvelualueilla, joilla markkinoillepääsytoumuksia on tehty.

119—120 artikla. Artikloissa selostetaan kansallinen kohtelu sekä vaatimukset, jotka koskevat 118 ja 119 artiklan mukaisesti tehtyjä erityissitoumuksia VIII liitteessä olevassa luettelossa.

121 artikla. Osapuolet sallivat toisilleen uusien rahoituspalvelujen tarjoamisen alueellaan niiden sitoumusluetteloiden mukaisesti. Osapuolet voivat määrätä oikeudellisia muotoja rahoituspalvelujen tarjoamiselle ja edellyttää niiltä toimilupaa.

122 artikla. Osapuolet sallivat toistensa rahoituspalvelujen tarjoajan siirtää tietojenkäsittelyssä tarvittavia tietoja. Rahoituspalvelujen tarjoajan on toisen osapuolen henkilötietoja sisältäviä tietoja käsiteltäessä noudatettava tuon osapuolen lainsäädäntöä.

123 artikla. Artiklassa selostetaan sääntelyyn liittyvää tiedottamista koskevat ehdot. Toiselle osapuolelle annetaan mahdollisuus etukäteen esittää huomautus toimenpiteistä.

124 artikla. Osapuoli ei ole velvoitettu antamaan luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen voisi estää lain täytäntöönpanon tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen kaupalliset edut, tai yksittäisten asiakkaiden liiketoimiin tai tileihin liittyviä tietoja.

125—126 artikla. Artikloissa luetellaan toimenpiteet, joita voidaan ottaa käyttöön tai pitää voimassa vakauden ja luotettavuuden turvaamiseksi. Toinen osapuoli voi tunnustaa toisen osapuolen vakautta ja luotettavuutta turvaavat toimenpiteet.

127 artikla. Perustetaan rahoituspalvelujen erityiskomitea. Artiklassa luetellaan komitean tehtävät ja menettelytapoihin liittyvät kysymykset.

128 artikla. Osapuoli voi pyytää toiselta osapuolelta neuvotteluja mistä tahansa tähän lukuun liittyvästä asiasta.

129 artikla. Artikla sisältää riitojen ratkaisua koskevat erityismääräykset.

III LUKU: Sijoittautuminen

130—134 artikla. Artiklat sisältävät soveltamisalan, sijoittautumista koskevat määritelmät, kansallisen kohtelun ja osapuolten sääntelyvallan. Osapuolet vahvistavat kaikki kahdensivulisten ja monensivulisten sopimusten,

joiden osapuolia ne ovat, mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa, jotka liittyvät luvun määräyksiin.

IV LUKU: Poikkeukset

135 artikla. Edellyttäen, että toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää tai sijoittautumisen peiteltyä rajoittamista, ei osaston määräysten voida katsoa estävän kumpakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämässä voimassa toimia, jotka ovat perusteltuja yleisen moraalien suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden turvaamiseksi, ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojeluun, liittyvät ehtyvien luonnonvarojen suojeluun tai ovat tarpeen taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi.

Osaston määräyksiä ei sovelleta osapuolten sosiaaliturvajärjestelmiin tai sellaiseen osapuolen alueella harjoitettavaan toimintaan, joka liittyy vaikka vain satunnaisesti julkisen vallan käyttöön.

Osaston määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta luonnollisten henkilöiden maahantuloa, oleskelua, työehtoja ja sijoittautumista koskevia lakeja ja määräyksiä.

IV osasto: Julkiset hankinnat

136 artikla. Osapuolet varmistavat julkisten hankintojensa avaamisen toimivasti ja vastavuoroisesti.

137—140 artikla. Artiklat sisältävät soveltamisalan, kattavuuden ja määritelmät, kansallisen kohtelun ja syrjimättömyyden sekä vastikkeita ja kansallisia etuuksia koskevan kiellon.

141 artikla. Hankintayksiköt eivät saa jakaa hankintasopimusta osiin tai arvottaa sopimusta jollakin muulla tavalla pyrkimyksenä olla soveltamatta tämän osaston määräyksiä.

142 artikla. Artikla koskee julkisia hankintoja koskeviin lakeihin, määräyksiin, oikeuden päätöksiin ym. nähden noudatettavaa avoimuutta.

143—145 artikla. Artikloissa selostetaan eri tarjousmenettelyt.

146 artikla. Artikla käsittelee toimittajien

kelpoisuuden vahvistamista ja kelpoisuusehdot täyttävien toimittajien pysyviä luetteloita.

147 artikla. Hankintayksiköt hoitavat julkisiin hankintamenettelyihin liittyvistä tarjouskilpailuista tiedottamisen tehokkaasti. Luettelaa hankintailmoituksissa oltavat pakolliset tiedot.

148—150 artikla. Artikloissa selostetaan tarjousmenettelyä koskevat asiakirjat, tekniset eritelmät ja määräajat.

151 artikla. Osapuoli voi edellyttää, että sen hankintayksiköt käyvät neuvotteluja. Neuvotteluja on käytettävä ensi sijassa tarjousten vahvojen ja heikkojen puolien selvittämiseen.

152—154 artikla. Artiklat koskevat tarjousten jättämistä, vastaanottoa ja avaamista, sopimusten tekemistä ja sopimusten myöntämisestä tiedottamista.

155 artikla. Hankintayksiköiden on tarkastettava puolueettomasti ja nopeasti toimittajien mahdollisia valituksia, jotka koskevat osaston määräysten rikkomuksia.

156 artikla. Osapuolet pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan käyttämään sähköisiä viestintävälineitä, jotta julkisia hankintoja ja etenkin tarjouskilpailuja koskeva tiedottaminen voidaan toteuttaa tehokkaasti.

157 artikla. Artikla koskee julkisten hankintojen järjestelmien ja tilastojen tuntemusta käsitteleviä teknisen avun ja koulutusohjelmia.

158 artikla. Artikla velvoittaa osapuolen pyynnöstä toimittamaan julkisia hankintoja koskevia tilastotietoja.

159 artikla. Osaston kattavuutta voidaan muuttaa artiklassa mainituin edellytyksin.

160 artikla. Kolmannelle osapuolelle annettavat lisäedut voidaan assosiaatiokomitean päätöksellä ulottaa koskemaan toista osapuolta.

161 artikla. Artikla sisältää poikkeusmääräykset mm. yleisen moraalien, turvallisuuden ja järjestyksen turvaamiseksi ja ihmisten, eläinten ja kasvien elämän ja terveyden suojelemiseksi, teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseksi sekä poikkeukset, jotka liittyvät vammaisten henkilöiden, hyväntekeväisyysjärjestöjen tai vankityövoiman valmistamiin tavaroihin tai niihin liittyviin palveluihin.

162 artikla. Artikla käsittelee täytäntöönpanoa koskevia assosiaatiokomitean tehtäviä.

V Osasto: Juoksevat maksut ja pääomanliikkeet

163 artikla. Osapuolet pyrkivät juoksevien maksujen ja pääomanliikkeiden vapauttamiseen välillään kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä tehtyjen sitoumusten mukaisesti ja ottamalla asianmukaisesti huomioon osapuolten valuutan vakauden.

164–167 artikla. Osapuolet sallivat Kansainvälisen valuuttarahaston perustamis- ja sopimuksen määräysten mukaisesti kaikki vaihtotaseeseen liittyvät vapaasti vaihdettavassa valuutassa suoritettavat maksut ja siirrot välillään ja vastaanottajamaan lainsäädännön mukaisesti tehtäviin suoriin sijoituksiin tai tämän osan III osaston määräysten mukaisesti tehtäviin sijoituksiin liittyvän pääoman ja siihen perustuvien voittojen vapaan kotiuttamisen. Poikkeuksellisissa olosuhteissa voidaan turvautua suojoitoimenpiteisiin. Osapuolet vahvistavat kaikkien kahdenvälisen ja monenvälisen sopimusten, joiden osapuolien ne ovat, mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa.

VI osasto: Teollis- ja tekijänoikeudet

168 artikla. Osapuolet myöntävät ja varmistavat teollis- ja tekijänoikeuksien riittävän ja tehokkaan suojan tiukimpien kansainvälisten normien mukaisesti; tähän sisältyvät myös kansainvälisissä sopimuksissa edellytetyt tehokkaat keinot kyseisten oikeuksien täytäntöönpanemiseksi.

169 artikla. Artiklassa luetellaan teollis- ja tekijänoikeuksien suojan soveltamisala.

170–171 artikla. Luetellaan yleissopimukset, joihin liittyvien velvoitteiden täyttäminen on tarpeen 168 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Assosiaationeuvosto voi päättää edellä olevien lisäksi jonkin muun monenvälisen yleissopimuksen liittämistä luetteloon.

VII osasto: Kilpailu

172 artikla. Osapuolet sitoutuvat soveltamaan kilpailulainsäädäntöään, jotta tavara- ja palvelukaupan vapauttamisesta saatavat edut eivät vähenisi tai kumoutuisi kilpailunvastaisen liiketoimien vuoksi.

173 artikla. Artiklassa esitetään kilpailulainsäädäntöä ja kilpailuviranomaisia yhteisössä ja Chilessä koskevat määritelmät.

174 artikla. Artiklaan sisältyvät kilpailuviranomaisten täytäntöönpanotoimia koskevien ilmoitusvaatimusten edellytykset.

175 artikla. Kilpailuviranomainen voi tietyn tapauksen yhteydessä ilmoittaa halukkuutensa sovittaa yhteen täytäntöönpanotoimia. Tämä ei estä osapuolia tekemästä itsenäisiä päätöksiä.

176 artikla. Artiklassa selostetaan neuvotteluja tilanteessa, jossa osapuolen keskeiset edut toisen osapuolen alueella vaarantuvat.

177 artikla. Kilpailuviranomaiset voivat vaihtaa keskenään muita kuin luottamuksellisia tietoja. Osapuolet sitoutuvat toimittamaan toisilleen tietoja seuraamuksista ja oikeus- suojakeinoista tapauksissa, jotka toisen osapuolen kilpailuviranomaisen mukaan vaikuttavat merkittävästi toisen osapuolen etuihin. Osapuolet toimittavat toisilleen vuosittain valtiontutkia koskevat tiedot. Kaikkeen tiedonvaihtoon sovelletaan kummankin osapuolen soveltamia luottamuksellisuutta koskevia sääntöjä.

178 artikla. Osapuolet voivat toimittaa toisilleen teknistä apua, jotta ne voivat hyötyä toistensa kokemuksesta.

179 artikla. Osaston määräykset eivät estä osapuolia nimeämästä tai säilyttämästä julkisia tai yksityisiä monopoleja oman lainsäädäntönsä mukaisesti. Assosiaatiokomitea varmistaa, ettei sopimuksen voimaantulosta alkaen hyväksytä eikä pidetä voimassa toimenpiteitä, jotka häiritsevät osapuolten välisiä tavara- tai palvelukauppaa ja että yrityksiin sovelletaan kilpailusääntöjä sikäli kuin niiden soveltaminen ei oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä suorittamasta niille määrättyjä erityistehtäviä.

180 artikla. Osapuolet eivät voi turvautua tämän sopimuksen mukaiseen riitojen ratkaisumenettelyyn tähän osastoon liittyvissä kysymyksissä.

VIII osasto: Riitojen ratkaiseminen

I LUKU: Tavoite ja soveltamisala

181 artikla. Osaston tavoitteena on välttää ja ratkaista osapuolten väliset riidat ja päästä

molempia tyydyttävään ratkaisuun kaikissa asioissa, jotka voivat vaikuttaa sen toimintaan.

182 artikla. Osaston määräyksiä sovelletaan kaikkiin sopimuksen tämän osan tulkintaan ja soveltamiseen liittyviin kysymyksiin, jollei toisin nimenomaan määrätä.

II LUKU: Riitojen välttäminen

183 artikla. Osapuolet pyrkivät yhteistyö- ja neuvottelukeinoja käyttäen välttämään ja ratkaisemaan keskinäiset riitansa.

III LUKU: Riitojen ratkaisumenettely

184—185 artikla. Artikloissa selostetaan riitojen ratkaisumenettelyn aloittaminen ja välimiesten nimittäminen.

186 artikla. Välimiespaneeli voi osapuolten pyynnöstä tai omasta aloitteestaan hankkia tietoja ja teknisiä neuvoja tarkoituksenmukaisiksi katsomiltaan henkilöiltä tai elimiltä.

187 artikla. Välimiespaneelin on toimitettava päätöksensä osapuolille ja assosiaatiokomitealle pääsääntöisesti kolmen kuukauden kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Päätöksessä esitetään tosiseikat, tämän sopimuksen asiaa koskevien määräysten soveltuvuus sekä havaintojen ja niihin pohjautuvien päätelmien perussyyt. Välimiespaneeli tulkitsee tämän sopimuksen määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti. Artiklassa on lisäksi määräyksiä, jotka koskevat kiireellisiä tapauksia, ja määräyksiä valitusmenettelystä.

188 artikla. Osapuolten on toteutettava välimiespaneelin päätöksen edellyttämät toimenpiteet. Lisäksi artiklassa on määräyksiä noudatettavista ilmoitusmenettelyistä. Artiklassa tarkoitettavat välimiespäätökset ovat lopullisia ja sitovia. Ne ilmoitetaan assosiaatiokomitealle ja ne ovat julkisia.

IV LUKU: Yleiset määräykset

189 artikla. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä osastossa mainittua määräaika. Välimiespaneelin kuulemiset ovat suljettuja tilaisuuksia, jos osapuolet eivät toisin päättä. Jos osapuoli ha-

luaa oikaista WTO-sopimuksen mukaisen velvoitteen rikkomisen, se soveltaa asianomaisia WTO-sopimuksen sääntöjä ja WTO-sopimuksen mukaisia menettelyjä, joita sovelletaan tämän sopimuksen määräyksistä riippumatta.

Yleiset määräykset

IX osasto: Avoimuus

190—192 artikla. Kumpikin osapuoli niimeää yhteyspisteen helpottamaan osapuolten välistä yhteydenpitoa tämän osan soveltamisalaan kuuluvissa kaupan alan kysymyksissä. Kumpikin osapuoli toimittaa toisen osapuolen pyynnöstä ja omien sisäisten lakiansa ja periaatteidensa sallimissa rajoissa tiedot toisen osapuolen esittämiin kysymyksiin.

Tässä artiklassa tarkoitettavat tiedot katsotaan toimitetuiksi, kun ne on saatettu käytettäväiksi ilmoittamalla ne asianmukaisesti WTO:lle tai kun ne on saatettu nähtäville asianomaisen osapuolen virallisilla verkkosivuilla, joille pääsy on avoin ja maksuton. Osapuolet sopivat lisäävänsä avoimuutta kaupan alan kysymyksissä mm. julkaisemalla kaupan alan kysymyksiin liittyvät lait, määräykset, menettelyt ja hallinnolliset päätökset.

X osasto: Tämän sopimuksen nojalla perustettujen elinten erityistehtävät kaupan alalla

193 artikla. Assosiaatiokomitean suorittamassa sille tässä sopimuksen osassa uskottuja tehtäviä sen muodostavat kauppaan liittyvistä asioista vastaavat yhteisön ja Chilen edustajat, jotka tavallisesti ovat korkean tason virkamiehiä. Artiklassa määritellään myös assosiaatiokomitean erityistehtävät tässä kokoonpanossa.

XIX osasto: Poikkeukset kaupan alalla

194 artikla. Artikla on kansallista turvallisuutta koskeva lauseke, jonka mukaan mikään tässä sopimuksessa ei vaadi osapuolta toimittamaan sellaisia tietoja, joiden paljastaminen olisi vastoin sen keskeisiä turvallisuussetuja, tai estä osapuolta toteuttamasta

toimenpiteitä, jos se katsoo ne välttämättömiksi suojellessaan keskeisiä turvallisuusetujaan, jotka voivat liittyä mm. halkeavaan tai yhtyvään ydinmateriaaliin, aseiden, ammusten tai sotatarvikkeiden kauppaan ja palveluihin tai kansallisen turvallisuuden tai puolustuksen kannalta välttämättömiin julkisiin hankintoihin tai toteutetaan sodan tai muun kansainvälisissä suhteissa ilmenevän hätätilanteen aikana; tai toteutettaessa YK:n peruskirjan mukaisia velvoitteita kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

195 artikla. Jos osapuolella on vakavia maksutaseeseen liittyviä ongelmia tai sellaisen uhka, se voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa tavara- ja palvelukauppaan sekä maksuihin ja pääomanliikkeisiin liittyviä rajoittavia toimenpiteitä. Nämä toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä ja niistä on avattava neuvottelut assosiaatiokomiteassa.

196 artikla. Sopimuksen tämän osan määräyksiä tai sopimuksen mukaisesti toteutettuja järjestelyjä ei voida tulkita niin, että ne estävät osapuolia, kun ne soveltavat asiaa koskevia verolainsäädäntönsä säännöksiä, tekemästä eroa veronmaksajien välillä, jotka ovat eri asemassa etenkin asuinpaikkansa tai pääomansa sijoituspaikan osalta. Artiklassa selostetaan myös toimenpiteitä, jotka liittyvät kaksinkertaisen verotuksen välttämiseen liittyviin tai muihin verotussopimuksiin.

V OSA: Loppumääräykset

197 artikla. Tämän sopimuksen yhteydessä 'osapuolilla' tarkoitetaan joko yhteisöä tai sen jäsenvaltioita tai yhteisöä ja sen jäsenvaltioita Euroopan yhteisön perustamissopimukseen perustuvasta toimivallan jakautumisesta riippuen ja toisaalta Chilen tasavaltaa. Koska kyseessä on EU:n puolella jaetun toimivallan sopimus eli sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltioiden ja osittain yhteisön toimivaltaan, riippuu osapuolten määräytyminen näin ollen siitä, kuuluuko toimivalta yksittäisissä tapauksissa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen mukaan jäsenvaltioille vai yhteisölle.

198 artikla. Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoitta-

neet toisilleen tätä varten tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamisesta.

Ilmoitus lähetetään Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille, joka on tämän sopimuksen tallettaja.

Edellä olevan estämättä osapuolet sopivat soveltavansa 3—11 artiklaa, 18 artiklaa, 24—27 artiklaa, 48—54 artiklaa, 55 artiklan a, b, f, h ja i alakohtaa, 56—93 artiklaa, 136—162 artiklaa ja 172—206 artiklaa sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona yhteisö ja Chile ovat ilmoittaneet toisilleen kyseiseen tarkoitukseen tarvittavien menettelyjen loppuun saattamisesta.

Voimaan tullessaan tämä sopimus korvaa Euroopan yhteisön ja Chilen yhteistyötä koskevan puitesopimuksen. Puitesopimukseen 13 päivänä kesäkuuta 2001 kirjeenvaihtona tehty Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan sopimus, jolla lisätään hallintoviranomaisten keskinäistä avunantoa tulliasioissa koskeva pöytäkirja yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen, pysyy poikkeuksellisesti voimassa ja siitä tulee tämän sopimuksen erottamaton osa.

199 artikla. Sopimus on voimassa määrittelämättömän ajan. Irtisanomisaika on kuusi kuukautta.

200 artikla. Osapuolet toteuttavat kaikki tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet ja varmistavat, että ne toimivat tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti. Artikla sisältää myös määräyksiä toimenpiteistä, joita voidaan toteuttaa tilanteessa, joissa toinen osapuoli ei ole täytännyt velvoitteitaan tai on rikkonut 1 artiklassa 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksen olennaisia osia.

201 artikla. Osapuolet voivat yhteisesti sopia avartavansa sopimusta laajentaakseen ja täydentääkseen sen soveltamisalaa lainsäädäntönsä mukaisesti.

202 artikla. Osapuolet sopivat varmistavansa tiukimpien kansainvälisten normien mukaisen korkeatasoisen suojan henkilö- ja muita tietoja käsitellessään.

203 artikla. Kansallista turvallisuutta koskevaa artiklaa 194 sovelletaan koko sopimukseen.

204 artikla. Sopimusta sovelletaan alueisiin, joihin Euroopan yhteisön perustamisso-

pimusta sovelletaan siinä määrätyin edellytyksin ja Chilen tasavallan alueeseen.

205 artikla. Sopimus laaditaan kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

206 artikla. Sopimuksen liitteet, lisäykset, pöytäkirjat ja huomautukset ovat sen erottamaton osa.

Sopimuksen liitteet ja pöytäkirjat

Sopimuksessa on seitsemäntoista liitettä, jotka 206 artiklan mukaan ovat sen erottamaton osa. Liitteet ovat: I Yhteisön tullien poistoluettelo (60, 65, 68 ja 71 artiklassa tarkoitettu); II Chilen tullien poistoluettelo (60, 66, 69, ja 72 artiklassa tarkoitettu); III Käsitteen ”alkuperätuotteet” määrittelystä ja hallinnollisen yhteistyön menetelmistä (58 artiklassa tarkoitettu); IV Sopimus eläinten ja eläintuotteiden, kasvien ja kasvituotteiden sekä muiden tavaroiden kauppaan ja eläinten hyvinvointiin sovellettavista terveys- ja kasvinsuojelutoimista (89 artiklassa tarkoitettu); V Sopimus viinikaupasta; VI: Sopimus väkevien alkoholijuomien ja maustettujen juomien kaupasta (90 artiklassa tarkoitettu); VII Luettelo erityisistä palvelusitoumuksista (99 artiklassa tarkoitettu); VIII Luettelo erityistä rahoituspalvelusitoumuksista (120 artiklassa tarkoitettu); IX Rahoituspalveluista vastaavat viranomaiset (127 artiklassa tarkoitettu); X Luettelo erityisistä sijoittautumissitoumuksista (132 artiklassa tarkoitettu); XI Yhteisön julkisista hankinnoista vastaavat yksiköt (137 artiklassa tarkoitettu); XII Chilen julkisista hankinnoista vastaavat yksiköt (137 artiklassa tarkoitettu);

XIII Julkiset hankinnat IV osan IV osaston tiettyjen määräysten täytäntöönpano; XIV Vaihtotaseeseen liittyvistä maksuista ja pääomaliikkeistä (164 ja 165 artiklassa tarkoitettu); XV Työjärjestysmalli välimiespaneelin toimintaa varten (189 artiklassa tarkoitettu); XVI Välimiespaneelin jäsenten käytännösäännöt (artiklassa 185 ja 189 tarkoitettu); XVII IV osan tiettyjen päätösten täytäntöönpano (193 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu).

Liitteet ovat saatavissa EU:n virallisen leh-

den numerosta L 352/30.12.2002, <http://europa.eu.int/eur-lex/fin/index.html>.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettisäännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Näitä määräyksiä selostetaan eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lain 2 §:n mukaan lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

3. Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tätä varten tarvittavien menettelyjen päätökseen saattamisesta. Kuitenkin 3—11 artiklaa, 18 artiklaa, 24—27 artiklaa, 48—54 artiklaa, 55 artiklan a, b, f, h ja i alakohtaa, 56—93 artiklaa, 136—162 artiklaa ja 172—206 artiklaa sovelletaan sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona yhteisö ja Chile ovat ilmoittaneet toisilleen kyseiseen tarkoitukseen tarvittavien menettelyjen loppuun saattamisesta. Sopimuksen tullessa voimaan se korvaa Firenzessä 21 päivänä kesäkuuta 1996 allekirjoitetun Euroopan yhteisön ja Chilen yhteistyötä koskevan puitesopimuksen. Yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen liitetty 13 päivänä kesäkuuta 2001 tehty pöytäkirja hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta tulliasioissa pysyy poikkeuksellisesti voimassa ja siitä tulee tämän sopimuksen erottamaton osa.

Assosiaatiosopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen liittyvän lakiehdotuksen voimaantulemiselle maakunnassa pyydetään siten Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus Ahvenanmaan itsehallintolain 59 pykälän 2 momentin mukaisesti. Lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan

tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan.

4. Sopimuksen sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Seuraavassa käsitellään sopimuksen artikloja siltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Perustuslain 94 pykälän 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan riippumatta siitä, onko määräys ristiriidassa tai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 ja 45/2000vp).

Sopimuksen 47 artiklassa mainitut huumausaineiden laittoman tuotannon, kaupan ja käytön sekä rahanpesun estämiseen tähtäävät toimenpiteet kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan ja lainsäädännön alaan. Huumauseriippuvaisten hoito ja kuntoutus samoin kuin huumausaineiden, mukaan lukien huumausainelääkkeet ja psykotrooppiset aineet, laittoman käytön torjunta kuuluvat kansalliseen toimivaltaan.

Välillistä verotusta koskeva artikla 77 ja välitöntä verotusta koskevaan artiklaan 196 liittyvä sopimuksen tulkintaan liittyvä määräykset eivät kuulu kansalliseen toimivaltaan eivätkä lainsäädännön alaan. Sopimuksen artikla 79 käsittelee yhteistyötä tulliasioissa. Artiklassa ei ole velvoittavaa sisältöä, mutta siinä viitataan 13 päivänä kesäkuuta 2001 Euroopan yhteisön ja Chilen tasavallan välillä tehtyyn pöytäkirjaan hallintoviranomaisten

keskinäisestä avunannosta tulliasioissa. Kyseisessä pöytäkirjassa on määräyksiä muun muassa tullihallinnolla olevien tietojen mukaan lukien henkilötietojen luovutuksesta, mikä kuuluu lainsäädännön alaan. Maksujen ja pääomien liikkuvuutta koskevat 163—167 artikkelit kuuluvat osittain lainsäädännön alaan. Sopimuksen palvelukauppaa ja sijoitautumisoikeutta koskevan III osaston määräykset näyttäisivät sisältävän Suomessa lainsäädännön alaan ja jaettuun toimivaltaan kuuluvia asioita. Lisäksi sopimuksessa on useita kohtia, joissa viitataan Maailman kauppajärjestön WTO:n sopimukseen kuuluvien asioiden, joista on säädetty lailla.

5. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Euroopan yhteisön ja Chilen välinen assosiaatiosopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus eli niin sanottu sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain yhteisön toimivaltaan. Unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen toimivallan raja ei ole selväpiirteinen. Sopimuksessa itsessään ei ole määräyksiä, jotka osoittaisivat, miten tämä toimivalta tarkkaan ottaen jakaantuu. Yksityiskohtaisen arvion tekeminen toimivallanjaosta on tässä vaiheessa mahdotonta myös siitä syystä, että toimivallanjako sekasopimuksissa riippuu periaatteessa paitsi yhteisön toimivallan laajuudesta myös siitä, päättääkö yhteisö käyttää muuta kuin yksinomaista toimivaltaansa sopimusta sovellettaessa. Tämän vuoksi on mahdollista esittää vain yleisluontoinen arvio toimivallan jakautumisesta yhteisön ja jäsenvaltioiden välillä.

Euroopan yhteisöllä voidaan katsoa olevan yksinomainen toimivalta ainakin sopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien määräysten osalta. Sama koskee myös tulleja ja muita tariffitoimenpiteitä koskevia määräyksiä, polkumyynti- ja tasoitustullitoimenpiteitä sekä pääosin julkisia hankintoja koskevia määräyksiä. Yhteisöllä ei ole toimivaltaa toteuttaa niin sanottua poliittista vuoropuhelua kolmansien valtioiden kanssa, joten sopimuksen asiaa koskevat määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan. Myöskään oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa ei kuulu

yhteisön toimivaltaan. Näin ollen on katsottava, että sopimuksessa olevat terrorismin torjumista, korruption torjumista ja muuta oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskevat määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Muilta kuin edellä mainituilta osin sopimuksen määräykset kuulunevat osittain yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Jäsenvaltioilla on merkittävässä määrin toimivaltaa palvelujen tarjoamista ja sijoitautumista sekä pääomanliikkeitä koskevien määräysten osalta. Sama koskee taloudellisen ja muun alakohtaisen yhteistyön muotoja sekä yhteiskunnallisten asioiden (muun muassa työntekijät, koulutus, kulttuuri) alalla tehtävää yhteistyötä. Myös rahoitusyhteistyö kuuluu ainakin osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Siltä osin kuin yhteisöllä on toimivaltaa oikeus- ja sisäasioiden suhteen, ei tämä toimivalta lähtökohtaisesti sulje pois jäsenvaltioiden rinnakkaista toimivaltaa.

Sopimuksen 3—6 artiklaan sisältyvät määräykset assosiaationeuvoston ja assosiaatiokomitean perustamisesta ja toiminnasta. Assosiaationeuvosto on sopimuksen hallinnointia varten perustettava toimielin, joka valvoo sopimuksen täytäntöönpanoa. Assosiaationeuvosto koostuu Euroopan unionin neuvoston jäsenistä ja Euroopan komission jäsenistä sekä Chilen ulkoasiainministeristä. Jäsenvaltio on siis assosiaationeuvostossa edustettuna vain EU:n neuvoston kautta, joka kuitenkin jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvissa asioissa käyttää puhevaltaa asianomaisen jäsenvaltion puolesta ja nimissä. Assosiaationeuvosto voi antaa suosituksia ja tehdä osapuolia sitovia päätöksiä. Päätökset tehdään ja suositukset annetaan osapuolien yhteisellä sopimuksella.

Assosiaationeuvosto voi siirtää osan toimivallastaan assosiaatiokomitealle.

Ottaen huomioon sopimuksen sisältö voidaan arvioida, että sopimus sisältää verraten

vähäisenä pidettävän mahdollisuuden siihen, että assosiaationeuvoston päätökset koskevat kysymyksiä, jotka kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomen perustuslain kannalta valtiosäännön alaan. Kun tällaisessa jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvassa asiassa kanta assosiaationeuvostossa muodostetaan osapuolten yhteisellä sopimuksella, tällainen menettely juuri noudatettavan yksimielisyysvaatimuksen vuoksi vaikuttaa kokonaisarvion perusteella Suomen täysivaltaisuuteen vain vähäisessä määrin eikä ole näin ollen ongelmallinen perustuslain kannalta. (PeVL 31/2001 vp). Koska assosiaationeuvosto kuitenkin saa osapuolia sitovaa päätösvaltaa, sopimuksen määräykset assosiaationeuvoston perustamisesta ja toiminnasta kuuluvat lainsäädännön alaan. Edellä esitetyillä perusteilla sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, eikä sen voimaansaattamislaki koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Sopimuksen hyväksymisestä voidaan siten päättää äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaki voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään

että Eduskunta hyväksyisi Brysselissä 18 päivänä marraskuuta 2002 tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen assosiaatiosopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus.

Laki

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisen assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Brysselissä 18 päivänä marraskuuta 2002 Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välillä tehdyn assosiaatiosopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

SOPIMUS

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Chilen tasavallan välisestä assosiaatiosta

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

IRLANTI,

ITALIAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja Euroopan unionista tehdyn sopimuksen sopimuspuolet, jäljempänä 'jäsenvaltio', ja

EUROOPAN YHTEISÖ, jäljempänä 'yhteisö',

sekä

CHILEN TASAVALTA, jäljempänä 'Chile',

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten väliset perinteiset siteet ja erityisesti sen, että

- niitä yhdistävät yhteinen kulttuuriperintö sekä läheiset historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet,
- ne ovat sitoutuneet täysimääräisesti noudattamaan Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määriteltyjä demokratian periaatteita ja perusluonteisia ihmisoikeuksia,
- ne ovat sitoutuneet noudattamaan oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteita,
- on tarpeen edistää niiden kansalaisten taloudellista ja sosiaalista kehitystä ottaen huomioon kestävä kehityksen periaatteet ja ympäristönsuojelun vaatimukset,

- on suotavaa laajentaa Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan alueellisen yhdentymisen osapuolina olevien maiden suhteita näiden kahden alueen strategisen assosiaation edistämiseksi, kuten todetaan 28 päivänä kesäkuuta 1999 Rio de Janeirosa pidetyssä Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen sekä Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiesten huippukokouksessa annetussa julistuksessa,
- on tärkeää lujittaa yhteisen edun kannalta tärkeitä kahdenvälisistä ja kansainvälisistä asioista käytävää säännöllistä poliittista vuoropuhelua, jonka aloittaminen vahvistettiin osapuolten 21 päivänä kesäkuuta 1996 allekirjoittamaan yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen, jäljempänä 'yhteistyötä koskeva puitesopimus', sisältyvässä yhteisessä julistuksessa,
- osapuolet pitävät tärkeinä
 - kantojensa yhteensovittamista ja yhteisten aloitteiden toteuttamista asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla,
 - vuoden 1995 maaliskuussa Kööpenhaminassa pidetyn sosiaalisen kehityksen maailmanlaajuisen huippukokouksen loppujulistuksessa vahvistettuja periaatteita ja arvoja,
 - kansainvälisen kaupan periaatteita ja sääntöjä, erityisesti Maailman kauppajärjestön, jäljempänä 'WTO', perustamissopimusta, sekä tarvetta soveltaa niitä avoimesti ja syrjimättömästi,
 - kaikenlaisen terrorismin torjumista ja sitoutumista ottamaan käyttöön tehokkaita kansainvälisiä välineitä sen kitkemisen varmistamiseksi,
- on suotavaa aloittaa kulttuuria koskeva vuoropuhelu osapuolten keskinäisen ymmärtämyksen parantamiseksi ja niiden kansalaisten välisten perinteisten kulttuuristen ja luonnollisten siteiden vahvistamiseksi,
- 20 päivänä joulukuuta 1990 tehdyllä Euroopan yhteisön ja Chilen yhteistyösopimuksella ja yhteistyötä koskevalla puitesopimuksella on suuri merkitys näiden prosessien ja periaatteiden tukemisessa ja niiden toteuttamisen edistämässä,

OVAT PÄÄTTÄNEET TEHDÄ TÄMÄN SOPIMUKSEN:

I OSA

YLEISET JA INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

I OSASTO

3. Osapuolet vahvistavat uudelleen sitoutumisensa noudattamaan hyvän hallinnon periaatetta.

SOPIMUKSEN LUONNE JA SOVELTAMISALA

2 artikla

1 artikla

Tavoitteet ja soveltamisala

Periaatteet

1. Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja perusuonteisten ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on osapuolten sisä- ja ulkopoliittikan lähtökohta ja olennainen osa tätä sopimusta.

2. Kestävän taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen sekä assosiaation tuomien etujen tasapuolinen jakaminen ovat tämän sopimuksen täytäntöönpanon keskeisiä periaatteita.

1. Tällä sopimuksella perustetaan osapuolten välille poliittinen ja taloudellinen assosiaatio, joka perustuu vastavuoroisuuteen, yhteisiin etuihin ja suhteiden syventämiseen sopimuksen kaikilla soveltamisaloilla.

2. Assosiaatio on prosessi, joka johtaa osapuolten välillä yhä syveneviin suhteisiin ja lisääntyvään yhteistyöhön, jotka järjestyvät tällä sopimuksella perustettujen elinten yhteyteen.

3. Tämä sopimus kattaa erityisesti politiikan, kaupan, talouden, rahoituksen, tieteen, tekniikan, kulttuurin ja yhteistyön alat sekä sosiaalialan. Sopimusta voidaan laajentaa muille osapuolten sopimille aloille.

4. Edellä määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti tässä sopimuksessa määrätään
- a) keskinäisen edun kannalta tärkeistä kahdenvälisistä ja kansainvälisistä asioista eri tasoilla järjestettävissä kokouksissa käytävän poliittisen vuoropuhelun lisäämisestä;
- b) yhteistyön lujittamisesta politiikan, kaupan, talouden, rahoituksen, tieteen, tekniikan, kulttuurin ja yhteistyön aloilla, sosiaalialalla sekä muilla keskinäisen edun kannalta tärkeillä aloilla;
- c) osapuolten toistensa puiteohjelmiin, erityisohjelmiin ja muihin toimiin osallistumisen lisäämisestä tämän sopimuksen III osan mukaisesti siinä määrin kuin se on mahdollista kunkin osapuolen asianomaisiin ohjelmiin ja toimiin osallistumista koskevien sisäisten menettelyjen perusteella; ja
- d) osapuolten kahdenvälisten kauppasuhteiden laajentamisesta ja monipuolistamisesta WTO:n määräysten sekä IV osassa vahvistettujen erityisten tavoitteiden ja määräysten mukaisesti.

II OSASTO

INSTITUTIONAALINEN RAKENNE

3 artikla

Assosiaationeuvosto

1. Perustetaan assosiaationeuvosto, joka valvoo tämän sopimuksen täytäntöönpanoa. Assosiaationeuvosto kokoontuu ministeritasolla säännöllisin väliajoin, vähintään kahden vuoden välein, ja olosuhteiden edellyttäessä järjestetään ylimääräisiä kokouksia osapuolten niin sopiessa.
2. Assosiaationeuvosto tarkastelee tämän sopimuksen yhteydessä mahdollisesti esille tulevia merkittäviä kysymyksiä sekä muita keskinäisen edun kannalta tärkeitä kahdenvälisiä, monenvälisiä ja kansainvälisiä kysymyksiä.
3. Assosiaationeuvosto tarkastelee lisäksi osapuolten tämän sopimuksen parantamiseksi tekemiä ehdotuksia ja suosituksia.

4 artikla

Kokoonpano ja työjärjestys

1. Assosiaationeuvosto koostuu Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajasta, jota avustaa pääsihteeri / korkea edustaja, seuraavana vuorossa olevasta puheenjohtajavaltioista, Euroopan unionin neuvoston muista jäsenistä tai niiden edustajista ja Euroopan komission jäsenistä sekä Chilen ulkoasiainministeristä.

2. Assosiaationeuvosto vahvistaa työjärjestyksensä.
3. Assosiaationeuvoston jäsenet voivat käyttää edustajaa työjärjestyksessä vahvistettujen edellytysten mukaisesti.
4. Assosiaationeuvoston puheenjohtajana toimivat vuorotellen Euroopan unionin neuvoston jäsen ja Chilen ulkoasiainministeri työjärjestyksessä vahvistettujen määräysten mukaisesti.

5 artikla

Päätösvalta

1. Assosiaationeuvosto käyttää päätösvaltaa tässä sopimuksessa määrättyissä tapauksissa sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.
2. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanemiseksi omia sisäisiä menettelyjään noudattaen.
3. Assosiaationeuvosto voi myös antaa asianmukaisia suosituksia.
4. Assosiaationeuvosto tekee päätöksensä ja antaa suosituksensa osapuolten yhteisellä sopimuksella.

6 artikla

Assosiaatiokomitea

1. Euroopan unionin neuvoston jäsenten ja Euroopan yhteisöjen komission sekä Chilen valtion tavallisimmin korkean tason virkamiesedustajista koostuva assosiaatiokomitea avustaa assosiaationeuvostoa sen tehtävien suorittamisessa.
2. Assosiaatiokomitea vastaa tämän sopimuksen yleisestä täytäntöönpanosta.
3. Assosiaationeuvosto vahvistaa assosiaatiokomitean työjärjestyksen.
4. Assosiaatiokomitealla on valtuudet tehdä päätöksiä tässä sopimuksessa määrättyissä tapauksissa tai jos assosiaationeuvosto on siirtänyt sille päätäntävällän. Tällöin assosiaatiokomitea tekee päätöksensä 5 artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti.
5. Assosiaatiokomitea kokoontuu yleensä kerran vuodessa vuorotellen Brysselissä ja Chilessä tarkastelemaan tämän sopimuksen täytäntöönpanoa kokonaisuudessaan osapuolten etukäteen sopimana ajankohtana ja niiden sopimaa esityslistaa nou-

dattaa. Erityisiä kokouksia voidaan osapuolten niin sopiessa kutsua koolle kumman tahansa osapuolen pyynnöstä. Assosiaatiokomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja.

7 artikla

Erityiskomiteat

1. Tällä sopimuksella perustetut erityiskomiteat avustavat assosiaationeuvostoa sen tehtävien hoidossa.
2. Assosiaationeuvosto voi päättää erityiskomitean perustamisesta.
3. Assosiaationeuvosto vahvistaa työjärjestyksen, jossa määritellään niiden komiteoiden kokoonpano, tehtävät ja toimintatavat sikäli kuin niistä ei määrätä tässä sopimuksessa.

8 artikla

Poliittinen vuoropuhelu

Osapuolet käyvät keskenään poliittista vuoropuhelua II osan määräysten mukaisesti.

9 artikla

Parlamentaarinen assosiaatiokomitea

1. Perustetaan parlamentaarinen assosiaatiokomitea. Siinä kokoontuvat mielipiteiden vaihtoa varten Euroopan parlamentin ja Chilen kansalliskongressin (Congreso Nacional de Chile) jäsenet. Komitea kokoontuu säännöllisin väliajoin, joista se itse päättää.
2. Parlamentaarinen assosiaatiokomitea koostuu Euroopan parlamentin ja Chilen kansalliskongressin jäsenistä.
3. Parlamentaarinen assosiaatiokomitea vahvistaa työjärjestyksensä.
4. Parlamentaarisen assosiaatiokomitean puheenjohtajana toimii sen työjärjestyksen määräysten mukaisesti vuorotellen Euroopan parlamentin edustaja ja Chilen kansalliskongressin edustaja.

5. Parlamentaarinen assosiaatiokomitea voi pyytää tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskevia merkityksellisiä tietoja assosiaationeuvostolta, joka toimittaa komitealle pyydyt tiedot.

6. Parlamentariselle assosiaatiokomitealle tiedotetaan assosiaationeuvoston päätöksistä ja suosituksista.

7. Parlamentaarinen assosiaatiokomitea voi antaa assosiaationeuvostolle suosituksia.

10 artikla

Neuvoa-antava sekakomitea

1. Perustetaan neuvoa-antava sekakomitea, jonka tehtävänä on avustaa assosiaationeuvostoa edistämään Euroopan unionin ja Chilen kansalaisyhteiskuntien taloudellisten ja yhteiskunnallisten järjestöjen vuoropuhelua ja yhteistyötä. Tällainen vuoropuhelu ja yhteistyö kattaa yhteisön ja Chilen suhteiden kaikki taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat, joita ilmenee tämän sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Komitea voi esittää näkemyksensä näillä aloilla esille tulevista kysymyksistä.
2. Neuvoa-antava sekakomitea koostuu yhtä suuresta määrästä yhtäältä Euroopan unionin talous- ja sosiaalikomitean ja toisaalta Chilen vastaavan taloudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä käsittelevän instituution jäsenistä.
3. Neuvoa-antava sekakomitea toimii assosiaationeuvoston kuullessa sitä tai, jos kyse on vuoropuhelun edistämisestä talouden ja sosiaalialan edustajien välillä, omasta aloitteestaan.
4. Neuvoa-antava sekakomitea vahvistaa työjärjestyksensä.

11 artikla

Kansalaisyhteiskunta

Osapuolet tukevat kokousten järjestämistä säännöllisin väliajoin myös Euroopan unionin ja Chilen kansalaisyhteiskuntien edustajien välillä, mukaan luettuina akateeminen yhteisö, talouselämän toimijat ja työmarkkinaosapuolet sekä valtiosta riippumattomat järjestöt, jotta nämä voidaan pitää ajan tasalla sopimuksen täytäntöönpanosta ja jotta niiden ehdotukset sopimuksen parantamiseksi saadaan koottua yhteen.

II OSA

POLIITTINEN VUOROPUHELU

12 artikla

Tavoitteet

1. Osapuolet sopivat lisäävänsä säännöllistä vuoropuhelua molempien edun kannalta tärkeistä kahdenvälisistä ja kansain-

välisistä asioista. Ne pyrkivät lujittamaan ja syventämään tätä poliittista vuoropuhelua tällä sopimuksella perustetun assosiaation vahvistamiseksi.

2. Osapuolten poliittisen vuoropuhelun tärkeimpänä tavoitteena on edistää, levittää, kehittää edelleen ja puolustaa yhdessä

demokraattisia arvoja, joita ovat muun muassa ihmisoikeuksien kunnioittaminen, yksilönvapaus ja oikeusvaltioperiaate demokraattisen yhteiskunnan perustana.

3. Tätä varten osapuolet keskustelevat ja vaihtavat tietoja yhteisistä aloitteista, jotka koskevat molempien edun kannalta tärkeitä asioita ja muita kansainvälisiä asioita yhteisten tavoitteiden, erityisesti turvallisuuden, vakauden, demokratian ja alueellisen kehityksen saavuttamiseksi.

13 artikla

Mekanismit

1. Osapuolet sopivat, että niiden poliittisen vuoropuhelun muotona ovat
 - a) säännöllisin väliajoin järjestettävät valtioiden ja hallitusten päämiesten kokoukset;
 - b) säännöllisin väliajoin järjestettävät ulkoasiainministerien kokoukset;
 - c) muiden ministerien kokoukset molemmille osapuolille tärkeistä asioista keskustelemista varten tapauksissa, joissa osapuolet katsovat, että kokouksilla voidaan lähentää suhteita;
 - d) molempien osapuolten korkeiden virkamiesten vuotuiset kokoukset.
2. Osapuolet päättävät edellä mainituissa kokouksissa noudatettavista menettelyistä.

3. Edellä 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetut ulkoasiainministerien säännölliset kokoukset järjestetään joko 3 artiklalla perustetun assosiaationeuvoston yhteydessä tai vastaavalla tasolla muuna sovittuna ajankohtana.

4. Osapuolet käyttävät lisäksi mahdollisimman paljon diplomaattikanavia.

14 artikla

Yhteistyö ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla

Ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla osapuolet sovittavat mahdollisuuksien mukaan yhteen kantojaan, toteuttavat yhteisiä aloitteita soveltuvilla kansainvälisillä foorumeilla ja harjoittavat yhteistyötä.

15 artikla

Terrorismin vastainen yhteistyö

Osapuolet sopivat harjoittavansa terrorismin vastaista yhteistyötä kansainvälisten sopimusten sekä omien lakiensa ja muiden säännöstensä ja määräystensä mukaisesti. Tämän ne tekevät erityisesti

- a) Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman n:o 1373 sekä muiden asiaa koskevien Yhdistyneiden Kansakuntien päätöslauselmien, kansainvälisten sopimusten ja välineiden täysimääräisen täytäntöönpanon yhteydessä;
- b) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja niiden tukiverkostoista kansainvälisen ja sisäisen lainsäädännön mukaisesti;
- c) vaihtamalla näkemyksiä terrorismin vastaisista keinoista ja menetelmistä, tekniset seikat ja koulutus mukaan luettuina, ja vaihtamalla terrorismin torjumiseen liittyviä kokemuksia.

III OSA

YHTEISTYÖ

16 artikla

Yleiset tavoitteet

1. Osapuolet aloittavat tiiviin yhteistyön, jonka tavoitteena on muun muassa
 - a) lujittaa institutionaalisia valmiuksia demokratian, oikeusvaltioperiaatteen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen tukemiseksi;
 - b) edistää sosiaalista kehitystä, jonka olisi tapahduttava rinnakkain taloudellisen kehityksen ja ympäristönsuojelun kanssa; osapuolet asettavat erityiselle etusijalle sosiaaliset perusoikeudet;

c) edistää tuottavia synergioita, luoda uusia kauppa- ja investointimahdollisuuksia sekä edistää kilpailukykyä ja innovaatioita;

d) parantaa yhteistyötoimien tasoa ja lisätä niiden syvyyttä ottaen samalla huomioon osapuolten välisen assosiaatiosuhteen.

2. Osapuolet vahvistavat uudelleen taloudellisen, rahoituskellisen ja teknisen yhteistyön merkityksen keinona edistää tästä sopimuksesta johtuvien tavoitteiden ja periaatteiden täytäntöönpanoa.

I OSASTO

TALOUDELLINEN YHTEISTYÖ

17 artikla

Teollinen yhteistyö

1. Teollisuuden alalla harjoitettavalla yhteistyöllä tuetaan ja edistetään teollisuuspoliittisia toimenpiteitä, joilla kehitetään ja lujitetaan osapuolten pyrkimyksiä luoda dynaaminen, yhdenmukaistettu ja hajautettu lähestymistapa teollisen alan yhteistyön hallinnoimiseksi; tällä lähestymistavalla luodaan suotuisat olosuhteet osapuolten keskinäisten etujen huomioon ottamiseksi.
2. Keskeisenä tavoitteena on
 - a) edistää osapuolten talouden toimijoiden välisiä yhteyksiä tavoitteena yksilöidä molempien edun kannalta tärkeitä toimintaloja erityisesti teollisen yhteistyön, teknologian siirron, kaupan ja investointien aloilla;
 - b) lujittaa ja edistää vuoropuhelua ja kokemusten vaihtoa eurooppalaisten ja chileläisten talouden toimijoiden verkostojen välillä;
 - c) edistää teollisuuden yhteistyöhankkeita, mukaan luettuina yksityistämisprosessista ja/tai Chilen talouden avautumisesta johtuvat hankkeet; näihin voi sisältyä sellaisten infrastruktuurimuotojen käyttöönotto, joita eurooppalaiset investoinnit edistävät teollisuuteen liittyvällä yritysten yhteistyöllä; ja
 - d) lujittaa yritysten innovaatioita, monipuolistumista, nykyaikaistamista, kehitystä ja tuotteiden laatua.

18 artikla

Yhteistyö standardien, teknisten säännösten ja määräysten sekä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen aloilla

1. Keskeisenä tavoitteena on aloittaa standardeja, teknisiä säännöksiä ja määräyksiä sekä vaatimustenmukaisuuden arviointia koskeva yhteistyö teknisten kaupan esteiden välttämiseksi ja vähentämiseksi ja IV osan II osastossa edellytetyn kaupan vapautumisen tyydyttävän toteutumisen varmistamiseksi.
2. Osapuolten yhteistyöllä pyritään edistämään
 - a) yhteistyötä sääntelyn alalla;
 - b) teknisten säännösten ja määräysten yhteensopivuutta kansainvälisten ja eurooppalaisten standardien pohjalta; ja

- c) teknisen avun antamista vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten verkoston muodostamiseksi syrjimättömyyden periaatetta noudattaen.

3. Käytännössä tällä yhteistyöllä

- a) edistetään toimenpiteitä, joilla pyritään poistamaan osapuolten väliset erot vaatimustenmukaisuuden arvioinnin ja standardoinnin aloilla;
- b) tuetaan osapuolten toimielimiä alueellisten verkostojen ja elinten perustamisen edistämiseksi ja lisätään politiikkojen yhteensovittamista kansainvälisten ja alueellisten standardien käyttöä koskevan yhteisen lähestymistavan ja samankaltaisten teknisten säännösten ja määräysten sekä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen edistämiseksi; ja
- c) tuetaan toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään osapuolten järjestelmien lähentymistä ja yhteensopivuutta edellä mainituilla aloilla, mukaan luettuina avoimuus, hyvä sääntelykäytäntö sekä tuotteita ja liiketoimintakäytäntöjä koskevien laatustandardien edistäminen.

19 artikla

Pieniä ja keskusuuria yrityksiä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet edistävät pienten ja keskusuurten yritysten, jäljempänä 'pk-yritykset', kehittymiselle suotuisaa ympäristöä.
2. Yhteistyö käsittää muun muassa seuraavat toimet:
 - a) tekninen apu;
 - b) konferenssit, seminaarit, teollisten ja teknisten mahdollisuuksien kartoittaminen ja osallistuminen pyöreän pöydän keskusteluihin sekä yleisiin ja erikoisalojen messuihin;
 - c) talouden toimijoiden välisten yhteyksien ja yhteisten investointien edistäminen sekä yhteisyritysten ja yhteisten tietoverkkojen perustaminen käynnissä olevien horisontaalisten ohjelmien avulla;
 - d) rahoituksen saannin helpottaminen, tietojen toimittaminen ja innovaatioiden edistäminen.

20 artikla

Yhteistyö palvelualalla

WTO:n palvelukaupan yleissopimuksen (GATS-sopimus) mukaisesti osapuolet tukevat ja lisäävät toimivaltansa rajoissa keskinäistä yhteistyötä, jossa otetaan huomioon palvelujen merkityksen lisääntyminen osapuolten talouksien kehittymisen ja kasvun kannalta. Lisäksi lisätään yhteistyötä Chilen palvelualan tuottavuuden ja kilpailukyvyyn parantamiseksi ja monipuol-

listamiseksi. Osapuolet määrittelevät alat, joille yhteistyö keskitetään, ja ne myös huolehtivat tähän tarkoitukseen käytettävistä keinoista ja varoista. Toimia kohdennetaan erityisesti pk-yrityksiin siten, että pyrkimyksenä on lisätä niiden mahdollisuuksia käyttää pääomalahteita ja markkinateknologiaa. Tässä yhteydessä kiinnitetään erityistä huomiota osapuolten ja kolmansien maiden välisen kaupan edistämiseen.

21 artikla

Investointien edistäminen

1. Yhteistyön tavoitteena on auttaa osapuolia luomaan toimivaltansa rajoissa suotuisat ja vakaat olosuhteet vastavuoroisille investoinneille.
2. Yhteistyössä painotetaan erityisesti seuraavaa:
 - a) mekanismien perustaminen tietojen toimittamista sekä investointisääntöjen ja -mahdollisuuksien tunnistamista ja niistä tiedottamista varten;
 - b) investointeja edistävän oikeudellisen kehyksen kehittäminen osapuolille tekemällä tarvittaessa investointien edistämistä ja suojaamista sekä kaksinkertaisen verotuksen poistamista koskevia jäsenvaltioiden ja Chilen kahdenvälisiä sopimuksia;
 - c) teknisen avun toimien liittäminen osapuolten asiasta vastaavien viranomaisten välisiin koulutusaloitteisiin; ja
 - d) yhdenmukaisten ja yksinkertaistettujen hallintomenettelyjen kehittäminen.

22 artikla

Yhteistyö energia-alalla

1. Osapuolten yhteistyöllä pyritään lujittamaan taloussuhteita keskeisillä aloilla, joita ovat muun muassa vesivoima, öljy ja kaasu, uusiutuvat energialähteet, energiansäästötekniikat ja maaseudun sähköistäminen.
2. Yhteistyön tavoitteita ovat muun muassa
 - a) tietojenvaihto kaikissa sopivissa muodoissa, mukaan luetuna osapuolten instituutioiden yhteisten tietokantojen kehittäminen, koulutus ja konferenssit;
 - b) teknologian siirto;
 - c) diagnostiset selvitykset, vertailevat analyysit ja osapuolten instituutioiden yhteisesti täytäntöön panemat ohjelmat;

- d) kummankin alueen julkisten ja yksityisten toimijoiden osallistuminen teknisiin kehityshankkeisiin ja yhteistä infrastruktuuria koskeviin hankkeisiin, mukaan luettuina alueen muiden maiden kanssa ylläpidettävät verkostot;
- e) molemmille tärkeitä aloja koskevien sopimusten tekeminen tarvittaessa; ja
- f) energia-asioista ja energiapolitiikan laadinnasta vastaavien chileläisten instituutioiden tukeminen.

23 artikla

Liikenne

1. Yhteistyössä keskitytään Chilen liikennejärjestelmien rakenneuudistukseen ja nykyaikaistamiseen, matkustaja- ja tavaraliikenteen parantamiseen sekä takaamaan entistä parempi pääsy kaupunki-, ilma-, meri-, rautatie- ja maantiliikennemarkkinoille parantamalla liikenteen hallinnointia toiminnalliselta ja hallinnolliselta kannalta sekä edistämällä toimintanormeja.
2. Yhteistyö sisältää erityisesti seuraavaa:
 - a) osapuolten toimintaperiaatteita koskevien tietojen vaihto erityisesti kaupunkiliikenteen, multimodaaliliikenneverkkojen yhteenliitettävyyden ja -toimivuuden sekä muiden molemmille tärkeiden kysymysten osalta;
 - b) talouden toimijoille ja ylemmille virkamiehille tarkoitetut koulutusohjelmat talouden, lainsäädännön ja tekniikan aloilla; ja
 - c) maailmanlaajuisessa satelliittinavigointijärjestelmässä tapahtuvaa eurooppalaisen teknologian siirtoa sekä kaupunkien joukkoliikennekeskuksia koskevat yhteistyöhankkeet.

24 artikla

Yhteistyö maatalous- ja maaseutualoilla sekä terveys- ja kasvinuojelutoimien aloilla

1. Tämän alan yhteistyöllä on tarkoitus tukea ja edistää maatalouspolitiikan toimenpiteitä, joilla pyritään voimistamaan osapuolten ponnisteluja kohti kestävää maataloutta ja maatalouden ja maaseudun kestävää kehitystä.
2. Yhteistyön keskeisiä aloja ovat valmiuksien lisääminen, infrastruktuuri ja teknologian siirto muun muassa seuraavin keinoin:
 - a) terveys- ja kasvinuojelutoimia sekä ympäristöä ja elintarvikkeiden laatua koskevia toimenpiteitä tukevat erityishankkeet, joissa otetaan huomioon osapuolten voimassa oleva lainsäädäntö ja WTO:n ja muiden toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen säännöt;

- b) maatalouden osa-alueiden monipuolistaminen ja rakenneuudistus;
- c) keskinäinen tietojenvaihto muun muassa osapuolten maatalouspolitiikan kehittämisestä;
- d) tekninen apu tuottavuuden parantamiseksi ja vaihtoehtoisia viljelymenetelmiä koskevan tiedon vaihto;
- e) tieteelliset ja tekniset kokeet;
- f) toimenpiteet maataloustuotteiden laadun parantamiseksi ja kaupan edistämistoimien tukemiseksi;
- g) tekninen apu terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvien valvontajärjestelmien lujittamiseksi tavoitteena edistää mahdollisuuksien mukaan vastaavuutta ja vastavuoroista tunnistamista koskevia sopimuksia.

25 artikla

Kalastus

1. Ottaen huomioon kalastuspolitiikan merkittävyyden suhteissaan osapuolet sitoutuvat kehittämään tiiviimpää taloudellista ja teknistä yhteistyötä, joka mahdollisesti johtaa avomerialastuksesta tehtäviin kahden- ja/tai monenvälisiin sopimuksiin.
2. Lisäksi osapuolet korostavat 25 päivänä tammikuuta 2001 allekirjoittamassaan järjestelyssä vahvistettujen keskinäisten sitoumusten noudattamisen tärkeyttä.

26 artikla

Tulliyhteistyö

1. Osapuolet edistävät ja helpottavat tullihallintojensa yhteistyötä varmistaakseen, että 79 artiklassa asetetut tavoitteet saavutetaan erityisesti tullimenettelyjen yksinkertaistamisen varmistamiseksi; tällä helpotetaan laillista kauppaa, mutta säilytetään samalla edellytykset valvonnan suorittamiseen.
2. Rajoittamatta tällä sopimuksella vahvistetun yhteistyön harjoittamista tulliasioista vastaavat hallintoviranomaiset antavat vastavuoroisesti apua yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen liitetyn, vastavuoroisesta avunannosta tulliasioissa 13 päivänä kesäkuuta 2001 tehdyn pöytäkirjan mukaisesti.
3. Yhteistyö edellyttää muun muassa seuraavaa:
 - a) teknisen avun antaminen, johon sisältyy tarvittaessa seminaarien järjestäminen ja harjoittelijoiden sijoittaminen;
 - b) parhaiden käytäntöjen kehittäminen ja niistä tiedottaminen; ja

- c) tavaroiden markkinoille pääsyä sekä alkuperäsääntöjä ja niihin liittyviä tullimenettelyjä koskevien tulitoimintoiden tehostaminen ja yksinkertaistaminen.

27 artikla

Tilastointiyhteistyö

1. Tärkein tavoite on menetelmien lähentäminen, jotta osapuolet voivat käyttää toistensa tilastotietoja, jotka koskevat tavaroiden ja palvelujen kauppaa tai yleisesti ottaen mitä tahansa sopimuksen soveltamisalaa kuuluvaa alaa, josta voidaan laatia tilastoja.
2. Yhteistyössä keskitytään seuraaviin seikkoihin:
 - a) tilastointimenetelmien yhdenmukaistaminen sellaisten osoittimien kehittämiseksi, jotka ovat vertailukelpoisia osapuolten kesken;
 - b) tieteellinen ja tekninen vaihto Euroopan unionin jäsenvaltioiden tilastointilaitosten ja Eurostatin kanssa;
 - c) tilastotutkimus, jossa keskitytään kehittämään yhteisiä menetelmiä tietojen keräämistä, analysointia ja tulkitsemista varten;
 - d) seminaarien ja työpajojen järjestäminen; ja
 - e) tilastointia koskevat koulutusohjelmat, alueen muut maat mukaan luettuina.

28 artikla

Ympäristöyhteistyö

1. Yhteistyöllä pyritään edistämään ympäristön säilyttämistä ja parantamista, luonnonvarojen ja ekosysteemien saastumisen ja heikkenemisen ehkäisyä sekä niiden järkipäistä käyttöä kestävä kehityksen mukaisesti.
2. Tässä yhteydessä erityisen tärkeitä seikkoja ovat
 - a) köyhyyden ja ympäristön välinen suhde;
 - b) taloudellisen toiminnan ympäristövaikutukset;
 - c) ympäristöongelmat ja maankäytön suunnittelu;
 - d) Chilen ympäristönsuojelurakenteiden ja ympäristöpolitiikan tehostamiseen tähtäävät hankkeet;
 - e) tietojen, teknologioiden ja kokemusten vaihto muun muassa ympäristönormeista ja -malleista ja koulutuksesta;

- f) ympäristökoulutus kansalaisten osallistumisen lisäämiseksi; ja
- g) tekninen apu ja yhteiset alueelliset tutkimusohjelmat.

29 artikla

Kuluttajansuoja

Tämän alan yhteistyöllä pyritään saattamaan osapuolten kuluttajansuojaohjelmat yhteensopiviksi ja siihen on mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä:

- a) kuluttajalainsäädännön yhteensovittaminen kaupan esteiden välttämiseksi;
- b) vaarallisia aineita koskevien keskinäisten tietojärjestelmien (ennakkovaritusjärjestelmät) käyttöönotto ja kehittäminen sekä niiden yhteenliittäminen;
- c) tietojen ja asiantuntijoiden vaihto sekä osapuolten kuluttajaelinten yhteistyön lisääminen; ja
- d) koulutusta ja teknistä apua koskevien hankkeiden järjestäminen.

30 artikla

Tietosuoja

1. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä henkilötietojen suojan alalla parantaakseen suojan tasoa ja välttääkseen esteiden syntyminen sellaisen kaupan osalta, joka edellyttää henkilötietojen siirtoa.

2. Yhteistyöhön henkilötietojen suojan alalla voi kuulua teknistä apua, jota annetaan vaihtamalla tietoja ja asiantuntijoita sekä toteuttamalla yhteisiä ohjelmia ja hankkeita.

31 artikla

Makrotalouden alan vuoropuhelu

1. Osapuolet edistävät makrotalouspolitiikkaansa ja alan suuntauksia koskevien tietojen vaihtoa sekä alueellisen yhdenytymisen yhteydessä toteutettavasta makrotalouspolitiikkojen yhteensovittamisesta saatavien kokemusten vaihtoa.

2. Tämän tavoitteen huomioiden osapuolet pyrkivät syventämään viranomaistensa vuoropuhelua makrotaloudellisista kysymyksistä ajatusten ja mielipiteiden vaihtamiseksi muun muassa seuraavista asioista:

- a) makrotalouden vakauttaminen;

- b) julkisen talouden vahvistaminen;

- c) veropolitiikka;

- d) rahapolitiikka;

- e) finanssipolitiikka ja sääntely;

- f) rahoituksellinen yhentyminen ja pääomataseen avaaminen;

- g) valuuttakurssipolitiikka;

- h) kansainväliset rahoitusrakenteet ja kansainvälisen rahajärjestelmän uudistaminen; ja

- i) makrotalouspolitiikan yhteensovittaminen.

3. Kyseistä yhteistyötä toteutetaan seuraavin keinoin:

- a) makrotalouden viranomaisten kokoukset;

- b) seminaarien ja konferenssien järjestäminen;

- c) koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen kysyntää vastaavasti; ja

- d) selvitysten laatiminen yhteisen edun kannalta tärkeitä kysymyksistä.

32 artikla

Teollis- ja tekijänoikeudet

1. Osapuolet sopivat tekensä yhteistyötä valmiuksiensa mukaan kysymyksissä, jotka liittyvät teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöön, edistämiseen, levittämiseen, nykyaikaistamiseen, hallintointiin, yhdenmukaistamiseen, suojeluun ja tehokkaaseen soveltamiseen, kyseisten oikeuksien väärinkäytön estämiseen, väärentämisen ja laittoman valmistuksen torjuntaan sekä kyseisten oikeuksien valvonnasta ja suojaamisesta vastaavien kansallisten elinten perustamiseen ja lujittamiseen.

2. Teknisessä yhteistyössä voidaan keskittyä yhteen tai useampaan seuraavassa luetelluista toimista:

- a) lainsäädännöllinen neuvonta: näkemysten esittäminen lakiluonnoksista, jotka koskevat 170 artiklassa lueteltujen kansainvälisten sopimusten yleismääräyksiä ja peruseräitä, tekijänoikeuksia ja lähioikeuksia, tavaramerkkejä, maantieteellisiä merkintöjä, perinteisiä nimityksiä tai niitä täydentäviä laatumainintoja, teollismalleja, patenteja, integroitujen piirien piirimalleja, julkistamattomien tietojen suojausta, osaperustaisiin käyttölupiin liittyvien kilpailun vastaisten käytäntöjen valvontaa, täytäntöönpanoa tai muita teollis- ja tekijänoikeuksien suojaan liittyviä kysymyksiä;

- b) hallintoinfrastruktuurin kuten patenttinvirastojen ja yhteisvalvontajärjestöjen järjestämistä koskeva opastaminen;
- c) henkilöstön kouluttaminen teollis- ja tekijänoikeuksien hallinnoinnin ja hallintotekniikoiden aloilla;
- d) tuomareiden sekä tullin ja poliisin virkamiesten erityiskoulutus lainsäädännön soveltamisen valvonnan tehostamiseksi; ja
- e) yksityissektorille ja kansalaisyhteiskunnalle suunnattu tiedottaminen.

33 artikla

Julkiset hankinnat

Osapuolten yhteistyöllä tällä alalla pyritään antamaan teknistä apua julkisiin hankintoihin liittyvissä kysymyksissä kiinnittäen erityistä huomiota kuntatasoon.

34 artikla

Yhteistyö matkailualalla

1. Osapuolet edistävät keskinäistä yhteistyötä matkailun kehittämiseksi.
2. Yhteistyön painopisteitä ovat erityisesti
 - a) hankkeet, joilla pyritään luomaan ja vakiinnuttamaan molemmille tärkeitä matkailutuotteita ja -palveluja tai tuotteita ja palveluja, joista ollaan kiinnostuneita muilla molempien edun kannalta tärkeillä markkinoilla;
 - b) kaukomatkojen matkailijavirtojen vakiinnuttaminen;
 - c) matkailun edistämiskanavien tehostaminen;
 - d) matkailualan koulutus;
 - e) tekninen apu ja kokeiluhankkeet erityismatkailun kehittämiseksi;
 - f) matkailun edistämistä, matkakohteiden kokonaissuunnitelua ja palvelujen laatua koskeva tietojen vaihto; ja
 - g) matkailun edistämismvälineiden käyttö matkailun kehittämiseksi paikallisella tasolla.

35 artikla

Yhteistyö kaivannaisteollisuuden alalla

Osapuolet sitoutuvat edistämään yhteistyötä kaivannaisteollisuuden alalla pääasiassa sopimuksilla, joilla pyritään

- a) edistämään tietojen ja kokemusten vaihtoa puhtaiden teknologioiden soveltamisesta kaivannaisteollisuuden tuotantoprosesseissa;

- b) edistämään yhteisiä pyrkimyksiä tieteellisten ja teknisten aloitteiden tekemiseksi kaivannaisteollisuuden alalla.

II OSASTO

TIEDE, TEKNIikka JA TIETOYHTEISKUNTA

36 artikla

Tiede- ja teknologiayhteistyö

1. Osapuolten yhteistyö tieteen ja tekniikan alalla toteutetaan niiden yhteisen edun mukaisesti ja noudattaen niiden politiikkaa erityisesti siltä osin, kun on kyse tutkimuksen tuloksena syntyvien teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöä koskevista säännöistä; yhteistyön tavoitteet ovat seuraavat:

- a) poliittinen vuoropuhelu ja tieteellistä tutkimusta ja teknologiaa koskevien tietojen ja kokemusten vaihto alueellisella tasolla erityisesti politiikan ja ohjelmien osalta;
- b) kestävien suhteiden edistäminen osapuolten tiedeyhteisöjen välillä; ja
- c) toimien tehostaminen eurooppalaisten ja chileläisten kumppanien välisen linkittymisen, innovaatioiden ja teknologian siirron edistämiseksi.

2. Erityisesti painotetaan inhimillisten voimavarojen kehittämistä tieteellisen ja teknisen erityisosaamisen todellisenä pitkäaikaisena perustana sekä tieteellisten ja teknisten yhteisöjen välisten pysyvien yhteyksien luomista sekä kansallisella että alueellisella tasolla.

3. Seuraavia yhteistyömuotoja edistetään:

- a) keskinäisen edun kannalta tärkeillä aloilla toteutettavat yhteiset soveltavan tutkimuksen hankkeet, joihin yritykset voivat tarpeen mukaan osallistua;
- b) tutkijavaihto hankkeiden valmistelun, korkeatasoisen koulutuksen ja tutkimuksen edistämiseksi;
- c) yhteiset tiedekokoukset tietojenvaihdon ja vuorovaikutuksen edistämiseksi sekä yhteisten tutkimusalojen määrittämiseksi;
- d) sellaisiin tieteellisiin ja teknisiin jatko-opintoihin liittyvien toimien edistäminen, joista on pitkällä aikavälillä hyötyä molempien osapuolten kehitykselle; ja
- e) julkisen ja yksityisen sektorin välisten yhteyksien kehittäminen.

4. Lisäksi edistetään yhteisten toimien arviointia ja tulosten levittämistä.
5. Molempien osapuolten korkeakoulut, tutkimuskeskukset ja tuotannonalat, mukaan luettuina pk-yritykset, osallistuvat asianmukaisella tavalla tähän yhteistyöhön.
6. Osapuolet edistävät eri tahojensa osallistumista tieteellisiin ja teknisiin ohjelmiin, joissa pyritään saavuttamaan molempia osapuolia hyödyttävää tieteellistä erityisosaamista noudattaen tässä yhteydessä kolmansien maiden oikeushenkilöiden osallistumista koskevaa lainsäädäntöään.

37 artikla

Tietoyhteiskunta, tietotekniikka ja televiestintä

1. Tietotekniikka ja viestintä ovat nyky-yhteiskunnan avainaloja ja ensisijaisen tärkeitä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle ja joustavalle siirtymiselle tietoyhteiskuntaan.
2. Tämän alan yhteistyön tavoitteena on erityisesti edistää seuraavia asioita:
 - a) tietoyhteiskunnan eri puolista käytävä vuoropuhelu, mukaan luettuna tietoyhteiskunnan tulon edistäminen ja seuranta;
 - b) televiestintäalan sääntelyä ja toimintaperiaatteita koskeva yhteistyö;
 - c) standardeja, vaatimustenmukaisuuden arviointia ja tyyppi-hyväksyntää koskeva tietojenvaihto;
 - d) uusien tieto- ja viestintätieteiden levittäminen;
 - e) tieto- ja viestintätieteisiin liittyvät yhteiset tutkimushankkeet ja tietoyhteiskunnan sovelluksia koskevat kokeiluhankkeet;
 - f) asiantuntijoiden, erityisesti akateemisesti koulutettujen nuorten vaihdon ja koulutuksen edistäminen, ja
 - g) tietotekniikkaa yhteiskunnallisissa yhteyksissä soveltavia julkishallinnon hankkeita koskevien kokemusten vaihto ja levittäminen.

III OSASTO

KULTTUURI, KOULUTUS JA AUDIOVISUAALINEN ALA

38 artikla

Koulutus

1. Osapuolet tukevat huomattavassa määrin, toimivaltansa rajoissa, esikoulutusta, perusasteen, keskiasteen ja korkea-asteen

koulutusta, ammatillista koulutusta sekä elinikäistä oppimista. Näillä alueilla kiinnitetään erityistä huomiota muita heikommassa asemassa olevien sosiaaliryhmien, kuten vammaisten, etnisten vähemmistöjen ja erittäin köyhien mahdollisuuksiin saada koulutusta.

2. Erityistä huomiota kiinnitetään hajautettuihin ohjelmiin, joissa luodaan vahvoja ja kestäviä yhteyksiä osapuolten erikoisalujen laitosten välille ja edistetään kokemusten ja teknisten voimavarojen keskittämistä ja vaihtamista sekä opiskelijoiden liikkuvuutta.

39 artikla

Audiovisuaalisen alan yhteistyö

Osapuolet sopivat edistävänsä tämän alan yhteistyötä, lähinnä audiovisuaaliseen alaan ja alan yhteistyöhön liittyvillä koulutusohjelmilla toteuttamalla muun muassa yhteistuotantoon, koulutukseen ja kehittämis- ja levitystoimintoihin liittyviä toimenpiteitä.

40 artikla

Tietojenvaihto ja kulttuuriyhteistyö

1. Tämän alan yhteistyötä, tiedottaminen ja tiedotusvälineet mukaan luettuina, olisi edistettävä ottaen huomioon osapuolten hyvin läheiset kulttuurisiteet.
2. Tämän artiklan tavoitteena on edistää tietojenvaihtoa ja kulttuuriyhteistyötä osapuolten välillä, ottaen tässä yhteydessä huomioon jäsenvaltioiden kanssa toteutettavat kahdenväliset hankkeet.
3. Erityisesti on pyrittävä edistämään eri aloilla, muun muassa lehdistö-, elokuva- ja televisioalalla, toteutettavia yhteisiä toimia ja tukemaan nuorisovaihto-ohjelmia.
4. Yhteistyö koskee muun muassa seuraavia aloja:
 - a) keskinäiseen tietojenvaihtoon liittyvät ohjelmat;
 - b) kirjallisuuden kääntäminen;
 - c) kansallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen ja entisöinti;
 - d) koulutus;
 - e) kulttuuritapahtumat;
 - f) paikallisen kulttuurin edistäminen;
 - g) kulttuurialan hallinto ja kulttuurituotanto; ja
 - h) muut alueet.

IV OSASTO

JULKISHALLINTO JA TOIMIELINTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

41 artikla

Julkishallinto

1. Tämän alan yhteistyöllä pyritään julkishallinnon nykyaikaistamiseen ja hajauttamiseen, ja se koskee järjestelmän yleistä tehokkuutta sekä lainsäädäntö- ja instituutioketystä; huomioon pyritään ottamaan kummankin osapuolen kokemukset parhaista toimintatavoista.
2. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä seuraavanlaisia ohjelmia:
 - a) valtion ja julkishallinnon nykyaikaistaminen;
 - b) alue- ja paikallishallinnon hajauttaminen ja vahvistaminen;
 - c) kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen ja sen ottaminen mukaan julkisen politiikan määrittelyyn;
 - d) työpaikkojen luomiseen ja ammatilliseen koulutukseen liittyvät ohjelmat;
 - e) sosiaalialan palvelujen hallinnointiin liittyvät hankkeet;
 - f) kehittämishankkeet sekä maaseutuasutusta tai maankäytön suunnittelua koskevat hankkeet;
 - g) terveydenhuoltoon ja perusasteen koulutukseen liittyvät ohjelmat;
 - h) kansalaisyhteiskunnalle ja kansalaisaloitteille annettava tuki;
 - i) muut mahdolliset ohjelmat ja hankkeet, joilla edistetään köyhyyden torjuntaa liiketoiminta- ja työmahdollisuuksia luomalla; ja
 - j) kulttuurin ja sen monien ilmenemismuotojen edistäminen ja kulttuuri-identiteetin vahvistaminen.
3. Tämän alan yhteistyö toteutetaan seuraavilla toimilla:
 - a) Chilen päätöksentekö- ja täytäntöönpanoelimille suunnattu tekninen apu, mukaan luettuina eurooppalaisten ja chileläisten toimielinten henkilöstön yhteiset kokoukset,
 - b) säännöllinen tietojenvaihto kaikissa tarkoituksenmukaisissa muodoissa, sähköiset tietoverkot mukaan luettuina; henkilötietojen suoja varmistetaan kaikilla aloilla, joilla tietoja on tarkoitus vaihtaa;
 - c) taitotiedon siirto;

- d) alustavat selvitykset ja yhteisten hankkeiden toteuttaminen keskenään verrattavissa olevien rahoitusosuuksien perusteella; ja
- e) koulutus ja organisatorinen tuki.

42 artikla

Toimielinten välinen yhteistyö

1. Osapuolten toimielinten yhteistyön tavoitteena on tiivistää yhteistyötä asianomaisten toimielinten välillä.
2. Tätä tarkoitusta varten tämän sopimuksen III osan määräyksillä pyritään siihen, että toimielinten välisiä kokouksia järjestettäisiin säännöllisesti; yhteistyö on mahdollisimman laaja-alaista, ja siihen sisältyvät seuraavat toimet:
 - a) kaikki säännöllistä tietojenvaihtoa edistävät toimenpiteet, mukaan luettuna tietokonepohjaisten viestintäverkkojen kehittäminen yhteisesti;
 - b) neuvonta ja koulutus; ja
 - c) taitotiedon siirto.
3. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta sisällyttää yhteistyöhön myös muita toiminta-aloja.

V OSASTO

SOSIAALIALAN YHTEISTYÖ

43 artikla

Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu

Osapuolet tunnustavat, että

- a) työmarkkinaosapuolten osallistumista elinolosuhteita ja yhteiskuntaan integroitumista koskevaan toimintaan on edistettävä;
- b) erityistä huomiota on kiinnitettävä syrjinnän välttämiseen osapuolen alueella laillisesti oleskelevien toisen osapuolen kansalaisten kohtelussa.

44 artikla

Sosiaalialan yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat, että sosiaalinen kehitys on tärkeää ja että sen on tapahduttava rinnan taloudellisen kehityksen kanssa. Ne pitävät ensisijaisena työllisyyden parantamista ja sosiaalisten perusoikeuksien kunnioittamista, ja tähän ne pyrkivät erityisesti tukemalla kansainvälisen työjärjestön (ILO) asiaa koskevien yleissopimusten soveltamista; näiden sopimusten kattamia aihealueita ovat muun muassa kokoontumisvapaus,

kollektiivinen neuvotteluoikeus ja oikeus syrjimättömään kohteluun, pakkotyön ja lapsityövoiman käytön kieltäminen sekä miesten ja naisten tasavertainen kohtelu.

2. Yhteistyö voi koskea mitä tahansa osapuolia kiinnostavaa alaa.
3. Toimenpiteet voidaan sovittaa yhteen jäsenvaltioiden ja asianomaisten kansainvälisten järjestöjen toimenpiteiden kanssa.
4. Osapuolet antavat etusijan toimenpiteille, joiden tavoitteena on
 - a) yksilön kehityksen edistäminen, köyhyyden vähentäminen ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen toteuttamalla uutta luovia ja toistettavissa olevia hankkeita, joissa ovat mukana muita heikommassa asemassa olevat ja syrjäytyneet sosiaaliryhmät. Erityistä huomiota kiinnitetään pienituloisiin perheisiin ja vammaisiin;
 - b) naisten aseman vahvistaminen taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä sekä erityisten nuoriso-ohjelmien edistäminen;
 - c) työelämän suhteiden, työolojen, sosiaaliturvan ja työllisyysturvan kehittäminen ja nykyaikaistaminen;
 - d) sosiaalipolitiikan laadinnan ja hallinnoinnin tehostaminen, mukaan luettuna sosiaaliin perusteisiin liittyvä asutuspoliittikka ja näillä perusteilla myönnettävien etuuksien saanti- mahdollisuuksien parantaminen;
 - e) tehokkaan ja tasapuolisen terveydenhuoltojärjestelmän kehittäminen yhteisvastuun periaatteiden pohjalta;
 - f) ammatillisen koulutuksen edistäminen ja inhimillisten voimavarojen kehittäminen;
 - g) sellaisten hankkeiden ja ohjelmien tukeminen, jotka avaavat mahdollisuuksia luoda työpaikkoja mikroyrityksissä ja pk-yrityksissä;
 - h) maankäytön suunnitteluun liittyvien ohjelmien edistäminen kiinnittäen erityistä huomiota alueisiin, joiden haavoittuvuus on sosiaali- ja ympäristökysymysten kannalta erityisen suuri;
 - i) työmarkkinaosapuolten vuoropuheluun ja yksimielisyyden saavuttamiseen liittyvien toimenpiteiden edistäminen; ja
 - j) ihmisoikeuksien kunnioittamisen, demokratian ja kansalaisten osallistumisen edistäminen.

45 artikla

Yhteistyö sukupuolinäkökulmaan liittyvissä kysymyksissä

1. Yhteistyöllä vahvistetaan toimintaperiaatteita ja ohjelmia, jotka varmistavat miesten ja naisten tasavertaisen osallistumisen kaikilla poliittisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen elä-

män aloilla ja parantavat ja laajentavat sitä. Yhteistyöllä parannetaan naisten mahdollisuuksia saada käyttöönsä kaikki tarvittavat voimavarat, jotta he voisivat käyttää perusoikeuksiaan täysimääräisesti.

2. Ennen kaikkea yhteistyöllä olisi myötävaikutettava asianmukaisen toimintakehyksen kehittämiseen, jotta voidaan
 - a) varmistaa, että sukupuolinäkökulma ja siihen liittyvät kysymykset voidaan ottaa huomioon yhteistyön kaikilla tasoilla ja kaikilla aloilla mukaan luettuina makrotalouspolitiikka ja siihen liittyvät strategia- ja kehittämistoimet; ja
 - b) toteuttaa positiivisia toimenpiteitä naisten eduksi.

VI OSASTO

MUUT YHTEISTYÖALAT

46 artikla

Laitonta maahanmuuttoa koskeva yhteistyö

1. Yhteisö ja Chile sopivat tekevänsä yhteistyötä laittoman maahanmuuton estämiseksi ja valvomiseksi. Tätä varten
 - a) Chile suostuu ottamaan takaisin jäsenvaltioiden alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa jäsenvaltioiden sitä pyytäessä ja ilman enempää muodollisuuksia; ja
 - b) kukin jäsenvaltio suostuu ottamaan takaisin Chilen alueella laittomasti oleskelevat kansalaisensa Chilen sitä pyytäessä ja ilman enempää muodollisuuksia.
2. Jäsenvaltiot ja Chile myöntävät kansalaisilleen näihin tarkoituksiin asianmukaiset henkilölisyyssidokset.
3. Osapuolet sopivat tekevänsä pyydetessä Chilen ja yhteisön välisen sopimuksen, jolla säännellään Chilen ja jäsenvaltioiden takaisinottovelvoitteita, joihin sisältyy myös muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottoa koskeva velvoite.

4. Ennen 3 kohdassa tarkoitettujen sopimuksen tekemistä yhteisön kanssa Chile on valmis tekemään jäsenvaltioiden pyynnöstä yksittäisten jäsenvaltioiden kanssa kahdenvälisiä sopimuksia, joilla säännellään Chilen ja asianomaisten jäsenval-

tioiden takaisinottovelvoitteita, joihin sisältyy myös muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden takaisinottoa koskeva velvoite.

5. Assosiaationeuvosto tarkastelee, mitä muita yhteisiä toimia voidaan toteuttaa laittoman maahanmuuton estämiseksi ja valvomiseksi.

47 artikla

Huumausaineita ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva yhteistyö

1. Osapuolet sitoutuvat sovittamaan yhteen ja tehostamaan toimivaltansa rajoissa pyrkimyksiään huumausaineiden laittoman tuotannon, kaupan ja käytön sekä huumausainekaupasta saadun hyödyn rahanpesun estämiseksi ja vähentämiseksi sekä tähän liittyvän järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Tämä toteutetaan kansainvälisten järjestöjen ja elinten kautta.

2. Osapuolet toimivat yhteistyössä tällä alalla erityisesti seuraavien toimien toteuttamiseksi:

- a) huumausaineriippuvaisten hoitoa ja kuntouttamista sekä heidän integroimistaan uudelleen perhe- ja työelämään ja yhteiskuntaan koskevat hankkeet;
- b) huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden kulutuksen ja kaupan sekä niihin liittyvän rikollisuuden ehkäisemiseksi toteutettavat yhteiset koulutusohjelmat;
- c) yhteiset selvitykset ja tutkimusohjelmat, joiden yhteydessä käytetään Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA) ja Amerikan maiden järjestön (OAS) huumausaineiden seurantakeskuksen (Inter-American Observatory of Drugs) ja muiden kansainvälisten ja kansallisten järjestöjen käyttämiä menetelmiä ja mittareita;
- d) huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden tarjonnan vähentämiseen tähtäävät toimenpiteet ja yhteistyötoimet osana alan sellaisia kansainvälisiä yleis- ja muita sopimuksia, jotka tämän sopimuksen osapuolet ovat allekirjoittaneet ja ratifioineet;
- e) tietojenvaihto huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden tuotantoon, kauppaan ja kulutukseen liittyvistä toimintaperiaatteista, ohjelmista, toimista ja lainsäädännöstä;
- f) asiaan liittyvien tietojen vaihto ja asianmukaisten sääntöjen antaminen rahanpesun estämiseksi; näiden sääntöjen olisi vastattava Euroopan unionin ja alalla toimivien kansainvälisten elinten, kuten rahanpesun vastaisen toimintaryhmän, antamia sääntöjä; ja

- g) toimenpiteet, joilla estetään huumausaineiden esiasteiden ja kemiallisten aineiden käyttö huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan tuotantoon, ja jotka vastaavat Euroopan yhteisön ja toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen toimenpiteitä ja noudattavat huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomassa valmistuksessa usein käytettyjen esiasteiden ja kemiallisten aineiden käytön estämisestä 24 päivänä marraskuuta 1998 tehtyä Chilen tasavallan ja Euroopan yhteisön välistä sopimusta.

VII OSASTO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

48 artikla

Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen yhteistyöhön

Osapuolet tunnustavat kansalaisyhteiskunnan (työmarkkinaosapuolten edustajat ja valtiosta riippumattomat järjestöt) täydentävän roolin yhteistyöprosessissa ja mahdollisen panoksen siihen. Tätä varten kansalaisyhteiskunnan toimijat voivat, kummankin osapuolen oikeudellisten ja hallinnollisten määräysten rajoissa

- a) saada tietoja yhteistyöpolitiikkaa ja -strategioita käsittelevistä neuvotteluista ja osallistua kyseisiin neuvotteluihin, erityisesti kun on kyse niitä koskevista tai niihin suoraan vaikuttavista aloista;
- b) ottaa vastaan rahoitusvaroja, jos osapuolen sisäiset säännöt sen sallivat; ja
- c) osallistua yhteistyöhankkeiden ja -ohjelmien täytäntöönpanoon niitä koskevilla aloilla.

49 artikla

Alueellinen yhteistyö ja alueellinen yhdentyminen

1. Molempien osapuolten olisi käytettävä kaikkia nykyisiä yhteistyön välineitä edistääkseen toimia, joilla tähdätään osapuolten ja koko Mercado Común del Sur'in (Mercosur) väliseen aktiiviseen ja vastavuoroiseen yhteistyöhön.
2. Tämä yhteistyö on tärkeä osa tukea, jolla Euroopan yhteisö edistää eteläisen Latinalaisen Amerikan maiden alueellista yhdentymistä.
3. Etusija annetaan toimille, joiden tavoitteena on
 - a) edistää kauppaa ja investointeja alueella;
 - b) kehittää alueellista yhteistyötä ympäristöalalla;

- c) tukea alueen taloudellisen kehityksen edellyttämän viestintäinfrastruktuurin kehittämistä; ja
- d) kehittää alueellista yhteistyötä kalastusalalla.
4. Osapuolet tiivistävät yhteistyötään myös alueellista kehittämistä ja maankäytön suunnittelua koskeissa kysymyksissä.
5. Tätä tarkoitusta varten osapuolet voivat
- a) toteuttaa yhteisiä toimia alue- ja paikallisviranomaisten kanssa taloudellisen kehittämisen alalla; ja
- b) perustaa mekanismeja tietojen ja taitotiedon vaihtoa varten.

50 artikla

Kolmen osapuolen ja kahden alueen välinen yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat kansainvälisen yhteistyön merkityksen tasavertaista ja kestävää kehitystä edistettäessä ja sopivat vauhdittavansa kolmen osapuolen yhteistyöohjelmia ja kolmansien maiden kanssa toteutettavia ohjelmia molemmille osapuolille tärkeillä aloilla.
2. Tällaista yhteistyötä voidaan tehdä myös kahden alueen välisenä jäsenvaltioiden ja muiden Latinalaisen Amerikan maiden ja Karibian alueen maiden painopisteiden mukaisesti.

51 artikla

Tulevaa kehitystä koskeva lauseke

Osapuolet eivät sulje ennalta pois mitään toimivaltaansa kuluva yhteistyön mahdollisuutta, ja ne voivat assosiaatiokomiteassa selvittää yhdessä käytännön mahdollisuuksia keskinäisen edun mukaiseen yhteistyöhön.

52 artikla

Yhteistyö assosiaatiosuhteen osana

1. Osapuolten olisi yhteistyöllään edistettävä III osassa esitettyjen yleisten tavoitteiden saavuttamista yksilöimällä ja suunnitteleamalla innovatiivisia yhteistyöohjelmia, joilla voidaan luoda lisäarvoa osapuolten uudelle suhteelle assosiaatiokumppaneina.
2. Kummankin osapuolen osallistumista toisen osapuolen puiteohjelmiin, erityisohjelmiin ja muihin toimiin edistetään

siinä määrin kuin sen sallivat asianomaisen osapuolen sisäiset säännöt, jotka ohjaavat osallistumista kyseisiin ohjelmiin ja toimiin.

3. Assosiaationeuvosto voi antaa suosituksia tätä varten.

53 artikla

Voimavarat

1. Tavoitteenaan osaltaan täyttää tässä sopimuksessa vahvistetut yhteistyön tavoitteet osapuolet sitoutuvat, edellytystensä rajoissa ja omien kanaviensa kautta, antamaan käyttöön tarvittavat voimavarat, rahoitusvarat mukaan luettuina.
2. Osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet omia lakejaan ja määräyksiään noudattaen ja toimivaltaisten viranomaistensa valtuuksia rajoittamatta edistääkseen ja helpottaakseen toimia, joita Euroopan investointipankki toteuttaa Chilessä omien menettelyjensä ja rahoitusperusteidensä mukaisesti.

54 artikla

Yhteistyöhön liittyvät assosiaatiokomitean erityistehtävät

1. Assosiaatiokomitean suorittaessa sille III osassa uskottuja tehtäviä sen muodostavat yhteistyöasioista vastaavat yhteisön ja Chilen edustajat, jotka tavallisimmin ovat korkean tason virkamiehiä.
2. Rajoittamatta 6 artiklan määräysten soveltamista assosiaatiokomitean tehtävänä on erityisesti
- a) assosiaationeuvoston avustaminen sen hoitaessa yhteistyöhön liittyviä tehtäviä;
- b) osapuolten hyväksymän yhteistyön toimintakehityksen täytäntöönpanon valvonta;
- c) sellaisten suositusten antaminen osapuolten strategista yhteistyötä varten, joiden pohjalta vahvistetaan toiminnan pitkän aikavälin tavoitteet, strategiset painopisteet ja erityisalat, sekä monivuotisia viiteohjelmia varten, joissa kuvataan alakohtaiset painopisteet, erityistavoitteet, odotetut tulokset ja ohjeelliset määrärahat, samoin kuin vuotuisia toimintaohjelmia varten; ja
- d) säännöllinen raportointi assosiaationeuvostolle III osassa esitettyjen tavoitteiden soveltamisesta ja saavuttamisesta ja muista siinä esitetyistä asioista.

KAUPPA JA KAUPPAAN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

I OSASTO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

55 artikla

Tavoitteet

Tämän osan tavoitteet ovat:

- a) tavara- ja palvelukaupan vapauttaminen asteittain ja vastavuoroisesti vuonna 1994 tehdyn tullitariffien ja kauppaa koskevan yleissopimuksen, jäljempänä 'GATT 1994 -sopimus', XXIV artiklan mukaisesti;
- b) tavara- ja palvelukaupan helpottaminen muun muassa yhteisesti sovitulla määrällisillä, jotka koskevat tulleja ja niihin liittyviä seikkoja, standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä, terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyviä toimenpiteitä sekä viinin, väkevien alkoholijuomien ja maustettujen juomien kauppaa;
- c) palvelukaupan vapauttaminen vastavuoroisesti palvelukaupan yleissopimuksen, jäljempänä 'GATS-sopimus', V artiklan mukaisesti;
- d) investointiympäristön ja erityisesti sijoittautumisedellytysten parantaminen osapuolten kesken syrjimättömyyden periaatteen pohjalta;
- e) juoksevien maksujen ja pääomanliikkeiden vapauttaminen kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä tehtyjen sitoumusten mukaisesti ja ottaen asianmukaisesti huomioon kummankin osapuolen valuutan vakauden;
- f) osapuolten julkisten hankintojen markkinoiden avaaminen tehokkaasti ja vastavuoroisesti;
- g) teollis- ja tekijänoikeuksien riittävä ja tehokas suoja tiukimpien kansainvälisten normien mukaisesti;
- h) toimivan yhteistyömekanismin perustaminen kilpailualalla; ja
- i) toimivan riitojenratkaisumekanismin perustaminen.

56 artikla

Tulliliitot ja vapaakauppa-alueet

1. Tämä sopimus ei estä jommankumman osapuolen ja kolmansien maiden välisten tulliliittojen, vapaakauppa-alueiden tai

muiden järjestelyjen ylläpitämistä tai perustamista, sikäli kun ne eivät muuta tämän sopimuksen mukaisia oikeuksia ja velvoitteita.

2. Osapuolet neuvottelevat jommankumman osapuolen sitä pyytäessä assosiaatiokomiteassa sellaisista sopimuksista, joilla perustetaan tai mukautetaan tulliliittoja tai vapaakauppa-alueita, sekä tarpeen vaatiessa muista tärkeistä kysymyksistä, jotka koskevat osapuolten kauppapolitiikkaa suhteessa kolmansiin maihin. Erityisesti liittymisen yhteydessä tällaisia neuvotteluita järjestetään siinä tarkoituksessa, että voidaan varmistaa, että molemmille osapuolille tärkeät asiat voidaan ottaa huomioon.

II OSASTO

TAVAROIDEN VAPAA LIIKKUVUUS

57 artikla

Tavoite

Osapuolet vapauttavat tavara- ja palvelukaupan asteittain ja vastavuoroisesti tämän sopimuksen voimaantulosta alkavan siirtymäkauden aikana tämän sopimuksen määräysten ja GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan mukaisesti.

I LUKU

TULLIEN POISTAMINEN

1 jakso

Yleiset määräykset

58 artikla

Soveltamisala

1. Tähän lukuun sisältyviä tuontitullien poistamista koskevia määräyksiä sovelletaan osapuolen alkuperätuotteisiin tai siitä peräisin oleviin tuotteisiin, jotka viedään toisen osapuolen alueelle. Tässä luvussa 'alkuperätuotteilla' ja 'peräisin olevilla tuotteilla' tarkoitetaan liitteessä III vahvistettujen alkuperäsääntöjen mukaisia tuotteita.

2. Tähän lukuun sisältyviä vientitullien poistamista koskevia määräyksiä sovelletaan kaikkiin osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle vietäviin tavaroihin.

59 artikla

Tulli

Tullilla tarkoitetaan mitä tahansa tullia tai muuta maksua, jota sovelletaan tavarann tuonnissa tai viennissä, myös kaikkia tuon-

nin tai viennin yhteydessä kannettavia lisäveroja tai -maksuja, mutta ei kuitenkaan seuraavia:

- a) sisäiset verot ja muut sisäiset maksut, jotka kannetaan 77 artiklan mukaisesti;
- b) polkumyyni- tai tasoitustullit, joita sovelletaan 78 artiklan mukaisesti;
- c) palkkiot ja muut maksut, jotka kannetaan 63 artiklan mukaisesti.

60 artikla

Tullien poistaminen

1. Tuontitullit poistetaan osapuolten väliltä 64–72 artiklan määräysten mukaisesti.
2. Vientitullit poistetaan osapuolten väliltä tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.
3. Kunkin tuotteen perustulli, johon 64–72 artiklassa määrätty peräkkäiset alennukset tehdään, yksilöidään kummankin osapuolen tullien poistoluettelossa, jotka esitetään liitteissä I ja II.
4. Jos osapuoli alentaa soveltamaansa suosituimmuustullia tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen ja ennen siirtymäkauden päättymistä, sen tullien poistoluetteloa sovelletaan alennettuihin tulleihin.
5. Kumpikin osapuoli ilmoittaa olevansa valmis alentamaan tullejaan nopeammin kuin 64–72 artiklassa määrätään tai muutoin parantamaan näihin artikloihin perustuvia markkinoillepääsyn edellytyksiä, jos sen yleinen taloudellinen tilanne tai asianomaisen toimialan tilanne tämän sallii. Tietyn tullin poistamisen nopeuttamista tai markkinoillepääsyn edellytysten parantamista muulla tavoin koskeva assosiaationeuvoston päätös saa etusijan 64–72 artiklassa asianomaiselle tuotteelle vahvistettuihin ehtoihin nähden.

2 jakso

Tullien poistaminen

2.1 alajakso

Teollisuustuotteet

64 artikla

Soveltamisala

Tätä alajaksoa sovelletaan niihin HS-järjestelmän 25–97 ryhmän tuotteisiin, jotka eivät kuulu 70 artiklassa määriteltyihin maataloustuotteisiin tai jalostettuihin maataloustuotteisiin.

61 artikla

Vallitsevan tilan säilyttäminen

1. Osapuolten välisessä kaupassa ei oteta käyttöön uusia tul- leja eikä nykyisin jo sovellettavia tul- leja koroteta tämän sopi- muksen tultua voimaan.
2. Rajoittamatta 1 kohdan määräysten soveltamista Chile voi pitää voimassa hintaluokkajärjestelmänsä sellaisena kuin se on perustettu lain n:o 18,525 12 artiklalla tai sitä seuraavan järjestelmän mainitun lain soveltamisalaan kuuluvilla tuotteilla edellyttäen, että sitä sovelletaan Chilelle WTO-sopimuksen nojalla kuuluvien oikeuksien ja velvoitteiden mukaisesti sekä siten, ettei siitä koidu edullisempaa kohtelua mistään kolman- nesta maasta tuotaville tuotteille, mukaan luettuina maat, joi- den kanssa Chile on tehnyt GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan mukaisesti ilmoitetun sopimuksen tai joiden kanssa se tekee tällaisen sopimuksen vastaisuudessa.

62 artikla

Tavaroiden luokittelu

1. Osapuolten välisessä kaupassa tavaroiden luokittelussa käytetään kummankin osapuolen tariffinimikkeistöä, joka perustuu harmonoituun tavarankuvaus- ja koodausjärjestel- mään (HS-järjestelmä).

63 artikla

Palkkiot ja muut maksut

Palkkioiden ja muiden maksujen, joihin viitataan 59 artiklassa, määrä rajoitetaan tarjottujen palvelujen likimääräisiin kustan- nuksiin eivätkä ne saa olla kotimarkkinatuotteiden välillistä suojelua taikka tuonnin tai viennin verotusta. Niiden perustana ovat määrätty taksat, jotka vastaavat tarjottujen palvelujen todellista arvoa.

HE 99/2003 vp

65 artikla

Chilestä peräisin olevien teollisuustuotteiden tuontitullit

Chilestä peräisin olevien liitteessä I olevan luettelon (yhteisön tullien poistoluettelo) luokissa "Vuosi 0" ja "Vuosi 3" mainittujen teollisuustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovellettavat tullit poistetaan seuraavan aikataulun mukaisesti niin, että tullit poistetaan ensiksi mainitun luokan osalta kokonaan tämän sopimuksen voimaantuloon mennessä ja toisen luokan osalta kokonaan 1 päivään tammikuuta 2006 mennessä.

Vuotuinen tullialennus prosentteina

Luokka	Voimaantulo	1.1.2004	1.1.2005	1.1.2006
Vuosi 0	100 %			
Vuosi 3	25 %	50 %	75 %	100 %

66 artikla

Yhteisöstä peräisin olevien teollisuustuotteiden tuontitullit

Yhteisöstä peräisin olevien liitteessä II olevan luettelon (Chilen tullien poistoluettelo) luokissa "Vuosi 0", "Vuosi 5" ja "Vuosi 7" mainittujen tuotteiden tuonnissa Chileen sovellettavat tullit poistetaan seuraavan aikataulun mukaisesti niin, että tullit poistetaan kokonaan ensiksi mainitun luokan osalta tämän sopimuksen voimaantuloon mennessä, toisen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2008 mennessä ja kolmannen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2010 mennessä.

Vuotuinen tullialennus prosentteina

Luokka	Voimaan-tulo	1.1.2004	1.1.2005	1.1.2006	1.1.2007	1.1.2008	1.1.2009	1.1.2010
Vuosi 0	100 %							
Vuosi 5	16,7 %	33,3 %	50 %	66,7 %	83,3 %	100 %		
Vuosi 7	12,5 %	25 %	37,5 %	50 %	62,5 %	75 %	87,5 %	100 %

2.2 alajakso

Kala ja kalastustuotteet

67 artikla

Soveltamisala

Tätä alajaksoa sovelletaan kalaan ja kalastustuotteisiin, jotka luokitellaan HS-järjestelmän 3 ryhmään, HS-nimikkeisiin 1604 ja 1605 tai HS-alanimikkeisiin 0511 91, 2301 20 ja ex 1902 20 ⁽¹⁾.

68 artikla

Chilestä peräisin olevien kalan ja kalastustuotteiden tuontitullit

1. Chilestä peräisin olevien liitteessä I olevan luettelon luokissa "Vuosi 0", "Vuosi 4", "Vuosi 7" ja "Vuosi 10" mainittujen kalan ja kalastustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovellettavat tullit poistetaan seuraavan aikataulun mukaisesti niin, että tullit poistetaan kokonaan ensiksi mainitun luokan osalta tämän sopimuksen voimaantuloon mennessä, toisen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2007 mennessä, kolmannen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2010 mennessä ja neljännen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2013 mennessä.

⁽¹⁾ Alanimikkeeseen ex 1902 20 kuuluvat "täytetyt makaronivalmisteet, joissa on enemmän kuin 20 painoprosenttia kalaa, äyriäisiä, nilviäisiä tai muita vedessä eläviä selkärangattomia".

Vuotuinen tullinalennus prosentteina

Luokka	Voimaan- tulo	1.1.2004	1.1.2005	1.1.2006	1.1.2007	1.1.2008	1.1.2009	1.1.2010	1.1.2011	1.1.2012	1.1.2013
Vuosi 0	100 %										
Vuosi 4	20 %	40 %	60 %	80 %	100 %						
Vuosi 7	12,5 %	25 %	37,5 %	50 %	62,5 %	75 %	87,5 %	100 %			
Vuosi 10	9 %	18 %	27 %	36 %	45 %	54 %	63 %	72 %	81 %	90 %	100 %

2. Tiettyjen Chilestä peräisin olevien liitteessä I olevan luettelon luokassa "TQ" mainittujen kalan ja kalastustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovelletaan tariffikiintiöitä tämän sopimuksen voimaantulosta asianomaisessa liitteessä mainittujen edellytysten mukaisesti. Kiintiöiden hallinnoinnissa sovelletaan "ensimmäiseksi tullutta palveliaan ensiksi" -periaateetta.

*69 artikla***Yhteisöstä peräisin olevien kalan ja kalastustuotteiden tuontitullit**

1. Yhteisöstä peräisin olevien liitteessä II olevan luettelon luokassa "Vuosi 0" mainittujen kalan ja kalastustuotteiden tuonnissa Chileen sovellettavat tullit poistetaan tämän sopimuksen tullessa voimaan.

2. Tiettyjen yhteisöstä peräisin olevien liitteessä II olevan luettelon luokassa "TQ" mainittujen kalan ja kalastustuotteiden tuonnissa Chileen sovelletaan tariffikiintiöitä tämän sopimuksen voimaantulosta asianomaisessa liitteessä mainittujen edellytysten mukaisesti. Kiintiöiden hallinnoinnissa sovelletaan "ensimmäiseksi tullutta palveliaan ensiksi" -periaateetta.

*2.3 alajakso***Maataloustuotteet ja jalostetut maataloustuotteet***70 artikla***Soveltamisala**

Tätä alajaksoa sovelletaan maataloustuotteisiin ja jalostettuihin maataloustuotteisiin, joita tarkoitetaan WTO:n maataloussopimuksen liitteessä I.

*71 artikla***Chilestä peräisin olevien maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuontitullit**

1. Chilestä peräisin olevien liitteessä I olevan luettelon luokissa "Vuosi 0", "Vuosi 4", "Vuosi 7" ja "Vuosi 10" mainittujen maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovellettavat tullit poistetaan seuraavan aikataulun mukaisesti niin, että tullit poistetaan kokonaan ensiksi mainitun luokan osalta tämän sopimuksen voimaantuloon mennessä, toisen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2007 mennessä, kolmannen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2010 mennessä ja neljännen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2013 mennessä.

HE 99/2003 vp

Vuotuinen tullialennus prosentteina

Luokka	Voimaantulo	1.1.2004	1.1.2005	1.1.2006	1.1.2007	1.1.2008	1.1.2009	1.1.2010	1.1.2011	1.1.2012	1.1.2013
Vuosi 0	100 %										
Vuosi 4	20 %	40 %	60 %	80 %	100 %						
Vuosi 7	12,5 %	25 %	37,5 %	50 %	62,5 %	75 %	87,5 %	100 %			
Vuosi 10	9 %	18 %	27 %	36 %	45 %	54 %	63 %	72 %	81 %	90 %	100 %

2. Chilestä peräisin olevilla maataloustuotteilla, jotka kuuluvat yhdistetyn nimikkeistön 7 ja 8 ryhmään ja nimikkeisiin 2009 ja 2204 30 ja mainitaan liitteessä I olevan luettelon luokassa "EP" sekä joihin yhteisen tullitariffin mukaan sovelletaan arvotullia ja paljoustullia, tullien poistaminen koskee ainoastaan arvotulleja.

3. Chilestä peräisin olevilla maataloustuotteilla ja jalostetuilla maataloustuotteilla, jotka mainitaan liitteessä I olevan luettelon luokassa "SP" ja joihin yhteisen tullitariffin mukaan sovelletaan arvotullia ja paljoustullia, tullien poistaminen koskee ainoastaan arvotulleja.

4. Yhteisö soveltaa Chilestä peräisin olevien jalostettujen maataloustuotteiden, jotka mainitaan liitteessä I olevan luettelon luokassa "R", tuonnissa tullia, joka on 50 prosenttia perustullista, tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen.

5. Tiettyjen Chilestä peräisin olevien liitteessä I olevan luettelon luokassa "TQ" mainittujen maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovelletaan tariffikiintiöitä tämän sopimuksen voimaantulosta asianomaisessa liitteessä mainittujen edellytysten mukaisesti. Kiintiöiden hallinnoinnissa sovelletaan "ensimmäiseksi tullutta palvelaan ensiksi" -periaateetta tai niitä hallinnoidaan tuonti- ja vientilisensijärjestelmän avulla yhteisön käytännön mukaisesti.

6. Chilestä peräisin olevien liitteessä I olevan luettelon luokassa "PN" mainittujen tuotteiden tuonnissa yhteisöön ei sovelleta tariffimyönnytyksiä, koska kyseisten tuotteiden nimitykset ovat yhteisön suojaamia.

72 artikla

Yhteisöstä peräisin olevien maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuontitullit

1. Yhteisöstä peräisin olevien liitteessä II olevan luettelon luokissa "Vuosi 0", "Vuosi 5", ja "Vuosi 10" mainittujen maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden tuonnissa Chileen sovellettavat tullit poistetaan seuraavan aikataulun mukaisesti niin, että tullit poistetaan kokonaan ensiksi mainitun luokan osalta tämän sopimuksen voimaantuloon mennessä, toisen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2008 mennessä ja kolmannen luokan osalta 1 päivään tammikuuta 2013 mennessä.

Vuotuinen tullialennus prosentteina

Luokka	Voimaantulo	1.1.2004	1.1.2005	1.1.2006	1.1.2007	1.1.2008	1.1.2009	1.1.2010	1.1.2011	1.1.2012	1.1.2013
Vuosi 0	100 %										
Vuosi 5	16,7 %	33,3 %	50 %	66,6 %	83,3 %	100 %					
Vuosi 10	9 %	18 %	27 %	36 %	45 %	54 %	63 %	72 %	81 %	90 %	100 %

2. Tiettyjen Chilestä peräisin olevien liitteessä II olevan luettelon luokassa "TQ" mainittujen maataloustuotteiden tuonnissa yhteisöön sovelletaan tariffikiintiöitä tämän sopimuksen voimaantulosta asianomaisessa liitteessä mainittujen edellytysten mukaisesti. Kiintiöitä hallinnoidaan "ensimmäiseksi tullutta palvelaan ensiksi" -periaatteen mukaisesti.

Maataloustuotteita ja jalostettuja maataloustuotteita koskeva hätätilalauseke

1. Jos, maataloustuotteiden markkinoiden erityinen herkkyys huomioon ottaen, osapuolen alueelta peräisin olevaa tuotetta tuodaan toisen osapuolen alueelle niin suurina määrinä ja sellaisissa olosuhteissa, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa huomattavaa vahinkoa tai häiriötä kyseisen tuotteen kanssa samankaltaisten tai sen kanssa suoraan kilpailevan tuotteen markkinoilla tämän toisen osapuolen alueella, kyseinen osapuoli voi toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet tässä artiklassa määrättyin edellytyksin ja siinä esitetyjä menettelyjä noudattaen, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen 92 artiklan ja WTO:n maataloussopimuksen 5 artiklan määräysten soveltamista.
2. Jos 1 kohdassa tarkoitetut edellytykset täyttyvät, tuova osapuoli voi
 - a) lykätä tässä osastossa määrättyjä tullien lisälennuksia kyseisten tuotteiden osalta; tai
 - b) korottaa tuotteen tullia määrään, joka ei ylitä alemmaa seuraavista:
 - i) suosituimmuustulli, tai
 - ii) 60 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu perustulli.
3. Ennen 2 kohdassa määritellyn toimenpiteen toteuttamista asianomaisen osapuolen on pyydettävä assosiaationkomiteaa tutkimaan tilanteen perusteellisesti, jotta löytyisi yhteisesti hyväksyttävä ratkaisu. Osapuolet käyvät neuvotteluja assosiaatiokomiteassa, jos toinen osapuoli sitä pyytää. Jos ratkaisuun ei ole päästy 30 päivän kuluessa neuvottelupyynnön esittämisestä, voidaan soveltaa suoja-toimenpiteitä.
4. Jos poikkeukselliset olosuhteet edellyttävät välittömiä toimia, tuova osapuoli voi toteuttaa väliaikaisesti 2 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet 3 kohdassa esitettyjä vaatimuksia täyttämättä, jolloin niiden kesto voi olla enintään 120 päivää. Tällaisten toimenpiteiden vaikutus ei saa ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä vahingon tai häiriön rajoittamiseksi tai korjaamiseksi. Tuovan osapuolen on ilmoitettava asiasta välittömästi toiselle osapuolelle.
5. Tämän artiklan nojalla toteutettavien toimenpiteiden vaikutus ei saa ylittää sitä, mikä esille tulleiden ongelmien korjaamiseksi on välttämätöntä. Toimenpiteen käyttöön ottavan osapuolen on säilytettävä maatalousalalle myönnettyjen etuuksien kokonaistaso. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi osapuolet voivat sopia korvaavansa kielteiset vaikutukset, joita toimenpiteestä aiheutuu niiden kaupankäynnille, myös aikana, jona 4 kohdan mukaisesti sovellettavat väliaikaiset toimenpiteet ovat voimassa. Tätä varten osapuolet käyvät neuvotteluja yhteisesti hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi. Jos ratkaisuun ei ole päästy 30 päivän kuluessa, toimenpiteen kohteena oleva vievä osapuoli voi, ilmoitettuaan asiasta assosiaationeuvostolle, keskeyttää olennaisilta osiltaan vastaavien tämän osaston määräyksiin perustuvien myönnytysten soveltamisen.
6. Tässä artiklassa tarkoitetaan
 - a) 'huomattavalla vahingolla' osapuolen alueella toimivan kyseisen tuotteen kanssa samankaltaisten tai sen kanssa suoraan kilpailevien tuotteiden koko tuottajakunnan aseman merkittävää heikkenemistä kokonaisuudessaan;
 - b) 'huomattavan vahingon uhalla' huomattavaa vahinkoa, jonka uhka on selvä tosiasioiden eikä pelkästään väitteiden, olettamusten tai etäisen mahdollisuuden perusteella.

Kehitystä koskeva lauseke

Tämän sopimuksen voimaantuloa seuraavan kolmannen vuoden aikana osapuolet arvioivat tilanteen ottaan huomioon osapuolten välisen maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden kaupan rakenteen, kyseisten tuotteiden erityisen arkuuden sekä kummankin osapuolen maatalouspolitiikan kehittämisen. Osapuolet selvittävät assosiaatiokomiteassa järjestelmällisesti ja vastavuoroisesti tuotteittain mahdollisuudet myöntää toisilleen muita myönnytyksiä maataloustuotteiden ja jalostettujen maataloustuotteiden kaupan vapautumisen edistämiseksi.

II LUKU

MUUT KUIN TARIFFITOIMENPITEET

1 jakso

Yleiset määräykset

75 artikla

Soveltamisala

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan osapuolten väliseen tavara-kauppaan.

76 artikla

Määrällisten rajoitusten kieltäminen

Kaikki osapuolten välisessä kaupassa tullien ja verojen lisäksi sovellettavat tuonti- tai vientikiellot tai -rajoitukset, jotka on saatettu voimaan kiintiöiden, tuonti- tai vientilisenssien tai muiden toimenpiteiden muodossa, poistetaan tämän sopimuksen tullessa voimaan. Vastaavia uusia toimenpiteitä ei enää oteta käyttöön.

77 artikla

Kansallinen kohtelu sisäisen verotuksen ja sääntelyn alalla ⁽¹⁾

1. Toisen osapuolen alueelta peräisin oleviin tuontituotteisiin ei saa soveltaa suoraan tai välillisesti muunlaisia sisäisiä veroja tai muita sisäisiä maksuja kuin niitä, joita sovelletaan suoraan tai välillisesti vastaaviin kotimarkkinatuotteisiin. Osa-

⁽¹⁾ Tuotuun tuotteeseen ja samankaltaiseen kotimarkkinatuotteeseen sovellettava sisäinen vero tai muu sisäinen maksu tai 2 kohdassa tarkoitettu laki, määräys tai vaatimus, joka tuontituotteen osalta kannetaan tai pannaan täytäntöön tuonnin yhteydessä, on kuitenkin katsottava sisäiseksi veroksi tai muuksi sisäiseksi maksuksi tai 2 kohdassa tarkoitetuksi laiksi, määräykseksi tai vaatimukseksi, ja tämän mukaisesti siihen sovelletaan tämän artiklan määräyksiä.

puolet eivät myöskään saa muutoin soveltaa sisäisiä veroja tai muita sisäisiä maksuja tavalla, joka merkitsisi kotimarkkinoiden tuotannon suojaamista ⁽²⁾.

2. Toisen osapuolen alueelta peräisin oleville tuontituotteille on myönnettävä yhtä edullinen kohtelu kuin vastaaville kotimarkkinatuotteille kaikkien sellaisten lakien, määräysten ja vaatimusten osalta, jotka vaikuttavat tuotteiden sisäiseen kauppaan, kaupaksi tarjoamiseen, ostoon, kuljetukseen, jakeluun tai käyttöön. Tämän kohdan määräykset eivät estä soveltamasta erilaisia sisäisiä kuljetusmaksuja, jotka perustuvat yksinomaan kuljetusvälineen taloudelliseen toimintaan eivätkä tuotteen kansallisuuteen.

3. Kumpikaan osapuoli ei saa vahvistaa tai pitää voimassa tuotteiden sekoittamiseen, jalostamiseen tai käyttöön tiettyinä määrinä tai määräosuksina liittyviä sisäisiä määrällisiä rajoituksia, jotka edellyttävät suoraan tai välillisesti, että tietty rajoituksen alaisen tuotteen määrä tai määräosuus hankitaan kotimarkkinoilla sijaitsevasta lähteestä. Osapuolet eivät myöskään saa muutoin soveltaa sisäisiä määrällisiä rajoituksia tavalla, joka merkitsisi kotimarkkinatuotteiden suojaamista ⁽³⁾.

4. Tämän artiklan määräykset eivät estä yksinomaan kotimarkkinoiden tuottajille tarkoitettujen tukien maksamista, mukaan luettuina niille suoritettavat maksut, joihin käytetään tämän artiklan määräysten mukaisesti sovellettujen sisäisten verojen tai maksujen tuottoja, sekä tuet, jotka perustuvat siihen, että julkiset viranomaiset hankkivat kotimarkkinatuotteita.

5. Tämän artiklan määräykset eivät koske julkisia hankintoja säänteleviä lakeja, määräyksiä, menettelyjä ja käytäntöjä, joihin sovelletaan ainoastaan tämän osan IV osaston määräyksiä.

⁽²⁾ Veron, joka täyttää ensimmäisen virkkeen määräykset, katsotaan olevan ristiriidassa toisen virkkeen määräysten kanssa ainoastaan tapauksissa, joissa esiintyy kilpailua yhtäältä verotetun tuotteen ja toisaalta sellaisen tuotteen kesken, joka on sen kanssa suoraan kilpailleva tai jolla se voidaan korvata mutta jota ei veroteta vastaavasti.

⁽³⁾ Ensimmäisen virkkeen määräysten mukaisen rajoituksen ei katsota olevan ristiriidassa toisen virkkeen määräysten kanssa, jos kaikkia tuotteita, joita rajoitus koskee, tuotetaan kotimarkkinoilla huomattavia määriä. Rajoituksen ei voida katsoa olevan toisen virkkeen määräysten mukainen sillä perusteella, että kullekin sen kohteena olevalle tuotteelle vahvistettu määrä tai määräosuus merkitsee tasapuolista määräsuhdetta tuotujen ja kotimarkkinoilla tuotettujen tuotteiden välillä.

2 jakso

Polkumyynti- ja tasoitustoimenpiteet

78 artikla

Polkumyynti- ja tasoitustoimenpiteet

Jos osapuoli katsoo, että sen toisen osapuolen kanssa käymässä kaupassa tapahtuu polkumyyntiä ja/tai vastatoimeen oikeuttavaa tukien myöntämistä, se voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan soveltamista koskevan WTO:n sopimuksen sekä tuista ja tasoitustulleista tehdyn WTO:n sopimuksen mukaisesti.

3 jakso

Tulliala ja siihen liittyvät asiat

79 artikla

Tulliala ja siihen liittyvät kauppasiat

1. Tämän osaston määräysten täyttämiseksi tullialaan ja kauppaan liittyvien kysymysten osalta ja kaupan helpottamiseksi ottaen samalla huomioon tarpeen tehokkaaseen valvontaan osapuolet sitoutuvat siihen, että ne

- a) tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja tullilainsäädännön ja tullimenettelyjen alalla;
- b) soveltavat tullisääntöjä ja -menettelyjä, joista osapuolet ovat sopineet kahdenvälisellä tai monenvälisellä tasolla;
- c) yksinkertaistavat tavaroiden luovutukseen ja tulliselvitykseen liittyviä vaatimuksia ja muodollisuuksia, ja tämän osana kehittävät yhdessä mahdollisuuksien mukaan menettelyjä, joissa tuonti- ja vientitiedot voidaan toimittaa keskitetysti yhdelle virastolle, ja lisäksi soveltavat yhteen tullin ja muiden valvontavirastojen toimintaa siten, että tuontia ja vientiä koskevat viralliset tarkastukset voi suorittaa mahdollisimman pitkälle yksi virasto;
- d) toimivat yhteistyössä kaikissa niitä koskevissa alkuperäsääntöihin ja tullimenettelyihin liittyvissä kysymyksissä; ja
- e) toimivat yhteistyössä kaikissa tullausarvon määrittämiseen liittyvissä kysymyksissä GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan soveltamista koskevan sopimuksen mukaisesti pyrkien erityisesti saavuttamaan yhteisymmärryksen arvon määrittämisperusteiden soveltamisesta, ohjeellisten tai viitteellisten indeksien käytöstä, toimintanäkökohdista ja työmenetelmistä.

2. Parantaakseen työmenetelmiä ja varmistaakseen tullitoimintojen avoimuuden ja tehokkuuden osapuolet

- a) varmistavat mahdollisimman korkeatasoisten rehellisyysvaatimusten noudattamisen soveltamalla tämän alan kansainvälisiin sopimuksiin ja välineisiin sisältyvien periaatteiden mukaisia toimenpiteitä, osapuolten lainsäädännössä säädetyllä tavalla;
 - b) pyrkivät mahdollisuuksien mukaan edelleen vähentämään, yksinkertaistamaan ja standardoimaan tulliasiakirjoissa esitettäviä tietoja, mihin kuuluu kansainvälisten normien pohjalta laadittujen ja mahdollisimman pitkälle kaupallisesti saatavilla oleviin tietoihin pohjautuvien yhtenäisten tulliasiakirjojen tai dataviestien käyttö maahan tulon ja maasta poistumisen yhteydessä;
 - c) tekevät mahdollisimman paljon yhteistyötä tuontia, vientiä ja tullimenettelyjä koskevien lainsäädäntö- ja toimintahankkeiden yhteydessä sekä parantaakseen palveluaan yritysten suuntaan;
 - d) tekevät tarvittaessa yhteistyötä teknisen avun osalta, mukaan luettuna seminaarien ja virkailijavaihdon järjestäminen;
 - e) tekevät yhteistyötä tullimenettelyjen tietokoneistamisen alalla sekä mahdollisuuksien mukaan yhteisten normien aikaansaamiseksi;
 - f) soveltavat tullialan kansainvälisiä sääntöjä ja normeja, mahdollisuuksien mukaan myös tullimenettelyjen yksinkertaistamisesta ja yhdenmukaistamista koskevan tarkistetun Kioton yleissopimuksen keskeisiä osia;
 - g) pyrkivät määrittämään mahdollisuuksien mukaan yhteisiä kantoja tullialalla toimivissa kansainvälisissä järjestöissä, joita ovat muun muassa Maailman kauppajärjestö (WTO), Maailman tullijärjestö (WCO), Yhdistyneet Kansakunnat (YK) ja Yhdistyneiden Kansakuntien kauppa- ja kehityskonferenssi (UNCTAD);
 - h) kehittävät menettelyjä, joilla voidaan GATT 1994 -sopimuksen X artiklan mukaisesti, tehokkaasti ja nopeasti turvata muutoksenhakuoikeus sellaisia tullin ja muun viraston hallinnollisia toimia, ratkaisuja ja päätöksiä vastaan, jotka vaikuttavat tavaroiden tuontiin ja vientiin; ja
 - i) tekevät mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä helpottaakseen uudelleenlastaustoimia ja kauttakuljetusta alueillaan.
3. Osapuolet sopivat, että niiden kauppa- ja tullimääräysten ja -menettelyjen perustana ovat seuraavat osatekijät:

- a) lainsäädäntö, jolla ei aseteta talouden toimijoille tarpeettomia rasitteita, joka ei haittaa petosten torjuntaa ja joka helpottaa entisestään vaatimukset mahdollisimman hyvin täyttävien toimijoiden toimintaa;
- b) laillisen kaupan suoja lakiin perustuvien vaatimusten tehokkaan täytäntöönpanon kautta;
- c) nykyaikaisen tullitekniikan käyttö, johon sisältyvät muun muassa riskinarviointi, yksinkertaisen menettelytavaroiden maahantuontia ja luovutusta varten, luovutuksen jälkeiset tarkastukset ja yritysten tarkastusmenettelyt, kunnioittaen samalla yritystietojen luottamuksellisuutta kummankin osapuolen soveltamien säännösten mukaisesti. Kumpikin osapuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet riskinarviointimenettelyjen tehokkuuden varmistamiseksi;
- d) menettelyt, jotka ovat avoimia, tehokkaita ja tarkoituksenmukaisella tavoin yksinkertaistettuja, jotta voidaan alentaa kustannuksia ja parantaa ennustettavuutta talouden toimijoiden kannalta;
- e) talouden toimijoiden ja tullihallinnon välisten sekä tullin ja muiden virastojen välisten tietoteknisten järjestelmien kehittäminen tuonti- ja vientitoimintoja varten. Tällaisissa järjestelmissä voidaan myös järjestää verojen, tullien ja muiden maksujen maksu sähköisesti;
- f) säännöt ja menettelyt, joilla mahdollistetaan sitovat ennakkopäätökset tariffiluokittelun ja alkuperäsääntöjen osalta. Yksittäistä päätöstä voidaan muuttaa tai se voidaan kumota milloin tahansa, mutta vasta, kun siitä on ensin ilmoitettu asianomaiselle toimijalle, ja ilman takautuvaa vaikutusta, jollei päätöstä ole tehty virheellisten tai puutteellisten tietojen pohjalta;
- g) säännökset, jotka periaatteessa helpottavat tavaroiden tuontia sallimalla yksinkertaistetut tai ennen saapumista toteutettavat tullimenettelyt tai -toimet;
- h) tuontimääräykset, joihin ei sisälly vientitavaran ennakkotarkastuksesta tehdystä WTO:n sopimuksessa tarkoitettuja tarkastusvaatimuksia; ja
- i) säännöt, jotka varmistavat GATT 1994 -sopimuksen VIII artiklan mukaisesti sen, että tullimääräysten tai menettelyihin liittyvien vaatimusten vähäisistä rikkomisista annetut rangaistukset ovat oikeasuhteisia ja ettei niiden soveltaminen aiheuta kohtuuttomia viivästyksiä tulliselvityksissä.
4. Osapuolet sopivat, että ne
- a) neuvottelevat pikaisesti talouden toimijoiden kanssa tärkeistä kysymyksistä, jotka liittyvät tullialan lakialoitteisiin ja yleisiin menettelyihin. Tätä varten kumpikin osapuoli perustaa viranomaisten ja toimijoiden välille asianmukaisen neuvottelukemian;
- b) julkaisevat, mahdollisuuksien mukaan sähköisesti, ja tekevät tunnetuksi uutta tullilainsäädäntöä ja yleisiä tullimenettelyjä sekä niiden mahdollisia muutoksia viimeistään siinä vaiheessa, kun ne tulevat voimaan. Lisäksi ne saattavat julkisesti saataville talouden toimijoille tärkeitä yleisiä tietoja, kuten tullitoimipaikkojen, myös satamissa ja rajanylityspaikoissa sijaitsevien, aukioloajat ja yhteyspisteet tiedustelujen esittämistä varten;
- c) edistävät yhteistyötä toimijoiden ja tulliviranomaisten välillä käyttämällä puolueetonta ja julkista yhteisymmärryspöytäkirjaa, joka perustuu Maailman tullijärjestön julkaisevaan vastaaviin asiakirjoihin; ja
- d) varmistavat, että niiden tullialaa ja siihen liittyviä seikkoja koskevat vaatimukset ja menettelyt täyttävät jatkuvasti kauppayhteisön tarpeet ja ovat parhaiden toimintatapojen mukaisia.
5. Rajoittamatta 1–4 kohdan määräysten soveltamista osapuolten hallintoviranomaiset antavat toisilleen hallinnollista apua tulliasioissa yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen kuuluvan, hallintoviranomaisten keskinäisestä avunannosta tulliasioissa 13 päivänä kesäkuuta 2001 tehdyn pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

80 artikla

Tullausarvon määrittäminen

Osapuolten väliseen kauppaan sovellettavat tullausarvon määrittämisen säännöt noudattavat GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan soveltamisesta tehtyä WTO:n sopimusta lukuun ottamatta kyseisen sopimuksen 20 artiklassa ja sopimuksen liitteessä III olevassa 2, 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuja varauksia ja vaihtoehtoja.

81 artikla

Tulliyhteistyön ja alkuperäsääntöjen erityiskomitea

1. Osapuolet perustavat tulliyhteistyön ja alkuperäsääntöjen erityiskomitean, joka koostuu osapuolten edustajista. Komitea kokoontuu käsittelemään osapuolten ennalta sopimia asioita niiden ennalta sopimana ajankohtana. Osapuolten edustajat vuorottelevat komitean puheenjohtajana. Komitea raportoi assosiaatiokomitealle.

2. Komitean tehtävänä on

- a) seurata 79 ja 80 artiklan sekä liitteen III täytäntöönpanoa ja hallinnointia sekä muita mahdollisia markkinoille pääsyn liittyviä tulliasioita;

- b) tarjota foorumi neuvotteluille ja keskusteluille kaikista tulliasioista, joihin kuuluvat muun muassa alkuperäsäännöt ja niihin liittyvät tullimenettelyt, yleiset tullimenettelyt, tullausarvon määrittäminen, tariffijärjestelyt, tullinimikkeistö, tulli yhteistyö ja keskinäinen hallinnollinen apu tulliasioissa;
- c) edistää yhteistyötä alkuperäsääntöjen ja niihin liittyvien tullimenettelyjen, yleisten tullimenettelyjen ja tulliasioita koskevan keskinäisen hallinnollisen avun kehittämisessä, soveltamisessa ja soveltamisen valvonnassa;
- d) huolehtia osapuolten sopimista muista asioista.
3. Voidakseen suorittaa tässä artiklassa tarkoitettua tehtävää osapuolet voivat pitää erityiskokouksia.

82 artikla

Etuuskohtelun täytäntöönpano

1. Osapuolet sopivat, että hallinnollinen yhteistyö on välttämätöntä tämän osaston nojalla myönnetyn etuuskohtelun täytäntöönpanemiseksi ja valvomiseksi ja ne vahvistavat uudelleen sitoutumisensa alkuperää, tulliluokittelu ja tullausarvo mukaan luettuina, koskevien sääntöjen vastaisuuksien ja petosten torjuntaan.
2. Tältä osin osapuoli voi peruuttaa väliaikaisesti tämän osaston nojalla myönnetyn etuuskohtelun yhdeltä tai useammalta tuotteelta, jonka osalta kyseinen osapuoli on todennut, että toinen osapuoli on jättänyt tämän artiklan mukaisesti hallinnollisen avun järjestelmällisesti antamatta tai että on tapahtunut petos.
3. Tässä artiklassa tarkoitetaan hallinnollisen avun antamatta jättämisellä seuraavia tilanteita:
- a) hallinnollista yhteistyötä ei tehdä, mikä tarkoittaa muun ohessa, ettei toimiteta alkuperätodistusten antamisesta ja tarkastamisesta vastaavien tullitoimipaikkojen tai viranomaisten nimiä ja osoitteita tai näytteitä todistusten vahvistamiseen käytettävistä leimoista tai ettei tietoja saateta ajan tasalle asianmukaisesti;
- b) tuotteiden alkuperäaseman ja liitteessä III esitettyjen muiden vaatimusten täyttämisen tarkastaminen ja alkuperäsääntöjen kiertämistä koskevien tapauksen yksilöinti tai sääntöjen kiertämisen estäminen jää järjestelmällisesti tekemättä tai on puutteellista;
- c) kieltäydytään järjestelmällisesti tarkastamasta jälkikäteen toisen osapuolen pyynnöstä alkuperäselvitystä ja toimittamasta tarkastuksen tuloksia ajoissa tai viivytellään tässä kohtuuttomasti;

- d) hallinnollinen yhteistyö puuttuu kokonaan tai se on järjestelmällisesti puutteellista tarkastettaessa toimia, joihin oletettavasti liittyy alkuperää koskeva petos. Tältä osin osapuoli voi olettaa petoksen tapahtuneen muun muassa silloin, kun tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden tuonti ylittää suuresti määrin toisen osapuolen tavanomaisen tuotantomäärän ja vientikapasiteetin.

4. Osapuolen, joka on todennut hallinnollisen avun antamisen järjestelmällisen laiminlyönnin tai olettanut petoksen tapahtuneen, on ennen tässä artiklassa tarkoitettua etuuskohtelun keskeyttämistä toimitettava assosiaatiokomitealle kaikki olennaiset tiedot, joita tarvitaan tilanteen perusteellista selvittämistä varten molempien osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytymiseksi. Samaan aikaan se julkaisee virallisessa lehdessään tuojille tarkoitetun ilmoituksen yhdestä tai useammasta tuotteesta, jonka osalta hallinnollisen yhteistyön on todettu järjestelmällisesti puuttuvan tai oletettavasti petoksesta on tehty. Tästä julkaisemisesta johtuviin oikeudellisiin seuraamuksiin sovelletaan kummankin osapuolen sisäistä lainsäädäntöä.

5. Kymmenen päivän kuluessa 4 kohdassa tarkoitettua tietojen ilmoittamisesta osapuolet neuvottelevat asiasta assosiaatiokomiteassa. Jos osapuolet eivät löydä 30 päivän kuluessa neuvottelujen alkamisesta yksimielistä ratkaisua siihen, kuinka välttää etuuskohtelun väliaikainen keskeyttäminen, asianomainen osapuoli voi keskeyttää etuuskohtelun väliaikaisesti kyseisiltä tuotteilta.

Väliaikainen keskeytys ei saa jatkua pidempään kuin asianomainen osapuolen taloudellisten etujen suojaamiseksi on tarpeen.

6. Tässä artiklassa tarkoitetuista etuuskohtelun väliaikaisista keskeytyksistä on ilmoitettava assosiaatiokomitealle välittömästi niiden voimaantumisen jälkeen. Niiden kesto saa olla enintään kuusi kuukautta, ja ne voidaan uusua. Keskeytyksistä on neuvoteltava assosiaatiokomiteassa säännöllisin väliajoin, ja ensisijaisena tavoitteena on lopettaa ne heti, kun olosuhteet sen sallivat.

4 jakso

Standardit, tekniset määräykset ja vaatimusten mukaisuuden arviointimenettely

83 artikla

Tavoite

Tämän jakson tavoitteena on tavarakaupan helpottaminen ja kasvattaminen tarpeettomia kaupan esteitä poistamalla ja niitä estämällä samalla, kun otetaan huomioon osapuolten oikeudet tavoitteet ja kaupan teknisistä esteistä tehdyssä WTO:n sopimuksessa tarkoitettu syrjimättömyyden periaate.

84 artikla

Soveltamisala ja kattavuus

Tämän jakson määräyksiä sovelletaan tavarakauppaan standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla sellaisina kuin ne on määritelty kaupan teknisistä esteistä tehdyssä sopimuksessa. Niitä ei sovelleta tämän luvun 5 jaksossa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Julkisten laitosten julkisia hankintoja varten laatimiin teknisiin eritelmiin ei sovelleta tämän jakson määräyksiä, vaan niitä käsitellään tämän osan IV osastossa.

85 artikla

Määritelmät

Tähän jaksoon sovelletaan kaupan teknisistä esteistä tehdyn sopimuksen liitteen I määritelmiä. Tässä yhteydessä sovelletaan myös kaupan teknisiä esteitä käsittelevän WTO:n komitean päätöstä, joka koskee kansainvälisten standardien, ohjeiden ja suositusten kehittämisen periaatteita suhteessa kyseisen sopimuksen 2 ja 5 artiklaan ja liitteeseen 3.

86 artikla

Perusoikeudet ja -velvoitteet

Osapuolet vahvistavat kaupan teknisistä esteistä tehdyn sopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa sekä sitoutumisensa mainitun sopimuksen kattavaan täytäntöönpanoon. Tässä yhteydessä ja tämän jakson tavoitteen mukaisesti on tämän jakson mukaiset yhteistyötoimet toteutettava kyseisten oikeuksien käyttöä ja velvoitteiden täyttämistä edistävällä ja vahvistavalla tavalla.

87 artikla

Sopimuksen nojalla toteutettavat erityistoimet

Tämän jakson tavoitteen saavuttamiseksi:

1. Osapuolet voimistavat kahdenvälistä yhteistyötään standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla helpottaakseen toisen osapuolen pääsyä markkinoilleen lisäämällä vastavuoroisesti järjestelmiään koskevaa tietämystä ja ymmärtämystä sekä niiden keskinäistä yhteensopivuutta.
2. Kahdenvälisessä yhteistyössään osapuolet pyrkivät yksilöimään tietyihin kysymyksiin tai tietyille aloille parhaiten soveltuvat mekanismit tai niiden yhdistelmät. Tällaisiin mekanismeihin sisältyy sääntely-yhteistyötä muun muassa seuraavissa asioissa: teknisten määräysten ja standardien lähentäminen ja/tai vastaavuus, mukauttaminen kansainvä-

lisiin standardeihin, toimittajan antaman vaatimustenmukaisuusilmoituksen hyväksyminen, akkreditoinnin käyttö vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten pätevyyden hyväksymiseksi sekä vastavuoroista tunnustamista koskevat sopimukset.

3. Osapuolet sopivat kahdenvälisessä yhteistyössään saavuttamansa edistymisen pohjalta, mitä erityisjärjestelyjä yksilöityjen mekanismien täytäntöönpanemiseksi olisi tehtävä.
4. Tätä varten osapuolet
 - a) kehittävät yhteisiä näkemyksiä hyvistä sääntelykäytännöistä, joihin kuuluvat muun ohessa:
 - i) avoimuus teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valmistelussa, hyväksymisessä ja soveltamisessa,
 - ii) sääntelytoimenpiteiden ja niihin liittyvien vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen tarve ja oikeasuhteisuus, toimittajan antaman vaatimustenmukaisuusilmoituksen käyttö mukaan luettuna,
 - iii) kansainvälisten standardien käyttö teknisten määräysten perustana, jolleivät tällaiset kansainväliset standardit ole tehottomia tai epätarkoituksenmukaisia laillisten tavoitteiden saavuttamiselle,
 - iv) teknisten määräysten täytäntöönpano ja markkina-valvontatoimet,
 - v) teknisten määräysten tukemiseksi tarvittava metrologian, standardoinnin, testauksen, varmentamisen ja akkreditoinnin tekninen infrastruktuuri, ja
 - vi) mekanismit ja menetelmät teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen uudelleentarkastelua varten;
 - b) vahvistavat sääntelyalan yhteistyötä muun muassa vaihtamalla tietoja, kokemuksia ja tietoaaineistoa sekä tekemällä tieteellistä ja teknistä yhteistyötä osapuolten teknisten määräysten laadun parantamiseksi ja sääntelykeinojen saamiseksi tehokkaaseen käyttöön;
 - c) edistävät teknisten määräystensä, standardiensa ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjensä yhteensopivuutta ja/tai vastaavuutta;
 - d) edistävät ja tukevat kahdenvälistä yhteistyötä metrologian, standardoinnin, testauksen, varmentamisen ja akkreditoinnin aloilla toimivien osapuolten julkisten ja/tai yksityisten organisaatioiden välillä;

e) edistävät ja tukevat täysimääräistä osallistumista kansainvälisten standardointilaitosten työhön ja tukevat kansainvälisten standardien käyttöä teknisten määräysten perustana; ja

f) lisäävät kahdenvälisiä yhteistyötään alan kansainvälisissä järjestöissä ja tähän jaksoon liittyviä kysymyksiä käsittelevillä foorumeilla.

88 artikla

Standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia käsittelevä komitea

1. Osapuolet perustavat tässä jaksossa asetettujen tavoitteiden saavuttamista varten standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointia käsittelevän erityiskomitean. Osapuolten edustajista koostuvan komitean puheenjohtajana toimivat kummankin osapuolen edustaja yhteisesti. Komitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa, jolleivät osapuolet toisin sovi. Komitea raportoi assosiaatiokomitealle.

2. Komitea voi käsitellä mitä tahansa tämän jakson tehokkaaseen soveltamiseen liittyvää asiaa. Sillä on erityisesti seuraavat toimivaltuudet ja tehtävät:

a) se seuraa ja tarkastelee tämän jakson määräysten täytäntöönpanoa ja hallinnointia. Tässä yhteydessä komitea laatii työohjelman tässä jaksossa ja erityisesti 87 artiklassa asetettujen tavoitteiden saavuttamista varten;

b) se tarjoaa foorumin keskusteluille ja tietojenvaihdolle kaikista tähän jaksoon ja erityisesti osapuolten teknisten määräysten, standardien ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen järjestelmään liittyvistä kysymyksistä sekä kehityksestä alan kansainvälisissä järjestöissä;

c) se tarjoaa foorumin neuvotella ja tehdä nopeita päätöksiä kysymyksistä, jotka merkitsevät tai saattavat merkitä tarpeetonta estettä osapuolten välisessä kaupassa tämän jakson soveltamisalan rajoissa ja siinä tarkoitettussa merkityksessä;

d) se tukee, edistää ja muulla tavoin helpottaa yhteistyötä metrologian, standardoinnin, testauksen, varmentamisen ja akkreditoinnin alalla toimivien osapuolten julkisten ja/tai yksityisten organisaatioiden välillä; ja

e) se selvittää keinoja, joilla voidaan parantaa pääsyä osapuolten markkinoille, ja edistää tämän jakson määräysten toimuutta.

5 jakso

Terveyttä ja kasvinsuojelua koskevat toimenpiteet

89 artikla

Terveyttä ja kasvinsuojelua koskevat toimenpiteet

1. Tämän jakson tavoitteena on helpottaa osapuolten välistä kauppaa terveyttä ja kasvinsuojelua koskevan lainsäädännön alalla suojaten samalla ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä jatkamalla terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyn WTO:n sopimuksen periaatteiden täytäntöönpanoa. Jakson lisätavoitteena on tarkastella eläinten hyvinvointiin liittyviä normeja.

2. Tämän jakson tavoitteisiin pyritään soveltamalla liitteenä IV olevaa eläinten ja eläintuotteiden, kasvien, kasvituotteiden ja muiden tavaroiden kauppaan sovellettavista terveys- ja kasvinsuojelutoimista sekä eläinten hyvinvoinnista tehtyä sopimusta.

3. Assosiaatiokomitean käsitellessä terveyttä ja kasvinsuojelua koskevia toimenpiteitä se muodostetaan 193 artiklan määräyksistä poiketen terveys- ja kasvinsuojeluasioista vastaavista yhteisön ja Chilen edustajista. Komiteaa kutsutaan tällöin "terveys- ja kasvinsuojeluasioiden yhteiseksi hallintokomiteaksi". Komitean tehtävät esitetään liitteessä IV olevassa 16 artiklassa.

4. Sopimuksen 184 artiklaa sovellettaessa liitteessä IV olevan 16 artiklan mukaisesti käydyt neuvottelut katsotaan 183 artiklassa tarkoitetuiksi neuvotteluiksi, jolleivät osapuolet toisin päättä.

6 jakso

Viinit ja väkevät alkoholijuomat

90 artikla

Viinit ja väkevät alkoholijuomat

Viinikaupasta sekä alkoholijuomien ja maustettujen juomien kaupasta tehdyt sopimukset ovat liitteinä V ja VI.

III LUKU

POIKKEUKSET

91 artikla

Yleinen poikkeuslauseke

Edellyttäen, ettei toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten kesken samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai osapuolten välisen kaupan peiteltyä rajoittamista, tämän osaston määräysten ei voida katsoa estävän kumpaakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka

- a) ovat välttämättömiä yleisen moraalien suojelemiseksi;
- b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
- c) ovat välttämättömiä varmistettaessa sellaisten lakien ja määräysten noudattaminen, jotka eivät ole yhteensopimattomia tämän sopimuksen kanssa, mukaan luettuina tullien täytäntöönpanoon, teollis- ja tekijänoikeuksien suojaan ja petoksellisten toimintatapojen ehkäisemiseen liittyvät lait tai määräykset;
- d) liittyvät kullan tai hopean tuontiin tai vientiin;
- e) liittyvät taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojeeluun;
- f) liittyvät ehtyvien luonnonvarojen suojeeluun, jos tällaisten toimenpiteiden toteuttamisen ohella rajoitetaan kotimarkkinoiden tuotantoa tai kulutusta; tai
- g) liittyvät vankityönä valmistettuihin tuotteisiin.

92 artikla

Suojalauseke

1. Jollei tämän artiklan määräyksistä muuta johdu, osapuolten kesken sovelletaan GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekkeista tehdyn WTO:n sopimuksen määräyksiä. Tämän artiklan 2, 3, 4, 5, 7, 8 ja 9 kohdan määräyksiä sovelletaan vain, jos asiaan liittyy osapuolen huomattava etu asianomaisen tuotteen viejänä 10 kohdassa määritellyn mukaisesti.

2. Kummankin osapuolen on ilmoitettava assosiaatiokomitealle välittömästi tai viimeistään seitsemän päivän kuluttua tapauksesta kirjallisesti kaikki olennaiset tiedot suojatoimenpi-

teiden käyttöönottoa varten tehtävän tutkimuksen käynnistämisestä ja tutkimuksen lopullisista päätelmistä.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissa on annettava erityisesti selvitys sisäisestä menettelystä, jonka pohjalta tutkimus on tarkoitus suorittaa, sekä ilmoitettava aikataulu sellaisia kuulemisia ja muita tilaisuuksia varten, joissa asianomaiset osapuolet voivat esittää näkemyksensä asiasta. Lisäksi kumpikin osapuoli toimittaa assosiaatiokomitealle etukäteen kirjallisena kaikki olennaiset tiedot väliaikaisten suojatoimenpiteiden soveltamista koskevasta päätöksestä. Tämä ilmoitus on toimitettava viimeistään seitsemän päivää ennen toimenpiteiden käyttöönottoa.

4. Osapuolen, joka aikoo soveltaa GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekkeista tehdyn WTO:n sopimuksen määräysten mukaisia suojatoimenpiteitä, on tutkimuksen lopullisista päätelmistä ilmoitettava ja ennen toimenpiteiden soveltamista toimitettava asia assosiaatiokomitean käsiteltäväksi tilanteen perusteellista selvittämistä varten molempien osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi. Osapuolet käyvät assosiaatiokomiteassa ennakko-neuvotteluja tällaisen ratkaisun löytämiseksi, jos asianomainen osapuoli sitä pyytää.

5. Sen estämättä, mitä 4 kohdassa määrätään, osapuoli voi minkään estämättä soveltaa GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja suojalausekkeista tehdyn WTO:n sopimuksen määräysten mukaisia toimenpiteitä.

6. Tässä artiklassa tarkoitettuja suojatoimenpiteitä valitessaan osapuolet asettavat etusijalle toimenpiteet, jotka häiritsevät mahdollisimman vähän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista. Tällaisten toimenpiteiden vaikutus ei saa olla suurempi kuin on välttämätöntä huomattavan vahingon korjaamiseksi, ja niitä sovellettaessa on tämän osaston nojalla myönnetyn etuuden määrän/marginaalin säilyttävä ennallaan.

7. Osapuolet vahvistavat suojalausekkeista tehdyn WTO:n sopimuksen 8 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa.

8. Suojalausekkeista tehdyn WTO:n sopimuksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua oikeutta pidättyä soveltamasta etuusia ei sovelleta osapuolten välillä suojatoimenpiteen soveltamisen 18 ensimmäisen kuukauden aikana edellyttäen, että suojatoimenpide on otettu käyttöön tuonnin absoluuttisen lisäyksen johdosta ja että se on suojalausekkeista tehdyn WTO:n sopimuksen määräysten mukainen.

9. Otettaessa suojatoimenpiteitä käyttöön niistä on ilmoitettava välittömästi assosiaatiokomitealle, ja niistä neuvotellaan komiteassa kerran vuodessa tavoitteena ensi sijassa niiden lieventäminen tai kumoaminen.

10. Tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan, että asiaan liittyy osapuolen huomattava etu, jos se on ollut viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana yksi tuodun tuotteen viidestä tärkeimmästä toimittajasta, joko tuotteen absoluuttisena määränä tai sen arvona mitattuna.

11. Jos osapuoli soveltaa valvontamenettelyä tuotaessa tuotetta, joka saattaa aiheuttaa tässä artiklassa tarkoitettujen suoja-toimenpiteiden soveltamista edellyttävän tilanteen, sen on ilmoitettava tästä toiselle osapuolelle.

93 artikla

Riittämätöntä tarjontaa koskeva lauseke

1. Jos tämän osaston määräysten noudattamisesta seuraa
 - a) elintarvikkeiden tai muiden vievälle osapuolelle välttämätömiön tuotteiden vakava puute tai sellaisen uhka; tai
 - b) kotimarkkinoiden jalostusteollisuuden tarvitsemien kotimarkkinoilla tuotettujen ainesten merkittävä puute aikana, jona näiden ainesten kotimarkkinahintoja pidetään valtion vakauttamisohjelmalla maailmanmarkkinahintoja alempina;

ja jos edellä kuvatut tilanteet aiheuttavat tai todennäköisesti aiheuttavat huomattavia vaikeuksia vievälle osapuolelle, tämä voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet tässä artiklassa määrättyjen edellytysten ja menettelyjen mukaisesti.

2. Toimenpiteitä valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten häiriötä tässä sopimuksessa vahvistettujen järjestelyjen toiminnalle. Toimenpiteitä ei saa soveltaa tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään samojen edellytysten vallitessa tai johtaisi kaupan peiteltyyn rajoittamiseen, ja ne on kumottava, kun niiden soveltamisen edellytykset eivät enää täyty. Tämän artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla mahdollisesti käyttöön otettavilla toimenpiteillä ei myöskään saa pyrkiä lisäämään kyseessä olevan kotimarkkinoiden jalostusteollisuuden vientiä tai sille myönnettyä suojaa, eivätkä nämä toimenpiteet saa olla tässä sopimuksessa vahvistettujen, syrjinnän kieltämistä koskevien määräysten vastaisia.

3. Ennen 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamista tai mahdollisimman pian tapauksissa, joihin sovelletaan 4 kohdan määräyksiä, osapuolen, joka aikoo toteuttaa toimenpiteitä, on toimitettava assosiaatiokomitealle kaikki tarvittavat tiedot kummankin osapuolen kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi. Assosiaatiokomiteassa osapuolet voivat sopia ongelmien ratkaisemisesta millä tahansa keinoilla. Jos sopimukseen ei ole päästy 30 päivän kuluessa siitä, kun asia on saatettu assosiaatiokomitean käsiteltäväksi, vievä osapuoli voi soveltaa tämän artiklan mukaisia toimenpiteitä asianomaisen tuotteen vientiin.

4. Kun välitöntä toimintaa edellyttävien poikkeuksellisten ja kriittisten olosuhteiden vuoksi tiedottaminen tai edeltäkin tarkastelu ei ole mahdollista, toimenpiteiden käyttöönottoa suunnitteleva osapuoli voi viipymättä soveltaa tilanteen vaatimia varotoimenpiteitä, ja sen on ilmoitettava tästä välittömästi toiselle osapuolelle.

5. Tämän artiklan nojalla käyttöön otettavista toimenpiteistä on ilmoitettava viipymättä assosiaatiokomitealle, jossa niistä neuvotellaan säännöllisin väliajoin tavoitteena erityisesti vahvistaa aikataulu niiden lakkauttamiseksi heti, kun olosuhteet sen sallivat.

III OSASTO

PALVELUKAUPPA JA SIOITTAUTUMINEN

94 artikla

Tavoitteet

1. Osapuolet vapauttavat palvelukaupan vastavuoroisesti tämän osaston ja GATS-sopimuksen V artiklan määräysten mukaisesti.

2. III luvun määräysten tavoitteena on parantaa syrjimättömyyden periaatteen pohjalta sijoitusympäristöä ja erityisesti sijoittautumisedellytyksiä osapuolten kesken.

I LUKU

PALVELUT

1 jakso

Yleiset määräykset

95 artikla

Soveltamisala

1. Tässä luvussa palvelukaupalla tarkoitetaan palvelujen tarjoamista jollakin seuraavista tavoista:

- a) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle (1. tapa);
- b) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelujen käyttäjälle (2. tapa);
- c) osapuolen palveluntarjoajan toimesta toisen osapuolen alueella olevan kaupallisen läsnäolon kautta (3. tapa);
- d) osapuolen palveluntarjoajan toimesta toisen osapuolen alueella oleskelevien luonnollisten henkilöiden kautta (4. tapa).

2. Tätä lukua sovelletaan kauppaan kaikilla palvelualoilla, ei kuitenkaan seuraavilla aloilla:
- a) rahoituspalvelut, joihin sovelletaan II lukua;
 - b) audiovisuaalisen alan palvelut;
 - c) kansallinen meriliikenteen kabotaasi; ja
 - d) lentoliikennepalvelut, mukaan luettuna sekä säännöllinen että muunlainen kotimaan ja kansainvälinen lentoliikenne, ja suoraan liikennöintioikeuksien harjoittamiseen liittyvät palvelut, eivät kuitenkaan seuraavat:
 - i) lentokoneiden korjaus- ja huoltotoimet, joiden ajaksi lentokone poistetaan liikenteestä,
 - ii) lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi, ja
 - iii) tietokonepohjaiseen paikanvarausjärjestelmään (TP) liittyvät palvelut.
3. Tämän luvun määräysten ei voida tulkita aiheuttavan velvoitteita julkisia hankintoja koskevien toimien osalta, joihin sovelletaan sopimuksen tämän osan IV osaston määräyksiä.
4. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta osapuolten myöntämiin tukiin. Osapuolet tarkastelevat uudelleen palvelukaupan tukiin sovellettavia sääntöjä tämän luvun uudelleentarkastelun yhteydessä, josta määrätään 100 artiklassa, liittääkseen niihin GATS-sopimuksen XV artiklan nojalla mahdollisesti soveltuvat uudet säännöt.
5. Tätä jaksoa sovelletaan kansainväliseen meriliikenteeseen ja televiestintäpalveluihin, jollei 2 ja 3 jakson määräyksistä muuta johdu.

96 artikla

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, säännöksen tai määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;
- b) 'osapuolen käyttöön ottamalla tai voimassa pitämällä toimenpiteellä' toimenpidettä, jonka toteuttavat
 - i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet ja viranomaiset, ja

ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet, kun ne käyttävät keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;

c) 'palveluntarjoajalla' oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä, joka haluaa tarjota tai tarjoaa palvelua;

d) 'kaupallisella läsnäololla' kaikkea liike- tai ammattitoimintaan liittyvää sijoittautumista, esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- i) oikeushenkilön perustaminen, hankinta tai ylläpitäminen, tai
- ii) sivuliikkeen tai edustuston perustaminen tai ylläpitäminen

osapuolen alueella palvelun tarjoamista varten;

e) 'oikeushenkilöllä' mitä tahansa sovellettavan lain mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;

f) 'osapuolen oikeushenkilöllä' yhteisön tai sen jäsenvaltioiden taikka Chilen lain mukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä oikeushenkilöä.

Jos tällaisella oikeushenkilöllä on yhteisön tai Chilen alueella ainoastaan kotipaikka tai keskushallinto, sitä ei katsota yhteisön tai Chilen oikeushenkilöksi, ellei sillä ole merkittäviä liiketoimia yhteisön tai Chilen alueella.

g) 'luonnollisella henkilöllä' henkilöä, joka on jonkin jäsenvaltion tai Chilen lainsäädännön mukaan kyseisen maan kansalainen.

97 artikla

Markkinoille pääsy

1. Kun kyse on markkinoille pääsystä 95 artiklassa määriteltyjä palvelujen tarjonnan tapoja käyttäen, kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille kohdellun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin 99 artiklassa tarkoitettussa osapuolen luettelossa mainittujen sovitettujen ehtojen, rajoitusten ja edellytysten mukainen kohtelu.

2. Palvelualoilla, joilla on tehty markkinoillepääsytoumuk-
sia, osapuoli ei saa, ellei sen luettelossa toisina mainita, pitää
voimassa tai ottaa käyttöön alueellisesti tai koko alueellaan seu-
raavia toimenpiteitä:

- a) palveluntarjoajien määrän rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinomaisten palveluntarjoajien tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;
- b) palvelujen kaupan tai varojen kokonaisarvoa koskevat rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;
- c) palveluliiketoimien tai palvelutuotannon kokonaismäärää koskevat rajoitukset määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa ⁽¹⁾;
- d) lukumääräisten kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa olevat rajoitukset, jotka koskevat niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jotka voidaan palkata tietyille palvelualalle tai jotka palveluntarjoaja saa palkata ja jotka ovat tarpeen tietyin palvelun tarjonnassa ja liittyvät siihen suoranaisesti;
- e) toimenpiteet, jotka edellyttävät, että toisen osapuolen palveluntarjoaja voi tarjota palveluja vain tietyn tyypin oikeushenkilön tai yhteisyrityksen kautta; ja
- f) ulkomaista pääomaa koskevat rajoitukset ulkomaista omistusoikeutta tai yksittäisten tai yhteenlaskettujen ulkomaisten sijoitusten kokonaisarvoa koskevan prosentuaalisen enimmäismäärän muodossa.

98 artikla

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää luettelossaan kuvatuilla aloilla ja siinä asetettujen edellytysten ja kelpoisuusehtojen mukaisesti toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille kaikkien palvelujen tarjontaan vaikuttavien toimenpiteiden suhteen yhtä edullisen kohtelun kuin omille vastaaville palveluilleen ja palveluntarjoajilleen ⁽²⁾.

⁽¹⁾ 2 kohdan c alakohta ei koske sellaisia osapuolen toimenpiteitä, jotka rajoittavat palvelun tarjoamiseen tarvittavia panoksia.

⁽²⁾ Tämän artiklan nojalla tehdyt erityissitoumukset eivät velvoita osapuolta korvaamaan luontaista kilpailuhaittaa, joka johtuu asianomaisen palvelun tai palveluntarjoajan ulkomaalaisuudesta.

2. Osapuoli voi täyttää 1 kohdan vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen palveluille ja palveluntarjoajille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille vastaaville palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

3. Muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun ei katsota olevan yhtä edullista, jos se muuttaa kilpailu-edellytyksiä osapuolen palvelujen tai palveluntarjoajien eduksi verrattuna vastaaviin toisen osapuolen palveluihin tai palveluntarjoajiin.

99 artikla

Erityissitoumusten luettelo

1. Osapuolten 97 ja 98 artiklan mukaisesti tekemät erityissitoumukset esitetään liitteessä VII olevassa luettelossa. Niiden alojen osalta, joilla kyseisiä sitoumuksia tehdään, luetteloissa mainitaan

- a) markkinoille pääsyn ehdot, rajoitukset ja edellytykset;
- b) kansallisen kohtelun saamisen edellytykset ja kelpoisuusehdot;
- c) 3 kohdassa tarkoitettuihin lisäsitoumuksiin liittyvät toimenpiteet;
- d) tarpeen mukaan kyseisten sitoumusten täytäntöönpanon aikaväli ja sitoumusten voimaantulopäivä.

2. Toimenpiteet, jotka eivät ole 97 artiklan eivätkä 98 artiklan mukaisia, merkitään 97 artiklaa koskevaan sarakkeeseen. Tällöin merkinnän katsotaan tarkoittavan myös 98 artiklaa koskevaa edellytystä tai kelpoisuusehtoa.

3. Jos osapuoli tekee palvelukauppaan vaikuttavia toimenpiteitä koskevia sitoumuksia, joita ei tarvitse merkitä luetteloihin 97 ja 98 artiklan mukaisesti, ne mainitaan sen luettelossa lisäsitoumuksina.

100 artikla

Uudelleentarkastelu

1. Osapuolet tarkastelevat tätä lukua uudelleen kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta syventääkseen palvelukaupan vapauttamista edelleen ja vähentääkseen vielä

jäljellä olevia rajoituksia tai poistaakseen ne yhteisen edun mukaisesti ja varmistaakseen oikeuksien ja velvoitteiden säilymisen kokonaisuudessaan tasapainossa.

2. Assosiaatiokomitea tarkastelee tämän luvun toimivuutta kolmen vuoden välein 1 kohdan mukaisesti suoritettua uudelleentarkastelun jälkeen ja esittää tarpeelliset ehdotukset assosiaationeuvostolle.

101 artikla

Luonnollisten henkilöiden liikkuvuus

Kahden vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta osapuolet tarkastelevat uudelleen luonnollisten henkilöiden liikkuvuuteen sovellettavia sääntöjä ja edellytyksiä (4. tapa) palvelukaupan vapauttamisen edistämiseksi. Uudelleentarkastelun yhteydessä voidaan myös tarkistaa 96 artiklan g alakohdassa esitettyä luonnollisen henkilön määritelmää.

102 artikla

Sisäinen sääntely

1. Aloilla, joilla osapuoli on tehnyt sitoumuksia ja ne on merkitty sen luetteloon, ja sen estämiseksi, etteivät toisen osapuolen palveluntarjoajien tarvitsemia toimituksia ja todistuksia koskeviin vaatimuksiin ja menettelyihin liittyvät toimenpiteet muodosta tarpeetonta kaupan estettä, kyseinen osapuoli pyrkii varmistaamaan, että tällaiset toimenpiteet

- a) perustuvat puolueettomiin ja avoimiin arviointiperusteisiin, joita ovat esimerkiksi pätevyys ja edellytykset tarjota kyseisen palvelu;
- b) eivät rajoita kauppaa enempää kuin on tarpeen lainmukaisesti harjoitettavaa politiikkaa koskevien tavoitteiden saavuttamiseksi;
- c) eivät merkitse palvelun tarjoamisen peiteltyä rajoittamista.

2. Edellä 1 kohdassa annettuja sääntöjä voidaan tarkastella uudelleen 100 artiklassa tarkoitetun menettelyn yhteydessä, jotta voidaan ottaa huomioon GATS-sopimuksen VI artiklan nojalla sovitut säännöt ja sisällyttää ne tähän sopimukseen.

3. Jos osapuoli tunnustaa joko yksipuolisesti tai sopimuksen muodossa kolmannen maan alueella hankitun koulutuksen ja ammatillisen kokemuksen ja siellä saadut luvat tai todistukset, sen on tarjottava toiselle osapuolelle asianmukainen tilaisuus osoittaa, että sen alueella hankittu koulutus ja ammatillinen kokemus ja siellä saadut luvat ja todistukset olisi myös tunnustettava, tai tilaisuuden tehdä sopimus tai vahvistaa järjestely, jolla saavutetaan sama vaikutus.

4. Osapuolet käyvät säännöllisin väliajoin neuvotteluja määrittääkseen, ovatko vielä mahdollisesti jäljellä olevat toisen osapuolen palveluntarjoajille myönnettäviä lupia tai todistuksia koskevat, kansalaisuuteen tai pysyvään kotipaikkaan liittyvät vaatimukset poistettavissa.

103 artikla

Vastavuoroinen tunnustaminen

1. Kukin osapuoli huolehtii siitä, että kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun toisen osapuolen palveluntarjoaja on jättänyt lupa- tai todistushakemuksen, sen toimivaltaiset viranomaiset,

- a) jos hakemuksessa ei ole puutteita, tekevät sen osalta päätöksen ja ilmoittavat päätöksestään hakijalle; tai
- b) jos hakemus on puutteellinen, ilmoittavat hakijalle kohtuuttomasti viivyttelemättä, missä käsittelyvaiheessa tämän hakemus on ja sen, mitä lisätietoja siihen kyseisen osapuolen sisäisen lainsäädännön mukaan vielä tarvitaan.

2. Osapuolet rohkaisevat alueellaan sijaitsevia toimielimiä antamaan vastavuoroista tunnustamista koskevia suosituksia, jotta palveluntarjoajat voisivat täyttää joko kokonaan tai osaksi perusteet, joita osapuolet soveltavat palveluja ja erityisesti ammatinharjoittajien palveluja tarjoavien toimi- ja muihin lupiin, toimintaan ja todistuksiin.

3. Assosiaatiokomitea päättää kohtuullisen ajan kuluessa ja asianomaisten määräysten keskinäisen vastaavuuden huomioon ottaen, onko 2 kohdassa tarkoitettu suositus tämän luvun määräysten mukainen. Jos näin on, kyseinen suositus pannaan täytäntöön toimivaltaisten viranomaisten neuvottelemalla sopimuksella, joka koskee vaatimusten, kelpoisuusehtojen, toimilupien ja muiden määräysten vastavuoroista tunnustamista.

4. Tällaisten sopimusten on oltava WTO-sopimuksen asiaa koskevien määräysten ja erityisesti GATS-sopimuksen VII artiklan mukaisia.

5. Osapuolten niin sopiessa kumpikin osapuoli rohkaisee toimivaltaisia elimiään suunnittelemaan menettelyjä, joilla toisen osapuolen ammatinharjoittajien palvelujen tarjoajille voidaan myöntää väliaikaisia toimituksia.

6. Assosiaatiokomitea tarkastelee tämän artiklan täytäntöönpanoa säännöllisin, vähintään kolmen vuoden väliajoin.

104 artikla

Sähköinen kaupankäynti ⁽¹⁾

Osapuolet tunnustavat, että sähköiset välineet lisäävät kaupankäynnin mahdollisuuksia monilla aloilla ja ne sopivat edistä-

(¹) Tämän määräyksen sisällyttäminen tähän lukuun ei rajoita Chilen kantaa siitä, onko sähköinen kaupankäynti katsottava palvelujen tarjonnaksi.

vänsä sähköistä kaupankäyntiä välillään ja tekevänsä tässä yhteydessä yhteistyötä erityisesti sähköisen kaupankäynnin alalla esille tulevista markkinoille pääsyyn ja sääntelyyn liittyvissä kysymyksissä.

108 artikla

Markkinoille pääsy ja kansallinen kohtelu

105 artikla

Avoimuus

Kukin osapuoli vastaa viipymättä toisen osapuolen pyyntöihin saada siltä tietoja sen yleisesti soveltamista toimenpiteistä tai kansainvälisistä sopimuksista, jotka liittyvät tähän lukuun tai vaikuttavat siihen. Jäljempänä 190 artiklassa tarkoitettu yhteyspiste toimittaa yksityiskohtaisia tietoja kaikista tällaisista kysymyksistä pyynnöstä toisen osapuolen palveluntarjoajille. Yhteyspisteiden ei tarvitse olla lakien ja säännösten ja määräysten tallettajia.

2 jakso

Kansainvälinen meriliikenne

106 artikla

Soveltamisala

1. Sen estämättä, mitä 95 artiklan 5 kohdassa määrätään, tämän jaksos määräyksiä sovelletaan yhteisön tai Chilen ulkopuolelle sijoittautuneisiin ja jonkin jäsenvaltion tai Chilen valvonnassa oleviin meriliikenneyhtiöihin, jos niiden alukset on rekisteröity kyseisessä jäsenvaltiossa tai Chilessä asianomaisen maan lainsäädännön mukaisesti ja ne on merkitty jäsenvaltion tai Chilen lipun alle.

2. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan kansainväliseen meriliikenteeseen, mukaan lukien ovelta ovelle -kuljetukset ja intermodaalikuljetukset, joihin sisältyy meriosuus.

107 artikla

Määritelmät

Tässä jaksossa tarkoitetaan

- a) 'intermodaalikuljetuksilla' oikeutta järjestää kansainvälisen rahdin ovelta ovelle -kuljetuspalveluja ja tehdä tätä varten sopimuksia suoraan muita kuljetuspalveluja tarjoavien kanssa;
- b) 'kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajilla' kansainväliseen merirahtiliikenteeseen liittyvien palvelujen, lastinkäsittelypalvelujen, varastointi- ja varastopalvelujen, tulliselvityspalvelujen, konttiasemiin ja konttien säilytykseen liittyvien palvelujen, varustamon edustajan palvelujen ja huolintapalvelujen tarjoajia.

1. Ottaen huomioon kansainvälisten meriliikennepalvelujen vapauttamisen nykyisen asteen osapuolten välillä

- a) osapuolet soveltavat edelleen periaatetta, jonka mukaan kansainvälisille meriliikennemarkkinoille ja meriliikenteeseen on rajoittamaton pääsy kaupallisin ehdoin ja syrjimättömästi;
- b) kukin osapuoli myöntää edelleen toisen osapuolen lipun alla toimiville tai sen palvelujen tarjoajien liikennöimille aluksille yhtä edullisen kohtelun kuin omille aluksilleen muun muassa satamiin pääsyn, satamien infrastruktuuriin ja merenkulun tukipalvelujen käytön ja niistä johtuvien maksujen, tullipalvelujen ja laituripaikkojen sekä lastausta ja purkamista varten osoitettavien tilojen ja välineiden osalta.

2. Soveltaessaan 1 kohdassa esitettyjä periaatteita osapuolet

- a) eivät sisällytä lastinjakoa koskevia lausekkeita kolmansien maiden kanssa jatkossa tekemiinsä kahdenvälisiin sopimuksiin, lukuun ottamatta poikkeuksellisia olosuhteita, joissa asianomaisen osapuolen linjaliikenteen meriliikenneyhtiöllä ei olisi muutoin tosiasiallista mahdollisuutta harjoittaa kyseiseen kolmanteen maahan tai sieltä pois päin suuntautuvaa liikennettä;
- b) kieltävät tulevaisuudessa kahdenvälisissä sopimuksissaan lastinjakojärjestelyt kuivan ja nestemäisen irtotavaran kaupassa;
- c) lakkauttavat tämän sopimuksen tullessa voimaan kaikki yksipuoliset toimenpiteet ja poistavat hallinnolliset, tekniset ja muut esteet, jotka voisivat vaikuttaa rajoittavasti tai syrjivästi palvelujen vapaaseen tarjontaan kansainvälisessä meriliikenteessä.

3. Kukin osapuoli sallii toisen osapuolen kansainvälisten meriliikennepalvelujen tarjoajien kaupallisen läsnäolon alueellaan luetteloonsa merkittyjen edellytysten mukaisesti yhtä edullisin sijoittautumis- ja toimintaedellytyksin kuin ne, jotka se tarjoaa joko omille tai minkä tahansa kolmannen maan palvelujen tarjoajille sen mukaan, kummat näistä edellytyksistä ovat paremmat.

Televiestintäpalvelut

109 artikla

Määritelmät

Tässä jaksossa tarkoitetaan

- a) 'televiestintäpalveluilla' sähkömagneettisten signaalien — äänen, datan ja kuvan ja niiden yhdistelmien — siirtoa, ei kuitenkaan yleisradiotoimintaa ⁽¹⁾. Näin ollen tämän alan sitoumukset eivät kata taloudellista toimintaa, joka koskee televiestintäpalvelujen avulla siirrettävän sisällön tuotantoa. Tähän televiestintäpalvelujen avulla siirrettävän sisällön tuotantoon sovelletaan erityissitoumuksia, joita osapuolet tekevät muilla asiaan liittyvillä aloilla;
- b) 'säätelyviranomaisella' elintä, jolla on tässä jaksossa mainittuihin asioihin liittyviä säätelytehtäviä;
- c) 'välttämättömillä televiestintälaitteilla' julkisen televerkon ja -palvelun laitteita,
- i) joita tarjoaa ainoastaan tai pääasiassa yksi toimittaja tai rajallinen määrä toimittajia, ja
- ii) joiden korvaaminen palvelun tarjoamista varten ei ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista.

110 artikla

Säätelyviranomainen

1. Telepalvelualan säätelyviranomaisten on oltava erillisiä perustelepalvelujen tarjoajista eivätkä saa olla niille vastuussa.
2. Säätelyviranomaisen päätösten ja sen käyttämien menetelyjen on oltava tasapuoliset kaikkien markkinaosapuolten kannalta.
3. Palveluntarjoajalla, johon säätelyviranomaisen päätös vaikuttaa, on oikeus valittaa päätöksestä.

⁽¹⁾ Yleisradiolähetyksessä määrätään yleisön vastaanotettavaksi tarkoitettua, vapaasti eteneviä radioaaltoja hyväksi käyttäväksi televisio- tai radio-ohjelmaa sisältäväksi lähetykseksi, mutta siihen eivät kuulu operaattoreiden väliset yhteydet.

Palvelujen tarjoaminen

1. Jos toimilupaa edellytetään, on sitä koskevat ehdot ja edellytykset sekä lupahakemusta koskevan päätöksen tekemiseen tavallisesti tarvittava aika julkistettava.

2. Jos toimilupaa edellytetään, on luvan epäämisen perusteet ilmoitettava pyynnöstä hakijalle.

112 artikla

Suuret palveluntarjoajat

1. Suuri palveluntarjoaja on tarjoaja, joka kykenee vaikuttamaan merkittävästi hintaa ja tarjontaa koskeviin osallistumisehtoihin asianomaisilla perustelepalvelujen markkinoilla, koska

- a) välttämättömät laitteet ovat sen hallinnassa; tai
- b) se voi hyödyntää asemaansa markkinoilla.
2. Käytössä on oltava asianmukaisia toimenpiteitä sen estämiseksi, etteivät palveluntarjoajat, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria palveluntarjoajia, ota käyttöön kilpailua rajoittavia toimintatapoja tai jatka sellaisten soveltamista.
3. Edellä mainittuja kilpailua rajoittavia toimintatapoja ovat erityisesti
- a) kilpailua rajoittavien ristikkäistukien käyttö;
- b) kilpailijoilta saatujen tietojen käyttö kilpailua rajoittavasti; ja
- c) se, ettei muiden palveluntarjoajien käyttöön anneta ripeästi teknisiä tietoja tarvittavista laitteista eikä kaupallisesti tärkeitä tietoja, joita ne tarvitsevat voidakseen tarjota palveluja.

113 artikla

Verkkojen yhteenliittäminen

1. Tätä jaksoa sovelletaan julkisten televerkkojen tai -palvelujen tarjoajien linkittämiseen, jotta yhden tarjoajan palveluja käyttävät voivat olla yhteydessä toisen tarjoajan asiakkaisiin ja käyttää toisen tarjoajan palveluja.

2. Yhteenliittäminen suuren palvelutarjoajan kanssa on varmistettava kaikissa verkon kohdissa, joissa se on teknisesti mahdollista. Yhteenliittäminen toteutetaan

a) syrjimättömin ehdoin (mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelvät) ja syrjimättömin hinnoin sekä laatuvaatimuksin, jotka ovat yhtä edulliset tai korkeatasoiset kuin ne, joita sovelletaan sen omiin vastaaviin palveluihin tai siihen vailla sidosyhteyttä olevan palveluntarjoajan taikka sen tytäryhtiön tai muun sidosyrityksen tarjoamiin palveluihin;

b) joutuisasti ja soveltaen periaatteita, edellytyksiä (mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelvät) ja kustannusperustaisia maksuja, jotka ovat avoimia, taloudelliseen toteutettavuuteen nähden kohtuullisia ja riittävän eriteltyjä, jotta palveluntarjoajan ei tarvitse maksaa sellaisista verkon osista tai toiminnoista, joita se ei tarvitse palvelunsa tarjoamiseen; ja

c) käyttäjien enemmistölle tarjottujen verkon liityntäpisteiden lisäksi pyynnöstä myös muissa pisteissä sellaista maksua vastaan, joka perustuu tarvittavien lisätoimintojen rakentamiskustannuksiin.

4. Menettelyt, joilla yhteenliittäminen suureen palveluntarjoajaan toteutetaan, on julkistettava.

5. Suurten palveluntarjoajien on saatettava yhteenliittämistä koskevat sopimukset osapuolten palveluntarjoajien saataville syrjimättömyyden varmistamiseksi ja/tai niiden on julkaistava yhteenliittämistä koskevat viitetarjoukset etukäteen, jolleivät ne jo ole julkisia.

114 artikla

Rajoitetut voimavarat

Kaikki menettelyt, jotka koskevat rajoitettujen voimavarojen, kuten taajuuksien, numeroiden ja reititysoikeuksien, myöntämistä ja käyttöä, on toteutettava puolueettomasti, viivytyksettä, avoimesti ja syrjimättömästi.

115 artikla

Yleispalvelu

1. Kullakin osapuolella on oikeus määritellä, minkälaisen yleispalveluvelvoitteen se haluaa pitää voimassa.

2. Yleispalvelua koskevien määräysten on oltava avoimia, puolueettomia ja syrjimättömiä. Niiden on myös oltava kilpailun suhteen neutraaleja, eivätkä ne saa olla tarpeettoman raskaita.

II LUKU

RAHOITUSPALVELUT

116 artikla

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan sellaisiin osapuolten käyttöön otta-miin tai voimassa pitämiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat rahoituspalvelujen kauppaan.

2. Tässä luvussa rahoituspalvelujen kauppa määritellään rahoituspalvelujen tarjoamiseksi jollakin seuraavista tavoista:

a) osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle (1. tapa);

b) osapuolen alueella toisen osapuolen palvelujen käyttäjälle (2. tapa);

c) osapuolen palveluntarjoajan toimesta toisen osapuolen alueella olevan kaupallisen läsnäolon kautta (3. tapa);

d) osapuolen palveluntarjoajan toimesta toisen osapuolen alueella oleskelevien luonnollisten henkilöiden kautta (4. tapa).

3. Tämän luvun määräysten ei voida tulkita aiheuttavan velvoitteita julkisia hankintoja koskevien toimien osalta, joihin sovelletaan tämän osan IV osaston määräyksiä.

4. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta osapuolten myöntä-miin tukiin. Osapuolet tarkastelevat uudelleen rahoituspalvelu-jen kaupan tukiin sovellettavia sääntöjä sisällyttääkseen GATS-sopimuksen XV artiklan nojalla mahdollisesti sovitvat uudet säännöt tähän sopimukseen.

5. Tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

i) raha- tai valuuttakurssipolitiikkaan liittyvä keskuspankin tai tästä politiikasta vastaavan viranomaisen tai muun julkisen elimen toiminta,

ii) lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään tai yleiseen eläke-järjestelmään kuuluva toiminta, ja

iii) muu julkisen elimen valtion puolesta tai sen takaamana tai sen rahavaroja käyttäen harjoittama toiminta.

6. Jos osapuoli sallii rahoituspalvelujen tarjoajiansa kilpailla julkisen elimen tai rahoituspalvelujen tarjoajan 5 kohdan ii tai

iii alakohdassa tarkoitetun toiminnan harjoittamisesta, kyseiseen toimintaan sovelletaan tämän luvun määräyksiä.

117 artikla

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

1. 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, säännöksen tai määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;
2. 'osapuolen käyttöön ottamalla tai voimassa pitämällä toimenpiteellä' toimenpidettä, jonka toteuttavat
 - i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet ja viranomaiset, ja
 - ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet, kun ne käyttävät keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;
3. 'rahoituspalvelujen tarjoajalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka haluaa tarjota tai tarjoaa rahoituspalveluja, mutta ei kuitenkaan julkisia elimiä;
4. 'julkisella elimellä'
 - i) osapuolen viranomaisia, keskuspankkia tai rahapolitiikasta vastaavaa viranomaista taikka osapuolen omistuksessa tai valvonnassa olevaa elintä, jonka pääasiallisena tehtävänä on hoitaa julkisia tehtäviä tai suorittaa julkishallintoon kuuluvia toimintoja, ei kuitenkaan elintä, joka pääasiallisesti tarjoaa rahoituspalveluja kaupallisin ehdoin, tai
 - ii) yksityistä elintä, joka hoitaa keskuspankin tai rahapolitiikasta vastaavan viranomaisen yleensä hoitamia tehtäviä;
5. 'kaupallisella läsnäololla' kaikkea liike- tai ammattitoimintaan liittyvää sijoittautumista, esimerkiksi seuraavilla tavoilla:
 - i) oikeushenkilön perustaminen, hankinta tai ylläpitäminen, tai
 - ii) sivuliikkeen tai edustuston perustaminen tai ylläpitäminen

osapuolen alueella rahoituspalvelun tarjoamista varten;
6. 'oikeushenkilöllä' mitä tahansa sovellettavan lain mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;
7. 'osapuolen oikeushenkilöllä' yhteisön tai sen jäsenvaltioiden taikka Chilen lain mukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä oikeushenkilöä.

Jos tällaisella oikeushenkilöllä on yhteisön tai Chilen alueella ainoastaan kotipaikka tai keskushallinto, sitä ei katsota yhteisön tai Chilen oikeushenkilöksi, ellei sillä ole merkittäviä liiketoimia yhteisön tai Chilen alueella;
8. 'luonnollisella henkilöllä' henkilöä, joka on jonkin jäsenvaltion tai Chilen lainsäädännön mukaan kyseisen maan kansalainen;
9. 'rahoituspalvelulla' mitä tahansa osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan tarjoamaa rahoitusluonteista palvelua. Rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toimintamuodot:

Vakuustustoiminta ja siihen liittyvät palvelut

 - i) ensivakuutus (mukaan luettuna rinnakkaisvakuutus)
 - A) henkivakuutus,
 - B) vahinkovakuutus;
 - ii) jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus;
 - iii) vakuutusten välittäminen, kuten vakuutusmeklarien ja -asiamiesten toiminta;
 - iv) vakuutusalan liitännäispalvelut, kuten neuvonta-, aktuaari-, riskinarviointi- ja vahingonselvittelypalvelut.

Pankki- ja muut rahoituspalvelut (vakuutuspalvelut pois lukien)

 - v) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanotto yleisöltä;
 - vi) kaikenlaisen luotonanto, mukaan lukien kulutusluotot, kiinnitysluotot, factoring-rahoitus ja liiketoimien rahoitus;
 - vii) rahoitusleasing;

- viii) kaikki maksu- ja rahansiirtopalvelut, mukaan luettuina luotto- ja maksukortit, matkasekit ja pankkivekselit;
- ix) takaukset ja maksusitoumukset;
- x) kaupankäynti omaan tai asiakkaiden lukuun pörssissä, OTC-markkinoilla tai muuten seuraavilla välineillä:
- A) rahamarkkinavälineet mukaan luettuina sekitekselit ja talletustodistukset,
- B) ulkomaanvaluutta,
- C) johdannaistuotteet, muun ohessa futuurit ja optiot mukaan lukien,
- D) valuuttakursseihin ja korkoihin liittyvät välineet, mukaan luettuina sellaiset tuotteet kuin swap-sopimukset ja korkotermiinit,
- E) siirtokelpoiset arvopaperit,
- F) muut siirtokelpoiset rahoitusvälineet ja siirtokelpoinen rahoitusomaisuus, mukaan luettuina jalometalliharkot;
- xi) osallistuminen kaikenlaisten arvopapereiden anteihin, mukaan luettuna merkintätakuut ja sijoitukset asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti) ja näihin anteihin liittyvien palvelujen tarjonta;
- xii) välitystoiminta rahamarkkinoilla;
- xiii) varainhoito, kuten käteisvarojen tai arvopaperisalkun hoito, kaikenlaiset yhteissijoitusten hoito, eläkerahastojen hoito, säilytys- ja notariaattipalvelut;
- xiv) rahoitusomaisuutta, kuten arvopapereita, johdannaismarkkinoita ja muita siirtokelpoisia välineitä koskevat maksu- ja clearingpalvelut;
- xv) muita rahoituspalveluja tarjoavien suorittama rahoitustietojen hankinta ja siirto, rahoitusalan tietojenkäsittely ja siihen liittyvien ohjelmistojen tarjonta;
- xvi) v–xv alakohdassa lueteltuja toimintamuotoja koskevat neuvonta-, välitys- ja muut liitännäisrahoituspalvelut, mukaan luettuina luottotiedot ja luottotietoanalyysit, sijoituksiin ja arvopaperisalkkuihin liittyvä tutkimus ja neuvonta sekä yritystietoihin ja yritysten uudelleenjärjestelyihin ja strategiaan liittyvä neuvonta;
10. 'uusilla rahoituspalveluilla' rahoitusluonteisia palveluja, jotka liittyvät esimerkiksi olemassa oleviin tai uusiin tuotteisiin tai tuotteen toimitustapaan ja joita mikään rahoitus-
- palvelujen tarjoaja ei tarjoa osapuolen alueella, mutta joita tarjotaan toisen osapuolen alueella.
- 118 artikla
- Markkinoille pääsy**
1. Kun kyse on markkinoille pääsystä 116 artiklassa määriteltyjä palvelujen tarjonnan tapoja käyttäen, kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen rahoituspalveluille ja niiden tarjoajille yhtä edullisen kohtelun kuin sen 120 artiklassa tarkoitettussa osapuolen luettelossa mainittujen sovitujen ehtojen, rajoitusten ja edellytysten mukaisesti myönnettävä kohtelu.
2. Palvelualueilla, joilla on tehty markkinoillepääsytoumuksia, osapuoli ei saa, ellei sen luettelossa toisin mainita, pitää voimassa tai ottaa käyttöön alueellisesti tai koko alueellaan seuraavia toimenpiteitä:
- a) rahoituspalvelujen tarjoajien määrän rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinomaisten palvelujen tarjoajien tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;
- b) rahoituspalvelujen kaupan tai varojen kokonaisarvoa koskevat rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;
- c) rahoituspalveluliiketoimien tai palvelutuotannon kokonaismäärää koskevat rajoitukset määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa ⁽¹⁾;
- d) lukumääräisten kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa olevat rajoitukset, jotka koskevat niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää, jotka voidaan palkata tietylle rahoituspalvelujen alalle tai jotka palveluntarjoaja saa palkata ja jotka ovat tarpeen tietyn rahoituspalvelun tarjonnassa ja liittyvät siihen suoraanaisesti;
- e) toimenpiteet, jotka edellyttävät, että toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoaja voi tarjota palveluja vain tietyn tyyppisen oikeushenkilön tai yhteisyrityksen kautta; ja
- ⁽¹⁾ 2 kohdan c alakohta ei koske sellaisia osapuolen toimenpiteitä, jotka rajoittavat palvelun tarjoamiseen tarvittavia panoksia.

- f) ulkomaista pääomaa koskevat rajoitukset ulkomaista omistusosuutta tai yksittäisten tai yhteenlaskettujen ulkomaisten sijoitusten kokonaisarvoa koskevan prosentuaalisen enimmäismäärän muodossa.

119 artikla

Kansallinen kohtelu

1. Kumpikin osapuoli myöntää luettelossaan kuvatuilla aloilla ja siinä asetettujen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti toisen osapuolen rahoituspalveluille ja niiden tarjoajille kaikkien rahoituspalvelujen tarjontaan vaikuttavien toimenpiteiden suhteen yhtä edullisen kohtelun kuin omille vastaaville rahoituspalveluilleen ja niiden tarjoajille ⁽¹⁾.

2. Osapuoli voi täyttää 1 kohdan vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen rahoituspalveluille ja niiden tarjoajille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille vastaaville rahoituspalveluilleen ja niiden tarjoajille.

3. Muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun ei katsota olevan yhtä edullista, jos se muuttaa kilpailu-edellytyksiä osapuolen rahoituspalvelujen tai niiden tarjoajien eduksi vastaaviin toisen osapuolen rahoituspalveluihin tai niiden tarjoajiin verrattuna.

120 artikla

Erityissitoumusten luettelo

1. Osapuolten 118 ja 119 artiklan mukaisesti tekemät erityissitoumukset esitetään liitteessä VIII olevassa luettelossa. Niiden alojen osalta, joilla kyseisiä sitoumuksia tehdään, luetoissa mainitaan

- a) markkinoille pääsyn ehdot, rajoitukset ja edellytykset;
- b) kansallisen kohtelun saamisen edellytykset ja kelpoisuusehdot;
- c) 3 kohdassa tarkoitettuihin lisäsitoumuksiin liittyvät toimenpiteet;

⁽¹⁾ Tämän artiklan nojalla tehdyt erityissitoumukset eivät velvoita osapuolta korvaamaan luontaista kilpailuhaittaa, joka johtuu asianomaisen palvelun tai palveluntarjoajan ulkomaalaisuudesta.

- d) tarpeen mukaan kyseisten sitoumusten täytäntöönpanon aikaväli ja sitoumusten voimaantulopäivä.

2. Toimenpiteet, jotka eivät ole 118 artiklan eivätkä 119 artiklan mukaisia, merkitään 118 artiklaa koskevaan sarakkeeseen. Tällöin merkinnän katsotaan merkitsevän myös 119 artiklaa koskevaa edellytystä tai kelpoisuusehtoa.

3. Jos osapuoli tekee rahoituspalvelujen kauppaan vaikuttavia toimenpiteitä koskevia sitoumuksia, joita ei tarvitse merkitä luetteloihin 118 ja 119 artiklan mukaisesti, ne mainitaan sen luettelossa lisäsitoumuksina.

121 artikla

Uudet rahoituspalvelut

1. Osapuoli sallii alueelleen sijoittautuneen toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan tarjota alueellaan uusia rahoituspalveluja niiden osa-alojen ja rahoituspalvelujen rajoissa, jotka on merkitty sen sitomusluetteloon ja joita koskevat luetteloon merkityt ehdot, rajoitukset, edellytykset ja kelpoisuusehdot, mikäli kyseisen uuden rahoituspalvelun käyttöönotto ei edellytä uutta lakia tai voimassa olevan lain muuttamista.

2. Osapuoli voi määrätä oikeudellisen muodon, jonka kautta palvelua voidaan tarjota, ja se voi edellyttää, että palvelun tarjoamiseen on saatu toimilupa. Jos lupa vaaditaan, päätös sen antamisesta on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa ja lupa voidaan evätä vain vakauden ja luotettavuuden turvaamiseen liittyvistä syistä.

122 artikla

Tietojenkäsittely rahoituspalvelujen alalla

1. Kumpikin osapuoli sallii toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan siirtää tietojenkäsittelyssä tarvittavia tietoja sähköisesti tai muussa muodossa alueelleen ja sieltä pois, jos tällainen tietojenkäsittely on tarpeen rahoituspalvelujen tarjoajan tavanomaisessa liiketoiminnassa.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettut tiedot ovat tai niihin sisältyy henkilötietoja, on niitä osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle siirrettäessä noudatettava sen osapuolen, jonka alueelta

tiedot siirretään, yksilönsuojaa henkilötietojen suojan ja käsittelyn yhteydessä sääntelevää sisäistä lainsäädäntöä.

123 artikla

Toimiva ja avoin sääntely rahoituspalvelujen alalla

1. Kumpikin osapuoli pyrkii mahdollisuuksiensa mukaan ilmoittamaan etukäteen kaikille asianomaisille henkilöille sellaisista yleisesti sovellettavista toimenpiteistä, joiden käyttöön-ottoa osapuoli ehdottaa, antaakseen näille henkilöille mahdollisuuden esittää huomautuksia kyseisistä toimenpiteistä. Näistä toimenpiteistä ilmoitetaan

- a) virallisessa julkaisussa; tai
- b) muussa kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.

2. Kummankin osapuolen toimivaltaisen rahoitusalan viranomaisen on annettava kiinnostuneiden henkilöiden tiedoksi vaatimukset, joita se soveltaa rahoituspalvelujen tarjoamista koskevien hakemusten laatimiseen.

3. Toimivaltaisen rahoitusalan viranomaisen on hakijan pyynnöstä ilmoitettava hakijalle, missä käsittelyvaiheessa tämän hakemus on. Jos viranomaisen tarvitsee lisätietoja hakijalta, sen on ilmoitettava tästä hakijalle ilman tarpeetonta viivytystä.

4. Osapuolet pyrkivät parhaansa mukaan ottamaan alueellaan käyttöön rahoituspalvelualan sääntelyä ja valvontaa sekä rahanpesun torjuntaa koskevat kansainvälisesti hyväksytyt normit ja soveltamaan niitä. Tätä varten osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja ja kokemuksia 127 artiklassa tarkoitetussa rahoituspalvelujen erityiskomiteassa.

124 artikla

Luottamukselliset tiedot

Tämän luvun määräykset eivät

- a) velvoita osapuolta luovuttamaan luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen estäisi lain täytäntöönpanon tai olisi muulla tavoin vastoin yleistä etua tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeudet kaupalliset edut;
- b) ole tulkittavissa siten, että osapuoli olisi velvollinen paljastamaan rahoituspalvelujen tarjoajien yksittäisten asiakkai-

den liiketoimiin ja tileihin liittyviä tietoja taikka julkisten elinten hallussa olevia luottamuksellisia tai yksityisiä tietoja.

125 artikla

Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus

1. Tämän luvun määräysten ei voida tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa vakautta ja luotettavuutta turvaavia kohtuullisia toimenpiteitä, joilla muun muassa

- a) suojellaan sijoittajia, tallettajia, rahoitusmarkkinoiden toimijoita, vakuutusosastajia tai henkilöitä, joiden omaisuuden hoidosta vastaa rahoituspalvelujen tarjoaja;
- b) varmistetaan rahoituspalvelujen tarjoajien turvallisuus, vakaus, rehellisyys tai taloudellinen vastuu; ja
- c) varmistetaan osapuolen rahoitusjärjestelmän luotettavuus ja vakaus.

2. Jos tällaiset toimenpiteet eivät ole tämän luvun määräysten mukaisia, niitä ei saa käyttää keinona välttää osapuolelle tämän luvun mukaan kuuluvia sitoumuksia tai velvoitteita.

126 artikla

Tunnustaminen

1. Osapuoli voi tunnustaa toisen osapuolen vakautta ja luotettavuutta turvaavat toimenpiteet päättäessään, kuinka tämän rahoituspalveluihin liittyviä toimenpiteitä on sovellettava. Tällaisen tunnustamisen, joka voidaan toteuttaa yhdenmukaistamalla tai muulla tavoin, perustana voi olla sopimus tai järjestely tai siitä voidaan päättää yksipuolisesti.

2. Osapuolen, joka on kolmannen osapuolen kanssa tehdyn 1 kohdan mukaisen joko voimassa olevan tai tulevan sopimuksen tai järjestelyn osapuoli, on tarjottava toiselle osapuolelle asianmukainen mahdollisuus neuvotella liittymisestään kyseiseen sopimukseen tai järjestelyyn tai neuvotella vastaava sopimus tai järjestely sen kanssa siten, että sääntely, valvonta ja sääntelyn täytäntöönpano sekä tarpeen vaatiessa sopimuksen tai järjestelyn osapuolten välistä tiedottamista koskevat menettelyt ovat vastaavat. Jos osapuoli päättää tunnustamisesta yksipuolisesti, sen on tarjottava toiselle osapuolelle asianmukainen mahdollisuus osoittaa, että nämä edellytykset täyttyvät.

127 artikla

Rahoituspalvelujen erityiskomitea

1. Osapuolet perustavat rahoituspalvelujen erityiskomitean. Erityiskomitea muodostuu osapuolten edustajista. Osapuolen

päädustajana toimii sen rahoituspalveluista vastaavan, liitteessä IX olevassa luettelossa mainitun viranomaisen virkamies.

129 artikla

2. Komitean tehtävänä on

- a) valvoa tämän luvun määräysten täytäntöönpanoa;
- b) tarkastella osapuolen sen käsiteltäväksi saattamia rahoituspalveluihin liittyviä kysymyksiä.

3. Erityiskomitea kokoontuu jommankumman osapuolen pyynnöstä käsittelemään osapuolten ennalta sopimia asioita niiden ennalta sopimana ajankohtana. Puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja. Erityiskomitea raportoi kokouksensa tuloksista assosiaatiokomitealle.

4. Kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta rahoituspalvelujen erityiskomitea tarkastelee toimia, joilla voidaan helpottaa ja laajentaa rahoituspalvelujen kauppaa ja edistää tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista, sekä raportoi asiasta assosiaatiokomitealle.

128 artikla

Neuvottelut

1. Osapuoli voi pyytää toisen osapuolen kanssa käytäviä neuvotteluja mistä tahansa tähän lukuun liittyvästä asiasta. Toisen osapuolen on tarkasteltava pyyntöä myötämielisesti. Osapuolet tiedottavat neuvottelujensa tuloksista rahoituspalvelujen erityiskomitealle.

2. Tämän artiklan mukaisiin neuvotteluihin osallistuvat liitteessä IX lueteltujen viranomaisten virkamiehet.

3. Tämän artiklan määräyksiä ei voida tulkita siten, että ne velvoittaisivat neuvotteluihin osallistuvia rahoitusalan viranomaisia paljastamaan tietoja tai toteuttamaan toimia, jotka vaikuttaisivat haitallisesti yksittäisiin sääntely-, valvonta-, hallinto- tai täytäntöönpanokysymyksiin.

4. Jos osapuolen rahoitusalan viranomainen tarvitsee valvontatarkoituksessa tietoja toisen osapuolen alueella toimivasta rahoituspalvelujen tarjoajasta, se voi ottaa yhteyttä toisen osapuolen toimivaltaiseen rahoitusalan viranomaiseen pyytääkseen tältä kyseisiä tietoja. Tällaisten tietojen toimittamiseen sovelletaan toisen osapuolen asianomaisen lainsäädännön mukaisia edellytyksiä ja rajoituksia tai vaatimusta asianomaisten rahoitusalan viranomaisten etukäteen tekemästä sopimuksesta tai niiden sopimasta järjestelystä.

Riitojen ratkaisua koskevat erityismääräykset

1. Jollei tässä artiklassa toisin määrätä, tähän lukuun liittyvät riidat ratkaistaan VIII osaston määräysten mukaisesti.

2. Sopimuksen 184 artiklaa sovellettaessa 128 artiklan mukaisesti käydyt neuvottelut katsotaan 183 artiklassa tarkoitetuiksi neuvotteluiksi, jolleivät osapuolet toisin päättä. Neuvottelujen alkaessa osapuolten on toimitettava tietoja, joiden avulla voidaan tutkia, kuinka osapuolen toimenpide tai jokin muu asia saattaa vaikuttaa tämän luvun toimintaan ja soveltamiseen, ja niiden on käsiteltävä luottamuksellisesti neuvottelujen aikana vaihdettuja tietoja. Jollei asiaa ole ratkaistu 45 päivän kuluessa 128 artiklan mukaisten neuvottelujen käymisestä tai 90 päivän kuluessa siitä, kun 128 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu neuvottelupyynnö on jätetty, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on aikaisempi, valituksen tehnyt osapuoli voi pyytää kirjallisesti välimiespaneelin asettamista. Osapuolet raportoivat neuvottelujensa tuloksista suoraan assosiaatiokomitealle.

3. Sopimuksen 185 artiklaa sovellettaessa

a) välimiespaneelin puheenjohtajana toimii rahoitusalan asiantuntija;

b) assosiaatiokomitea vahvistaa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon vähintään viidestä henkilöstä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välimiehinä sekä välimiespaneelin puheenjohtajana rahoituspalvelujen alalla. Assosiaatiokomitea pitää huolen siitä, että luettelossa on aina viisi henkilöä. Näillä henkilöillä on oltava asiantuntemusta tai kokemusta rahoituspalveluja koskevasta lainsäädännöstä tai niihin liittyvistä toimintatavoista, mahdollisesti myös rahoituslaitoksia koskevasta sääntelystä, heidän on oltava riippumattomia, heidän on toimittava yksilöinä eivätkä he saa olla sidoksissa kumpaankaan osapuoleen tai mihinkään organisaatioon eivätkä ottaa näiltä ohjeita, ja heidän on täytettävä liitteessä XVI esitettyjen käytännesääntöjen vaatimukset. Luettelo voidaan muuttaa kolmen vuoden välein;

c) assosiaatiokomitean puheenjohtaja valitsee välimiespaneelin puheenjohtajan arvalla b kohdassa tarkoitettuun luettelon merkityistä henkilöistä kolmen päivän kuluessa välimiespaneelin asettamista koskevan pyynnön esittämisestä. Paneelin kaksi muuta välimiestä assosiaatiokomitean puheenjohtaja valitsee arvalla 185 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun luettelon merkityistä henkilöistä, toisen valituksen tehneen osapuolen assosiaatiokomitealle ehdottamista henkilöistä ja toisen valituksen kohteena olevan osapuolen assosiaatiokomitealle ehdottamista henkilöistä.

III LUKU

SIOITTAUTUMINEN

130 artikla

Sovelletamisala

Tätä lukua sovelletaan sijoittautumiseen kaikilla aloilla lukuun ottamatta kaikkia palvelualoja, joihin kuuluvat myös rahoituspalvelut.

131 artikla

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

- a) 'oikeushenkilöllä' mitä tahansa sovellettavan lain mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;
- b) 'osapuolen oikeushenkilöllä' yhteisön tai sen jäsenvaltioiden taikka Chilen lain mukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä oikeushenkilöä.

Jos tällaisella oikeushenkilöllä on yhteisön tai Chilen alueella ainoastaan kotipaikka tai keskushallinto, sitä ei katsota yhteisön tai Chilen oikeushenkilöksi, ellei sillä ole merkittäviä liiketoimia yhteisön tai Chilen alueella;

- c) 'luonnollisella henkilöllä' henkilöä, joka on jonkin jäsenvaltion tai Chilen lainsäädännön mukaan kyseisen maan kansalainen.

- d) 'sijoittautumisella'

- i) oikeushenkilön perustamista, hankintaa tai ylläpitämistä, tai
- ii) sivuliikkeen tai edustuston perustamista tai ylläpitämistä

osapuolen alueella taloudellista toimintaa varten.

Tämä ei kuitenkaan koske luonnollisen henkilön oikeutta etsiä tai ottaa vastaan työtä osapuolen työmarkkinoilla tai oikeutta päästä näille työmarkkinoille.

132 artikla

Kansallinen kohtelu

Sijoittautumisen osalta kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen oikeushenkilöille ja luonnollisille henkilöille liitteessä X kuvatuilla aloilla ja siinä määrättyjä edellytyksiä ja kelpoisuusehtoja noudattaen yhtä edullisen kohtelun kuin omille samankaltaista taloudellista toimintaa harjoittaville oikeushenkilöilleen ja luonnollisille henkilöilleen.

133 artikla

Sääntelyvalta

Osapuolet voivat säännellä oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden sijoittautumista, jollei 132 artiklan määräyksistä muuta johdu.

134 artikla

Loppumääräykset

- Osapuolet vahvistavat kaikki kahdenvälisten ja monenvälisten sopimusten, joiden osapuolia ne ovat, mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa, jotka liittyvät tämän luvun määräyksiin.
- Ottaen huomioon sijoitusten teon edellytysten asteittaista vapauttamista koskevan tavoitteen osapuolet vahvistavat sitoumuksensa tarkastella viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta uudelleen sijoitusten oikeudellista kehystä, sijoitusympäristöä ja alueidensa välisiä sijoitusvirtoja kansainvälissä sijoitussopimuksissa antamiensa sitoumusten mukaisesti.

IV LUKU

POIKKEUKSET

135 artikla

Poikkeukset

- Edellyttäen, ettei toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten kesken samanaisten olosuhteiden vallitessa tai palvelu- tai rahoituspalvelukaupan tai sijoittautumisen peiteltyä rajoittamista, tämän osaston määräysten ei voida katsoa estävän kumppaakaan

osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka

IV OSASTO

JULKISET HANKINNAT

- a) ovat tarpeen yleisen moraalien suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi;

136 artikla

Tavoite

- b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;

Osapuolet varmistavat julkisten hankintojen markkinoidensa avaamisen toimivasti ja vastavuoroisesti tämän osaston määräysten mukaisesti.

- c) liittyvät ehtyvien luonnonvarojen suojeluun, jos kyseisten toimenpiteiden toteuttamisen ohella kotimarkkinoilla rajoitetaan palvelujen tuotantoa tai kulutusta tai sijoituksia;

137 artikla

Soveltamisala ja kattavuus

- d) ovat tarpeen taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi;

1. Tätä osastoa sovelletaan osapuolten hankintayksiköiden suorittamia tavaroiden ja palvelujen, rakennusurakat mukaan luettuina, hankintoja koskeviin lakeihin, määräyksiin, menettelyihin ja käytäntöihin osapuolten liitteissä XI, XII ja XIII täsmentämien edellytysten mukaisesti.

- e) ovat tarpeen, jotta voidaan noudattaa sellaisia lakeja ja määräyksiä, jotka eivät ole ristiriidassa tämän osaston määräysten kanssa, mukaan luettuina seuraavia seikkoja koskevat lait ja määräykset:

2. Tätä osastoa ei sovelleta

- i) harhaanjohtavien ja petoksellisten toimintatapojen ehkäiseminen ja puutteellisten palvelusopimusten seurauksista huolehtiminen,

a) sopimukseen, jotka myönnetään

- i) kansainvälisen sopimuksen mukaisesti, joka koskee hanketta, joka asianomaisen sopimuksen osapuolten on tarkoitus toteuttaa tai jota niiden on tarkoitus hyödyntää yhdessä,

- ii) henkilöiden yksityisyyden suojaaminen henkilötietojen käsittelyssä ja levittämisessä sekä henkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen luottamuksellisuuden turvaaminen, tai

- ii) joukkojen sijoittamista koskevan kansainvälisen sopimuksen mukaisesti, ja

- iii) turvallisuus.

- iii) kansainvälisen järjestön erityismenettelyä noudattaen;

b) muihin kuin sopimusoikeudellisiin sopimukseen eikä avustus- tai yhteistyöohjelmien yhteydessä annettavaan julkiseen tukeen ja tässä yhteydessä tehtäviin hankintoihin;

c) sopimukseen, jotka tehdään seuraaviin tarkoituksiin:

2. Tämän osaston määräyksiä ei sovelleta osapuolten sosiaaliturvajärjestelmiin tai sellaiseen osapuolen alueella harjoitettavaan toimintaan, joka liittyy vaikka vain satunnaisesti julkisen vallan käyttöön.

- i) maan, rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden tai niitä koskevien oikeuksien hankinta tai vuokraus,

3. Tämän osaston määräykset eivät estä osapuolta soveltamasta luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja oleskelua, työskentelyä, työehtoja ja sijoittautumista koskevia lakeja, määräyksiä ja vaatimuksia⁽¹⁾, jos niitä ei sovelleta tavalla, joka mitätöi toiselle osapuolelle tietyn tämän osaston määräyksen perusteella kuuluvat edut tai heikentäisi niitä.

- ii) ohjelmamateriaalin hankinta, kehittäminen ja tuottaminen yksin tai yhteistuotantona yleisradiotoimintaa varten sekä yleisradiolähetysajan hankinta,

- iii) välimies- ja sovittelupalvelut,

- iv) työsopimukset, ja

- v) tutkimus- ja kehittämisspalvelut, lukuun ottamatta palveluja, joista saatava hyöty koituu yksinomaan asianomaisen hankintayksikön käytettäväksi sen hoitaessa omia tehtäviään silloin, kun on kyseessä kyseisen yksikön kokonaan maksama palvelu;

⁽¹⁾ Osapuoli voi etenkin edellyttää, että sen alueella rahoituspalveluja tai muita palveluja tarjoavalla tai sinne sijoittautuvalla luonnollisella henkilöllä on osapuolen alueella asianomaista alaa tai toimintaa varten tarvittava akateeminen pätevyys ja/tai ammatillinen kokemus.

d) rahoituspalvelut.

3. Tätä osastoa sovelletaan myös julkisiin käyttöoikeussopimuksiin, sellaisina kuin ne määritellään 138 artiklan i kohdassa, liitteissä XI, XII ja XIII täsmennetyllä tavalla.

4. Osapuolet eivät saa valmistella, suunnitella tai muutenkaan järjestää hankintasopimusta tähän osastoon perustuvien velvoitteiden välttämiseksi.

138 artikla

Määritelmät

Tässä osastossa tarkoitetaan

- a) 'julkisella hankinnalla' osapuolten julkisten elinten julkisia tarkoituksia varten suorittamaa tavaroiden, palvelujen tai niiden yhdistelmien hankintaa, mukaan luettuina rakennusurakat, ei kuitenkaan hankintoja, jotka on tarkoitettu kaupalliseen jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavaroiden tuotannossa tai palvelujen tarjonnassa kaupallista myyntiä varten, ellei toisin ole määritelty. Hankintatapoja ovat muun ohessa ostaminen, vuokraaminen ja leasing, johon voi sisältyä ostomahdollisuus;
- b) 'hankintayksiköillä' osapuolten julkisia elimiä kuten keskus-, alue- ja paikallistason viranomaisyksiköjä, kuntia, julkisoikeudellisia yrityksiä ja kaikkia muita yksiköjä, jotka suorittavat liitteissä XI, XII ja XIII määriteltyjä hankintoja tämän osaston määräysten mukaisesti;
- c) 'julkisoikeudellisella yrityksellä' yritystä, jossa viranomaisella on suora tai välillinen määräysvalta omistussuhteen, yrityksen rahoitukseen osallistumisen tai yrityksen sovellettavien sääntöjen perusteella. Viranomaisella katsotaan olevan suora tai välillinen määräysvalta suhteessa yritykseen, jos
- i) sen hallussa on enin osa yrityksen merkitystä pääomasta,
- ii) sen käytettävissä on enin osa yrityksen antamiin osakkeisiin liittyvästä äänivallasta, tai
- iii) se voi nimittää yli puolet yrityksen hallinto-, johto- tai valvontaelinen jäsenistä;
- d) 'osapuolen toimittajalla' osapuolen luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä tai julkista elintä taikka tällaisten henkilöiden ja/tai elinten ryhmää, joka voi toimittaa tavaroita, tarjota palveluja tai suorittaa rakennusurakan. Käsite kattaa sekä tavaroiden toimittajan, palveluntarjoajan että urakan suorittajan;
- e) 'oikeushenkilöllä' mitä tahansa sovellettavan lain mukaan joko voiton tuottamiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;
- f) 'osapuolen oikeushenkilöllä' yhteisön tai sen jäsenvaltioiden taikka Chilen lain mukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä oikeushenkilöä. Jos tällaisella oikeushenkilöllä on yhteisön tai Chilen alueella ainoastaan kotipaikka tai keskushallinto, sitä ei katsota yhteisön tai Chilen oikeushenkilöksi, ellei sillä ole merkittäviä liiketoimia yhteisön tai Chilen alueella;
- g) 'luonnollisella henkilöllä' henkilöä, joka on jonkin jäsenvaltion tai Chilen kansalainen kyseisen maan lainsäädännön mukaan;
- h) 'tarjouksen tekijällä' toimittajaa, joka on tehnyt tarjouksen;
- i) 'julkisella käyttöoikeussopimuksella' julkista rakennusurakkaa koskevan sopimuksen kaltaista sopimusta poiketen siitä niin, että tehtävän työn korvaus muodostuu joko ainoastaan työn kohteen käyttöoikeudesta tai tästä oikeudesta ja maksusta yhdessä;
- j) 'vastikkeilla' hankintayksikön ennen hankintamenettelyä tai sen yhteydessä asettamia tai huomioon ottamia ehtoja, joilla pyritään edistämään paikallista kehitystä tai parantamaan kyseisen osapuolen maksutasetta kotimaisuusasteeseen, teknologian lisensointiin, sijoitukseen, vastakauppoihin tai muihin vastaaviin tekijöihin liittyvien vaatimusten avulla;
- k) ilmauksilla 'kirjallinen' tai 'kirjallisesti' tiedottamista sanoja, numeroita ja muita merkkejä käyttäen, myös sähköisten välineiden avulla, niin että sanoma voidaan lukea, toistaa ja säilyttää;
- l) 'teknisellä eritelmällä' erittelyä, jossa esitetään hankittavan tuotteen tai palvelun ominaisuudet, kuten laatu, käyttöominaisuudet, turvallisuus ja mitat, tunnuksat, termistö, pakkaaminen ja pakkausmerkinnät tai tuotantoprosessit ja -menetelmät sekä hankintayksikön asettamat vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä koskevat vaatimukset;
- m) 'yksityistämisellä' toimenpiteitä, joilla viranomaisten valvonta hankintayksikköön nähden tosiasiallisesti lopetetaan ja se siirretään yksityiselle sektorille;

- n) 'vapauttamisella' toimenpiteitä, joiden tuloksena hankintayksiköllä ei ole yksinoikeuksia eikä erityisoikeuksia ja sen on hankittava tavarat ja palvelut markkinoilta, joilla vallitsee todellinen kilpailu.

139 artikla

Kansallinen kohtelu ja syrjimättömyys

1. Osapuolet huolehtivat siitä, että niiden yksiköiden hankintatoiminta, jota tämän osaston määräykset koskevat, on avointa, kohtuullista ja syrjimätöntä, ja että kummankin osapuolen kaikkia toimittajia kohdellaan tasavertaisesti sekä avoimen ja tosiasiallisen kilpailun varmistavalla tavalla.

2. Osapuolet myöntävät kaikkien tässä osastossa tarkoitettujen julkisia hankintoja koskevien lakien, määräysten, menettelyjen ja käytäntöjen osalta toisen osapuolen tavaroille ja palveluille sekä niiden toimittajille yhtä edullisen kohtelun kuin kotimarkkinoiden tavaroille, palveluille ja niiden toimittajille.

3. Tässä osastossa tarkoitettuja julkisia hankintoja koskevien lakien, määräysten, menettelyjen ja käytäntöjen osalta osapuolet varmistavat, että

a) niiden hankintayksiköt kohtelevat tietyille alueelle sijoittautunutta toimittajaa yhtä edullisella tavalla kuin toista kyseiselle alueelle sijoittautunutta toimittajaa riippumatta siitä, missä määrin sillä on sidoksia ulkomaille toisen osapuolen luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön tai se on sellaisen omistuksessa; ja

b) niiden hankintayksiköt eivät kohtele tietyille alueelle sijoittautunutta toimittajaa syrjivästi sillä perusteella, että kyseisen toimittajan tiettyä hankintaa varten tarjoamat tavarat tai palvelut ovat toisen osapuolen tavaroita tai palveluja.

4. Tätä artiklaa ei sovelleta toimenpiteisiin, jotka koskevat tulleja ja muita tuonnin yhteydessä kannettavia tai tuontiin liittyviä maksuja, tullien tai maksujen kantamismenettelyjä tai muita tuontimääräyksiä, rajoitukset ja muodollisuudet mukaan luettuina, eikä sellaisiin palvelujen kauppaan vaikuttaviin toimenpiteisiin, joilla ei erityisesti säännellä tässä osastossa tarkoitettuja julkisia hankintoja.

140 artikla

Vastikkeita ja kansallisia etuuksia koskeva kielto

Osapuolet varmistavat, etteivät niiden hankintayksiköt tavaroiden tai palvelujen tai toimittajien kelpoisuutta arvioidessaan ja niitä valitessaan taikka tarjouksia arvioidessaan ja hankintasopi-

muksia tehdessään ota huomioon, tavoittele tai edellytä vastikkeita tai kansallisen edun mukaisia järjestelyjä, kuten hintaedun mahdollistavaa marginaalia.

141 artikla

Arvon määrittämistä koskevat säännöt

1. Ellei liitteiden XI ja XII lisäyksissä 1–3 esitetystä ehdoista muuta johdu, hankintayksiköt eivät saa jakaa hankintasopimusta osiin tai arvottaa sopimusta jollakin muulla tavalla pyrkimyksenä olla soveltamatta tämän osaston määräyksiä, kun ne päättävät, onko näitä määräyksiä sovellettava sopimukseen.

2. Sopimuksen arvoa laskiessaan hankintayksikkö ottaa huomioon kaikki korvauslajit, kuten hyvitykset, palkkiot, provisiot ja korot sekä sen, mikä on sopimukselle sallittu enimmäisarvo optioehdot mukaan luettuina.

3. Jos sopimuksen tarkkaa arvoa ei voida sen luonteesta johtuen laskea etukäteen, hankintayksiköt arvioivat sen puolueettomien perusteiden mukaisesti.

142 artikla

Avoimuus

1. Osapuolet julkaisevat viipymättä kaikki tämän osaston soveltamisalaa kuuluvia julkisia hankintoja koskevat yleisesti sovellettavat lait, määräykset, oikeuden päätökset, hallinnolliset päätökset ja menettelyt, myös sopimuksen vakiolausekkeet, liitteen XIII lisäyksessä 2 tarkoitetuissa julkaisuissa, joihin sisältyvät myös virallisesti nimetyt sähköiset kanavat.

2. Osapuolet julkaisevat viipymättä samalla tavoin kaikki tällaisiin toimenpiteisiin tehtävät muutokset.

143 artikla

Tarjousmenettelyt

1. Hankintayksiköt myöntävät julkiset hankintasopimuksensa avoimen tai valikoivan tarjousmenettelyn perusteella omia menettelyjään noudattaen, tämän osaston määräysten mukaisesti ja syrjimättömästi.

2. Tässä osastossa tarkoitetaan

a) 'avoimella tarjousmenettelyllä' menettelyä, jossa kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat jättää tarjouksen;

- b) 'valikoivalla tarjousmenettelyllä' menettelyä, jossa 144 artiklan määräysten ja tämän osaston muiden asiaan liittyvien määräysten mukaisesti tarjoutua pyydetään ainoastaan hankintayksiköiden vahvistamat kelpoisuusehdot täyttäviltä toimittajilta.
3. Erityistapauksissa ja ainoastaan 145 artiklassa mainituissa olosuhteissa hankintayksiköt voivat kuitenkin käyttää avoimen ja valikoivan tarjousmenettelyn lisäksi kyseisen artiklan 1 kohdassa tarkoitettua muuta menettelyä, jolloin yksiköt voivat päättää olla julkaisematta aiottua hankintaa koskevaa ilmoitusta ja voivat ottaa yhteyttä valitsemiinsa toimittajiin ja neuvotella sopimusehdoista niistä yhden tai useamman kanssa.
4. Hankintayksikköjen on käsiteltävä tarjoukset luottamuksellisesti. Ne eivät etenkin saa antaa tietoja auttaakseen tiettyjä tarjousmenettelyn osanottajia saattamaan tarjouksensa muiden osallistujien tekemien tarjousten tasolle.

144 artikla

Valikoiva tarjousmenettely

1. Valikoivassa tarjousmenettelyssä hankintayksiköt voivat hankintamenettelyn tehokkuuden varmistamiseksi rajoittaa niiden kelpoisuusehdot täyttävien toimittajien määrää, joilta ne pyytävät tarjoutua edellyttäen, että ne valitsevat kotimarkkinoiden toimittajia ja toisen osapuolen toimittajia enimmäismäärän ja että ne suorittavat valinnan oikeudenmukaisesti ja syrjimättömästi perusteilla, jotka esitetään aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai sitä koskevissa tarjousmenettelyä koskevissa asiakirjoissa.
2. Hankintayksiköt, jotka pitävät yllä pysyvää luetteloa kelpoisuusehdot täyttävistä toimittajista, voivat 146 artiklan 7 kohdassa määrättyjen edellytysten mukaisesti valita luetteloon merkityistä toimittajista ne, joilta pyydetään tarjous. Valinnassa on aina annettava kaikille luetteloissa mainituille toimittajille tasavertaiset mahdollisuudet.

145 artikla

Muut menettelyt

1. Edellyttäen, ettei tarjousmenettelyllä pyritä rajoittamaan kilpailua eikä suojaamaan kotimarkkinoiden toimittajia, hankintayksiköt voivat myöntää sopimuksia avoimen ja valikoivan tarjousmenettelyn lisäksi myös muilla menettelyillä seuraavissa olosuhteissa ja, tapauksen mukaan, seuraavassa mainituin edellyksin:
- a) jos aiempaa hankintaa varten ei ole jätetty lainkaan sopivia tarjouksia tai osallistumispyyntöjä edellyttäen, etteivät alkuperäistä hankintaa koskeneet vaatimukset ole olennaisesti muuttuneet;
- b) jos teknisistä tai taiteellisista syistä tai yksinoikeuksien suojaamiseen liittyvistä syistä urakan voi suorittaa vain määrätty toimittaja eikä vaihtoehtoista tai korvaavaa ratkaisua ole;
- c) jos hankintayksikön kannalta ennakoimattomiin tapauksiin liittyvistä erittäin kiireellisistä syistä johtuen tuotteita tai palveluja ei ole voitu saada ajoissa avoimen tai valikoivan tarjousmenettelyn kautta;
- d) kun kyseessä ovat alkuperäisen toimittajan suorittamat tavaroiden tai palvelujen lisätoimitukset, jos toimittajan vaihdos pakottaisi yksikön hankkimaan laitteita tai palveluja, jotka eivät täytä vaatimusta korvattavuudesta olemassa olevien laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen kanssa;
- e) kun hankintayksikkö hankkii prototyypin tai uuden tavaran tai palvelun, joka on kehitetty sen pyynnöstä tietyn tutkimus- tai koetoimintaa, selvitystyötä tai uuden kehittämistä koskevan sopimuksen osana ja sitä varten;
- f) jos alkuperäisissä tarjousmenettelyä koskevissa asiakirjoissa kuvattujen palvelujen täydennykseksi tarvitaan ennakoimattomista syistä lisäpalveluja, jotka eivät sisälly alkuperäiseen sopimukseen mutta liittyvät alkuperäisissä asiakirjoissa määriteltyihin tavoitteisiin. Lisäurakkaa varten myönnettujen sopimusten arvo saa kuitenkin olla enintään 50 prosenttia pääsopimuksen arvosta;
- g) kun kyseessä ovat uudet palvelut, jotka ovat samoja kuin aiemmat palvelut ja joiden osalta hankintayksikkö on alkuperäistä palvelua koskevassa ilmoituksessa ilmoittanut, että kyseisiin uusiin palveluihin liittyviä sopimuksia myönnettäessä voidaan käyttää muita tarjousmenettelyjä kuin avointa tai valikoivaa tarjouskilpailua;
- h) kun myönnetään sopimus suunnittelukilpailun voittajalle edellyttäen, että kilpailu on järjestetty tämän osaston periaatteiden mukaisesti; jos voittajia on useampia, ne kaikki kutsutaan neuvotteluihin; ja
- i) kun kyse on hyödykemarkkinoilla ostetuista noteeratuista tavaroista tai tavaroiden hankinnasta poikkeuksellisen edullisissa olosuhteissa, jotka voivat liittyä vain lyhytaikaisesti ilmenevään epätavalliseen tilanteeseen, mutta ei tavanomaisesta tavaroiden hankinnasta vakituksilta toimittajilta.

2. Osapuolet varmistavat, että jos hankintayksiköt 1 kohdassa esitettyjen olosuhteiden johdosta joutuvat turvautumaan muuhun menettelyyn kuin avoimeen tai valikoivaan tarjousme-

netteelyyn, niiden on pidettävä tästä kirjaa tai laadittava raportti esittäen perustelut sille, että sopimus on tehty mainitun kohdan mukaisesti.

146 artikla

Toimittajien kelpoisuuden vahvistaminen

1. Julkisiin hankintamenettelyihin osallistumista koskevat edellytykset on rajattava siihen, mikä on tarpeen sen takaa-
miseksi, että mahdollinen toimittaja kykenee täyttämään kysei-
seen hankintaan liittyvät vaatimukset ja panemaan asianomai-
sen sopimuksen täytäntöön.

2. Määrittäessään toimittajien kelpoisuutta hankintayksiköi-
den on kohdeltava kotimarkkinoiden toimittajia ja toisen osa-
puolen toimittajia tasapuolisesti.

3. Osapuoli ei saa asettaa toimittajan julkiseen hankintame-
netteelyyn osallistumisen ehdoksi sitä, että kyseisen osapuolen
hankintayksikkö on aikaisemmin myöntänyt kyseiselle toimitta-
jalle yhden tai useamman sopimuksen tai että toimittajalla on
osapuolen alueella hankittua aikaisempaa työkokemusta.

4. Hankintayksikköjen on tunnustettava kelpoisuusehdot
täyttäväksi kaikki toimittajat, jotka täyttävät tiettyä aiottua han-
kintaa koskevat osallistumisehdot. Hankintayksiköt päättävät
toimittajan kelpoisuudesta yksinomaan osallistumisehtojen
perusteella, jotka on esitetty etukäteen ilmoituksissa tai tarjous-
kilpailuasiakirjoissa.

5. Tämän osaston määräykset eivät estä toimittajan sulke-
mista pois hankintamenettelystä konkurssiin, väriin ilmoituk-
siin tai vakavasta rikoksesta kuten rikollisjärjestöihin kuulumi-
sesta annettuun tuomioon liittyvästä tai muusta vastaavasta
syystä.

6. Hankintayksikköjen on ilmoitettava viipymättä toimittajil-
le, jotka ovat hakeneet kelpoisuutensa vahvistamista, onko
asiaa koskeva päätös myönteinen vai kielteinen.

Kelpoisuusehdot täyttävien toimittajien pysyvät luettelot

7. Hankintayksiköt voivat laatia kelpoisuusehdot täyttävistä
toimittajista pysyviä luetteloja seuraavin edellytyksin:

- pysyvän luettelon laativat hankintayksiköt varmistavat, että
toimittajat voivat hakea kelpoisuuden vahvistamista milloin
tahansa;
- asianomaisten hankintayksiköiden on ilmoitettava toimitta-
jalle, joka on pyytänyt tulla merkityksi kelpoisuusehdot
täyttäväksi toimittajaksi, tätä koskeva päätös;

c) toimittajille, jotka haluavat osallistua tiettyyn aiottuun han-
kintaan mutta joita ei ole merkitty kelpoisuusehdot täyttä-
vien toimittajien pysyvään luetteloon, on annettava tilai-
suus osallistua kyseiseen hankintamenettelyyn, jos ne esittä-
vät vastaavat todistukset ja muut selvitykset kuin luetteloon
merkityiltä toimittajilta on pyydetty;

d) jos yleishyödyllistä toimintaa harjoittava hankintayksikkö
käyttää pysyvää luettelosta 147 artiklan 7 kohdan mukai-
sesti annettavaa ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnas-
ta, osallistumisoikeutta pyytävät toimittajat, joita ei ole
merkitty luetteloon, on myös otettava huomioon hankin-
nasta päätettäessä edellyttäen, että kelpoisuuden määrittä-
miseen on riittävästi aikaa; tällaisessa tapauksessa hankinta-
yksikkö aloittaa viipymättä menettelyt toimittajien kelpoi-
suuden määrittämistä varten, eikä näitä menettelyjä tai nii-
hin kuluva aikaa saa käyttää estämään toisen osapuolen
toimittajien merkitsemistä asianomaiseen luetteloon.

147 artikla

Ilmoitusten julkaiseminen

Yleiset määräykset

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen hankintayksiköt
hoitavat julkisiin hankintamenettelyihin liittyvistä tarjouskilpai-
luista tiedottamisen tehokkaasti ja välittävät toisen osapuolen
toimittajille kaikki tarvittavat tiedot, jotta nämä voivat osallis-
tua kyseisiin hankintamenettelyihin.

2. Hankintayksiköt julkaisevat kustakin tämän osaston sovel-
tamisalaan kuuluvasta sopimuksesta, 143 artiklan 3 kohdan ja
145 artiklan mukaisia tapauksia lukuun ottamatta, ilmoituksen,
jossa kiinnostuneita toimittajia pyydetään tekemään tarjous tai
tilanteesta riippuen esittämään osallistumispyyntö kyseistä sopi-
mista varten.

3. Kussakin aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa on
annettava ainakin seuraavat tiedot:

- hankintayksikön nimi, osoite, telekopionumero, sähköpos-
tiosoite ja tarvittaessa osoite, josta kaikki asianomaiseen
hankintaan liittyvät asiakirjat ovat saatavissa;
- valittu tarjousmenettely ja sopimuksen muoto;
- aiotun hankinnan kuvaus sekä keskeiset sopimusehdot;
- muut mahdolliset edellytykset, jotka toimittajien on täytet-
tävä voidakseen osallistua hankintamenettelyyn;

- e) tarjousten jättämistä koskevat ja muut mahdolliset määräajat;
- f) sopimuksen myöntämisessä käytettävät pääasialliset perusteet; ja
- g) mahdollisuuksien mukaan maksu- ja muut ehdot.

3 kohdassa tarkoitettussa ilmoituksessa annetut tiedot, sikäli kuin ne ovat saatavilla. Yhdelle kiinnostuneelle toimittajalle ilmoitetut tiedot on ilmoitettava myös muille kiinnostuneille toimittajille syrjimättömyyden periaatteen mukaisesti.

Yhteiset määräykset

10. Kaikkien tässä artiklassa tarkoitettujen ilmoitusten on oltava saatavilla asianomaista hankintamenettelyä koskevan tarjouskilpailun ajan.

Suunniteltua julkista hankintaa koskeva ilmoitus

4. Osapuolet rohkaisevat hankintayksiköitään julkaisemaan mahdollisimman varhain kunakin tilivuonna suunniteltuja hankintoja koskevan ilmoituksen, jossa annetaan tietoja hankintayksiköiden tulevia hankintoja koskevista suunnitelmista. Tässä ilmoituksessa olisi mainittava hankinnan kohde sekä aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen alustava julkaisupäivä.

11. Hankintayksiköiden on julkaistava ilmoitukset riittävän ajoissa käyttäen kanavia, joiden käyttöön osapuolten kiinnostuneilla toimittajilla on mahdollisuus mahdollisimman laajalti ja syrjimättömästi. Niiden on oltava käytettävissä maksutta yhden ainoan, liitteen XIII lisäyksessä 2 mainitun yhteyspisteen kautta.

148 artikla

Tarjousmenettelyä koskevat asiakirjat

5. Yleishyödyllistä toimintaa harjoittavat hankintayksiköt voivat käyttää suunnitellusta hankinnasta annettavaa ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnasta edellyttäen, että se sisältää 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja kaikki saatavilla olevat tiedot ja että siinä selvästi pyydetään kiinnostuneita toimittajia ilmaisemaan kiinnostuksensa kyseisen yksikön hankintaa kohtaan.

1. Toimittajille annettavissa tarjousmenettelyä koskevissa asiakirjoissa on ilmoitettava kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen asianmukaisen tarjouksen jättämistä varten.

6. Tämän jälkeen suunniteltua hankintaa koskevaa ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnasta käyttäneiden hankintayksiköiden on toimitettava kaikille alustavan kiinnostuksensa ilmaisemiseksi toimittajille lisätietoja, joihin sisältyvät ainakin 3 kohdassa tarkoitettuja tiedot, ja pyydettyä niitä vahvistamaan kiinnostuksensa näiden tietojen perusteella.

2. Jos sopimuksen tekemä hankintayksikkö ei tarjoa maksutta välitöntä mahdollisuutta tutustua sähköisten välineiden avulla kaikkiin tarjousmenettelyä koskeviin asiakirjoihin ja niitä tukeviin asiakirjoihin, sen on saatettava ne viipymättä osapuolten toimittajan saataville tämän sitä pyytäessä.

Kelpoisuusehdot täyttävien toimittajien pysyvää luetteloa koskeva ilmoitus

3. Hankintayksiköiden on vastattava viipymättä kaikkiin asianmukaisiin aiottua hankintaa koskevia tietoja koskeviin pyyntöihin edellyttäen, ettei kyseinen toimittaja saa näiden tietojen avulla edullisempaa asemaa kilpailijoihinsa nähden.

7. Hankintayksiköt, jotka aikovat ylläpitää pysyvää luetteloa, julkaisevat 2 kohdan mukaisesti ilmoituksen, jossa yksilöidään hankintayksikkö ja ilmoitetaan pysyvän luettelon tarkoitus ja se, mistä ovat saatavilla sen käyttöä koskevat säännöt, kelpoisuuden hyväksymis- ja hylkäämisperusteet mukaan luettuina, sekä luettelon voimassaoloaika.

149 artikla

Tekniset eritelmät

8. Jos pysyvä luettelo on voimassa yli kolme vuotta, ilmoitus on julkaistava vuosittain.

1. Tekniset eritelmät on esitettävä ilmoituksissa, tarjousmenettelyä koskevissa asiakirjoissa tai täydentävissä asiakirjoissa.

9. Yleishyödyllistä toimintaa harjoittavat hankintayksiköt voivat käyttää kelpoisuusehdot täyttävien toimittajien pysyvää luettelosta annettua ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnasta. Tällöin niiden on toimitettava ajoissa tiedot, joiden avulla kaikki kiinnostuksensa ilmaisevat voivat arvioida kiinnostustaan osallistua hankintamenettelyyn. Näihin tietoihin on sisällyttävä

2. Osapuolet varmistavat, etteivät sen hankintayksiköt laadi, ota käyttöön tai sovelta teknisiä eritelmiä, jotka tarkoituksellisesti tai muuten aiheuttavat tarpeettomia esteitä osapuolten väliselle kaupalle.

3. Hankintayksiköiden vahvistamat tekniset eritelvät
- a) antavat tietoja käyttöominaisuuksista ja toimintavaatimuksista eivätkä niinkään mallista tai kuvailevista ominaisuuksista; ja
- b) perustuvat kansainvälisiin standardeihin ja sellaisten puuttuessa kansallisiin teknisiin määräyksiin ⁽¹⁾, virallisiin kansallisiin standardeihin ⁽²⁾ tai rakennusnormeihin.
4. Edellä 3 kohdassa annettuja määräyksiä ei sovelleta, jos hankintayksikkö voi puolueettomasti osoittaa, että kyseisessä kohdassa tarkoitettujen teknisten eritelmien käyttö olisi oikeutettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tehontonta ja epäasianmukaista.
5. Kaikissa tapauksissa hankintayksiköiden on otettava huomioon myös tarjoukset, jotka eivät vastaa teknisiä eritelmiä mutta täyttävät niiden olennaiset vaatimukset ja ovat sopivia aiottuun tarkoitukseen. Tarjouskilpailuasiakirjoissa olisi tietyihin eritelmiin viitattaessa käytettävä ilmaisua "tai vastaava".
6. Tiettyä tavaramerkkiä tai kaupanimeä, patenttia, mallia tai tyyppiä, tiettyä alkuperää, valmistajaa tai toimittajaa koskevat vaatimukset tai viittaukset eivät ole sallittuja, paitsi jos hankintaa ei voida muulla tavoin kuvata tarpeeksi tarkasti tai selvästi ja edellyttäen, että tarjousasiakirjoissa on maininta "tai vastaava".
7. Tarjouksen tekijän vastuulla on osoittaa, että sen tarjous täyttää olennaiset vaatimukset.

150 artikla

Määräajat

1. Hankintayksiköiden tarjousten ja osallistumispyyntöjen vastaanottamista varten vahvistamien määräaikojen on oltava riittävän pitkät, jotta toisen osapuolen toimittajat sekä kotimarkkinoiden toimittajat ehtivät valmistella ja jättää tarjoukset

⁽¹⁾ Tässä osastossa teknisellä määräyksellä tarkoitetaan asiakirjaa, jossa määrätään tavarantoimen ominaisuudet tai niihin liittyvät tuotanto- tai valmistusmenetelmät sovellettavat hallinnolliset määräykset mukaan luettuina ja jonka noudattaminen on pakollista. Siihen voi myös sisältyä tai se voi yksinomaan käsitellä termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen, merkitsemiseen tai etiketöintiin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa, palvelua tai tuotanto- tai valmistusmenetelmää.

⁽²⁾ Tässä osastossa standardilla tarkoitetaan tunnustetun elimen hyväksymää asiakirjaa, joka sisältää yleistä ja toistuvaa käyttöä varten tavaroihin tai palveluihin taikka niiden tuotanto- tai valmistusmenetelmiin liittyviä sääntöjä tai ohjeita tai niiden ominaisuuksien kuvauksen ja jonka noudattaminen ei ole pakollista. Siihen voi myös sisältyä tai se voi yksinomaan käsitellä termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen, merkitsemiseen tai etiketöintiin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa, palvelua tai tuotanto- tai valmistusmenetelmää.

tai osallistumispyynnöt sekä kelpoisuuden vahvistamista koskevat hakemukset. Näitä määräaikoja asettaessaan hankintayksiköiden on otettava huomioon omien tarpeidensa mukaisesti erilaiset seikat kuten aiottuun hankinnan monitahoisuus ja tarjousten välittämiseen ulkomailta tai omalta alueelta tavanomaisesti kuluva aika.

2. Osapuolet varmistavat, että niiden hankintayksiköt ottavat asianmukaisesti huomioon julkaisemiseen liittyvät viiveet, kun ne vahvistavat lopullisen määräpäivän tarjousten tai osallistumispyyntöjen taikka kelpoisuuden vahvistamista toimittajien luetteloon merkitsemistä varten koskevien pyyntöjen vastaanottamiselle.

3. Tarjousten vastaanottamisen vähimmäismääräajat esitetään liitteen XIII lisäyksessä 3.

151 artikla

Neuvottelut

1. Osapuoli voi edellyttää, että sen hankintayksiköt käyvät neuvotteluja

- a) sellaisen julkisen hankinnan yhteydessä, jonka osalta ne ovat ilmaisseet tällaisen aikomuksen aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa; tai
- b) jos tarjousten arvioinnissa ilmenee, ettei yksikään niistä ole ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyillä arviointiperusteilla selvästi edullisin.

2. Neuvotteluja on käytettävä ensi sijassa tarjousten vahvojen ja heikkojen puolien selvittämiseen.

3. Hankintayksiköt eivät saa neuvottelujen kuluessa kohdella tarjouksen tekijöitä eri tavoin. Niiden on erityisesti huolehdittava siitä, että

- a) osanottajien hylkääminen tapahtuu ilmoituksissa ja tarjouskilpailuasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden mukaisesti;
- b) kaikista arviointiperusteiden ja teknisten vaatimusten muutoksista ilmoitetaan kirjallisesti kaikille neuvotteluissa vielä mukana oleville osanottajille; ja
- c) tarkistetut vaatimukset huomioon ottaen ja/tai kun neuvottelut on päätetty, kaikille vielä mukana oleville osanottajille annetaan tilaisuus toimittaa uusi tai parannettu tarjous kaikille yhteiseen määräaikaan mennessä.

152 artikla

Tarjousten jättäminen, vastaanotto ja avaaminen

1. Tarjoukset ja menettelyihin osallistumista koskevat pyynnöt on jätettävä kirjallisena.

2. Hankintayksiköt ottavat tarjoukset vastaan ja avaavat ne noudattaen menettelyjä ja toimien olosuhteissa, jotka takaavat avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden noudattamisen.

153 artikla

Sopimusten tekeminen

1. Jotta tarjous voidaan hyväksyä, sen on tarjouksia avattaessa oltava ilmoituksissa ja tarjouskilpailuasiakirjoissa esitettyjen olennaisten vaatimusten mukainen ja osallistumisehdot täyttävän toimittajan tekemä.

2. Hankintayksikköjen on tehtävä sopimus sellaisen tarjouksen tekijän kanssa, jonka tekemä tarjous on joko hinnaltaan edullisin tai arvioidaan ilmoituksissa ja tarjousmenettelyä koskeissa asiakirjoissa esitettyjen erityisten puolueettomien arviointiperusteiden mukaan edullisimmaksi.

154 artikla

Sopimusten myöntämisestä tiedottaminen

1. Osapuolet varmistavat, että niiden hankintayksiköt tiedottavat tehokkaasti julkisten hankintamenettelyjen tuloksista.

2. Hankintayksiköiden on ilmoitettava viipymättä tarjouksen tekijöille sopimuksen myöntämistä koskevista päätöksistä sekä valituksi tulleen tarjouksen erityispiirteet ja suhteelliset edut. Hankintayksiköt ilmoittavat pyynnöstä hylätyn tarjouksen tekijälle sen tarjouksen hylkäämisperusteet.

3. Hankintayksiköt voivat pidättäytyä antamasta tiettyjä sopimuksen tekemiseen liittyviä tietoja, jos tällaisten tietojen julkistaminen estäisi lain täytäntöönpanon tai olisi muulla tavoin vastoin yleistä etua, vahingoittaisi toimittajien oikeutettuja kaupallisia etuja tai voisi haitata niiden välistä tervettä kilpailua.

155 artikla

Valitusmenettelyt

1. Hankintayksiköiden on tarkasteltava puolueettomasti ja nopeasti toimittajien mahdollisia valituksia, jotka koskevat tämän osaston määräysten väitettyä rikkomista julkisen hankintamenettelyn yhteydessä.

2. Osapuolten on otettava käyttöön syrjimättömät, nopeat, avoimet ja tehokkaat menettelyt, joiden mukaisesti toimittajat voivat tehdä valituksia tämän osaston määräysten väitetyistä rikkomisista niiden etua koskeissa tai sitä koskeneissa hankintamenettelyissä.

3. Puolueettoman ja riippumattoman muutoksenhakuelimen on käsiteltävä valitukset. Muutoksenhakuelimen, joka ei ole tuomioistuin, on oltava joko oikeudellisen valvonnan alainen tai sen on käytettävä menettelyjä, jotka tarjoavat vastaavat takuut kuin tuomioistuinmenettely.

4. Valitusmenettelyjen on mahdollistettava

a) nopeat väliaikaiset toimenpiteet tämän osaston määräysten rikkomisen korjaamiseksi ja kaupankäyntimahdollisuuksien säilyttämiseksi. Nämä toimenpiteet voivat johtaa hankintamenettelyn keskeyttämiseen. Menettelyissä voidaan kuitenkin sallia, että asianomaisten edun, yleinen etu mukaan luettuna, kannalta merkittävät kielteiset seuraukset voidaan ottaa huomioon päätettäessä, onko näitä toimenpiteitä toteutettava; ja

b) tämän osaston määräysten rikkomisen korjaaminen tai muussa tapauksessa korvaus menetyksestä tai kärsitystä vahingosta, joka voidaan rajata tarjouksen tekemisestä ja valituksesta aiheutuneisiin kuluihin.

156 artikla

Tietotekniikka

1. Osapuolet pyrkivät mahdollisuuksiensa mukaan käyttämään sähköisiä viestintävälineitä, jotta julkisia hankintoja ja etenkin hankintayksiköiden järjestämiä tarjouskilpailuja koskeva tiedottaminen voidaan toteuttaa tehokkaasti avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteita noudattaen.

2. Julkisten hankintojen markkinoille pääsyn parantamiseksi osapuolet pyrkivät ottamaan käyttöön sähköisen tietojärjestelmän, johon niiden hankintayksiköiden edellytetään liittyvän.

3. Osapuolet rohkaisevat sähköisten välineiden käyttöä tarjousten toimittamisessa.

157 artikla

Yhteistyö ja apu

Osapuolet pyrkivät tarjoamaan toisilleen teknistä yhteistyötä ja apua kehittämällä koulutusohjelmia, joilla on tarkoitus lisätä osapuolten julkisten hankintojen järjestelmien ja asiaa koskevien tilastojen tuntemusta ja sekä parantaa mahdollisuuksia päästä toisen osapuolen julkisten hankintojen markkinoille.

158 artikla

Tilastolliset kertomukset

Jos osapuoli ei noudata hyväksyttävästi 147 artiklan 11 kohdan määräyksiä, sen on toisen osapuolen sitä pyytäessä kerättävä ja

toimitettava toiselle osapuolelle vuosittain tilastotiedot tämän osaston soveltamisalaan kuuluvista julkisista hankinnoistaan. Näihin kertomuksiin on sisällyttävä liitteen XIII lisäyksessä 4 määrätty tiedot.

159 artikla

Kattavuutta koskevat muutokset

1. Osapuoli voi muuttaa tämän osaston kattavuutta omalta osaltaan edellyttäen, että se

- a) ilmoittaa muutoksesta toiselle osapuolelle; ja
- b) antaa toiselle osapuolelle mahdollisuuden tehdä 30 päivän kuluessa kyseisen ilmoituksen tekemisestä asianmukaiset korvaavat muutokset kattavuuteen omalta osaltaan, jotta kattavuus säilyisi muutosta edeltänyttä tasoa vastaavalla tasolla.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdan b alakohdassa määrätään, toiselle osapuolelle ei tarjota mahdollisuutta korvaaviin muutoksiin, jos osapuolen tämän osaston määräysten kattavuuteen tekemä muutos koskee

- a) liitteisiin XI ja XII tehtäviä täysin muodollisia oikaisuja ja vähäisiä muutoksia;
- b) yhtä tai useampaa asianomaisessa luettelossa mainittua hankintayksikköä, jonka osalta viranomaisten valvonta tai vaikutusvalta on yksityistämisen tai vapauttamisen tuloksena kokonaan lakannut.

3. Tarvittaessa assosiaatiokomitea muuttaa päätöksellä asianomaisen liitteen niin, että se vastaa kyseisen osapuolen ilmoittamaa muutosta.

160 artikla

Lisäneuvottelut

Jos jompikumpi osapuoli tarjoaa kolmannelle osapuolelle lisäetuja, jotka liittyvät pääsyyn sen omille julkisten hankintojen markkinoille ja jotka ulottuvat tämän osaston mukaisesti sovitua laajemmalle, se on valmis aloittamaan neuvottelut toisen osapuolen kanssa, jotta nämä edut voidaan assosiaatiokomitean päätöksellä ulottaa koskemaan vastavuoroisesti myös toista osapuolta.

161 artikla

Poikkeukset

Edellyttäen, ettei toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsee mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten välillä tai

osapuolten välisen kaupan peiteltyä rajoittamista, tämän osaston määräysten ei voida katsoa estävän kumpaakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka

- a) ovat tarpeen yleisen moraalien, järjestyksen tai turvallisuuden suojaamiseksi;
- b) ovat tarpeen ihmisten elämän, terveyden tai turvallisuuden suojaamiseksi;
- c) ovat tarpeen eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
- d) ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien suojaamiseksi; tai
- e) liittyvät vammaisten henkilöiden, hyväntekeväisyysjärjestöjen tai vankityövoiman valmistamiin tavaroihin tai niiden tarjoamiin palveluihin.

162 artikla

Uudelleentarkastelu ja täytäntöönpano

Jolleivät osapuolet toisin sovi, assosiaatiokomitea tarkastelee tämän osaston määräysten täytäntöönpanoa kahden vuoden välein; se tarkastelee kaikkia täytäntöönpanon yhteydessä mahdollisesti esille tulleita kysymyksiä ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet tehtäviään hoitaessaan. Ennen kaikkea se huolehtii seuraavista tehtävistä:

- a) julkisiin hankintoihin liittyvien sähköisten tietojärjestelmien kehittämistä ja käyttöönottoa koskevan vaihdon yhteensovittaminen osapuolten välillä;
- b) osapuolten yhteistyöhön liittyvien tarkoituksenmukaisten suosittelujen antaminen; ja
- c) tässä osastossa tarkoitettujen päätösten tekeminen.

V OSASTO

JUOKSEVAT MAKSUT JA PÄÄOMANLIIKKEET

163 artikla

Tavoite ja soveltamisala

1. Osapuolet pyrkivät juoksevien maksujen ja pääomanliikkeiden vapauttamiseen välillään kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä tehtyjen sitoumusten mukaisesti ja ottamalla asianmukaisesti huomioon osapuolten valuutan vakauden.

2. Tämän osaston määräyksiä sovelletaan kaikkiin osapuolten välisiin juokseviin maksuihin ja pääomanliikkeisiin.

VI OSASTO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUDET

164 artikla

Vaihtotase

Osapuolet sallivat Kansainvälisen valuuttarahaston perustamis- sopimuksen määräysten mukaisesti kaikki vaihtotaseeseen liittyvät vapaasti vaihdettavassa valuutassa suoritettavat maksut ja siirrot välillään.

168 artikla

Tavoite

Osapuolet myöntävät ja varmistavat teollis- ja tekijänoikeuksien riittävän ja tehokkaan suojan tiukimpien kansainvälisten normien mukaisesti; tähän sisältyvät myös kansainvälisissä sopimuksissa edellytetyt tehokkaat keinot kyseisten oikeuksien täytäntöpanemiseksi.

165 artikla

Pääomatase

Maksutasetta koskevien pääoman liikkeen osalta osapuolet sallivat tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen vastaanottajamaan lainsäädännön mukaisesti tehtäviin suoriin sijoituksiin tai tämän osan III osaston määräysten mukaisesti tehtäviin sijoituksiin liittyvän pääoman vapaan liikkuvuuden sekä tämän pääoman ja siihen perustuvien voittojen rahaksi muuttamisen ja kotiuttamisen.

169 artikla

Soveltamisala

Tässä sopimuksessa teollis- ja tekijänoikeuksilla tarkoitetaan tekijänoikeuksia, tietokoneohjelmien ja tietokantojen tekijänoikeudet mukaan luettuina, ja niiden lähioikeuksia sekä patentteihin, teollisuusmalleihin, maantieteellisiin merkintöihin mukaan luettuina alkuperänimitykset ja integroitujen piirien piirimalleihin liittyviä oikeuksia sekä teollisuusomistusoikeuden suojelemista koskevan Pariisin sopimuksen 10 a artiklassa tarkoitettua julkistamattomien tietojen suojaa ja suojaa vilpillistä kilpailua vastaan (Tukholman asiakirja 1967).

166 artikla

Poikkeukset ja suojaomienpiteet

1. Poikkeuksellisissa olosuhteissa, joissa osapuolten väliset maksut ja pääomanliikkeet aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa vakavia ongelmia osapuolen raha- tai valuuttakurssipolitiikan toiminnalle, asianomainen osapuoli voi toteuttaa pääomanliikkeitä koskevia ehdottoman välttämättömiä suojaomienpiteitä enintään vuoden ajan. Suojaomienpiteiden soveltamisaikaa voidaan pidentää ottamalla ne virallisesti käyttöön uudelleen.

2. Suojaomienpiteet käyttöön ottavan osapuolen on ilmoitettava asiasta viipymättä toiselle osapuolelle ja esitettävä mahdollisimman pian niiden poistamista koskeva aikataulu.

170 artikla

Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja

Edellä 168 artiklassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi osapuolet

- a) huolehtivat edelleen seuraaviin yleissopimuksiin perustuvien velvoitteiden täyttämistä riittävällä ja tehokkaalla tavalla:
 - i) teollis- ja tekijänoikeuksien kauppiaan liittyvistä näkökohdista tehty sopimus, Maailman kauppajärjestön perustamissopimuksen liite 1C (TRIPS-sopimus),
 - ii) teollisuusomistusoikeuden suojelemista koskeva Pariisin sopimus (Tukholman asiakirja 1967),
 - iii) Bernin yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta (Pariisin asiakirja 1971),
 - iv) Rooman yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyriyten suojaamisesta (Rooma 1961), ja
 - v) uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskeva kansainvälinen yleissopimus 1978 (UPOV-yleissopimus 1978) tai uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskeva kansainvälinen yleissopimus 1991 (UPOV-yleissopimus 1991);

167 artikla

Loppumääräykset

1. Osapuolet vahvistavat kaikkien kahdenvälisten ja monenvälisten sopimusten, joiden osapuolia ne ovat, mukaiset oikeutensa ja velvoitteensa, jotka liittyvät tämän osaston määräyksiin.

2. Osapuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen pääomanliikkeitä välillään ja edistääkseen näin tämän sopimuksen tavoitteita.

b) liittyvät 1 päivään tammikuuta 2007 mennessä seuraaviin monenvälisiin yleissopimuksiin ja huolehtivat niihin perustuvien velvoitteiden täyttämistä riittävällä ja tehokkaalla tavalla:

- i) tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröintiä varten koskeva Nizzan sopimus (Geneve 1977, muutettu 1979),
- ii) Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) tekijänoikeussopimus (Geneve 1996),
- iii) Maailman henkisen omaisuuden järjestön (WIPO) esitys- ja äänitesopimus (Geneve 1996),
- iv) Patenttiyhteistyösopimus (Washington 1970, muutettu 1979 ja 1984), ja
- v) vuoden 1971 Strasbourgin sopimus kansainvälisestä patenttiluokituksesta (Strasbourg 1971, muutettu 1979);

c) liittyvät 1 päivään tammikuuta 2009 mennessä seuraaviin monenvälisiin yleissopimuksiin ja huolehtivat niihin perustuvien velvoitteiden täyttämistä riittävällä ja tehokkaalla tavalla:

- i) äänitteiden valmistajien suojaamiseksi heidän äänitteidensä luvattomalta jäljentämiseltä tehty yleissopimus (Geneve 1971),
- ii) Locarnon sopimus teollisuusmallien kansainvälisen luokituksen perustamisesta (Locarno Union 1968, muutettu 1979),
- iii) Budapestin sopimus mikro-organismien tallettamisen kansainvälisestä tunnustamisesta patentinhakumenettelyä varten (1977, muutettu 1980), ja
- iv) tavaramerkkioikeutta koskeva sopimus (Geneve 1994);

d) toteuttavat mahdollisimman pian tarvittavat toimenpiteet ratifioidakseen seuraavat monenväliset yleissopimukset ja huolehtivat niihin perustuvien velvoitteiden täyttämistä riittävällä ja tehokkaalla tavalla:

- i) tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevan Madridin sopimuksen pöytäkirja (1989),
- ii) tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskeva Madridin sopimus (Tukholman asiakirja 1967, muutettu 1979), ja
- iii) Wienin sopimus tavaramerkkien kuvallisia elementtejä sisältävien osuuksien kansainvälisen luokituksen perustamisesta (Wien 1973, muutettu 1985).

171 artikla

Uudelleentarkastelu

Samalla kun osapuolet pyrkivät täyttämään edellä mainittuihin monenvälisiin yleissopimuksiin perustuvat velvoitteensa, assosiaationeuvosto voi päättää alan jonkin muun monenvälisen yleissopimuksen sisällyttämisestä 170 artiklassa olevaan luetteloon.

VII OSASTO

KILPAILU

172 artikla

Tavoitteet

1. Osapuolet sitoutuvat soveltamaan kilpailulainsäädäntöään tämän osan määräysten mukaisesti, jotta tavara- ja palvelukaupan vapauttamisesta saatavat edut eivät vähenisi tai kumoutuisi kilpailunvastaisten liiketoimintakäytäntöjen vuoksi. Tätä varten osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja edistävänsä yhteensovittamista kilpailuviranomaistensa välillä tämän osaston määräysten mukaisesti.

2. Osapuolten väliseen tavara- tai palvelukauppaan mahdollisesti vaikuttavien kilpailun vääristymien ja rajoitusten ehkäisemiseksi osapuolet kiinnittävät erityistä huomiota kilpailunvastaisiin sopimuksiin, yhdenmukaistettuihin käytäntöihin ja yhden yrityksen tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttöön

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja edistävänsä keskinäistä yhteensovittamista kilpailulainsäädännön soveltamisen alalla. Tähän yhteistyöhön sisältyy tiedottamista, neuvotte-luja, muiden kuin luottamuksellisten tietojen vaihtoa ja teknistä apua. Osapuolet tunnustavat, että kilpailun alalla on tärkeä soveltaa periaatteita, jotka osapuolet voivat hyväksyä monenvälisissä yhteyksissä, esimerkiksi Maailman kauppajärjestössä.

173 artikla

Määritelmät

Tässä osastossa tarkoitetaan

1. 'kilpailulainsäädännöllä'

- a) yhteisön osalta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 81, 82 ja 86 artiklaa, asetusta (ETY) N:o 4064/89 ja niiden täytäntöönpanoasetuksia ja muutoksia,

- b) Chilen osalta säädöksiä Decreto Ley N° 211, vuodelta 1973, ja Ley N° 19.610, vuodelta 1999, ja niiden täytäntöönpanosääntöjä ja muutoksia, ja
- c) edellä mainittuun lainsäädäntöön tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen mahdollisesti tehtäviä muutoksia;
2. 'kilpailuviranomaisella'
- a) yhteisön osalta Euroopan yhteisöjen komissiota, ja
- b) Chilen osalta seuraavia: Fiscalía Nacional Económica ja Comisión Resolutiva;
3. 'täytäntöönpanotoimilla' kaikkea kilpailulainsäädännön soveltamista osapuolen kilpailuviranomaisen toteuttaman tutkimuksen tai menettelyn muodossa, joka voi johtaa rangaistusseuraamuksiin tai oikeussuojakeinojen käyttöön.

174 artikla

Ilmoitukset

1. Kilpailuviranomaisen on ilmoitettava toisen osapuolen kilpailuviranomaiselle täytäntöönpanotoimista, jos
- a) niillä on todennäköisesti merkittävä vaikutus toisen osapuolen keskeisiin etuihin;
- b) ne liittyvät kilpailunrajoituksiin, joilla todennäköisesti on välitön ja merkittävä vaikutus toisen osapuolen alueella; tai
- c) ne koskevat kilpailunvastaisia toimia, joita toteutetaan pääasiassa toisen osapuolen alueella.
2. Menettelystä on ilmoitettava sen varhaisessa vaiheessa, jollei tämä ole osapuolten kilpailulainsäädännön vastaista ja vaikuta mahdollisesti vireillä olevaan tutkimukseen. Toinen kilpailuviranomainen voi ottaa sille ilmoitetut mielipiteet huomioon päätöstä tehdessään.
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen ilmoitusten on oltava niin yksityiskohtaisia, että ne mahdollistavat arvioinnin toisen osapuolen edut huomioon ottaen.
4. Osapuolet sitoutuvat tekemään parhaansa, jotta ilmoitukset tehdään edellä kuvatuissa olosuhteissa, ottaen huomioon käytettävissään olevat hallinnolliset voimavarat.

175 artikla

Täytäntöönpanotoimien yhteensovittaminen

Osapuolen kilpailuviranomainen voi tietyn tapauksen yhteydessä ilmoittaa toisen osapuolen kilpailuviranomaiselle halukkuudestaan sovittaa yhteen täytäntöönpanotoimia. Yhteensovittaminen ei estä osapuolia tekemästä itsenäisiä päätöksiä.

176 artikla

Neuvottelut tilanteessa, jossa osapuolen keskeiset edut toisen osapuolen alueella vaarantuvat

1. Osapuoli ottaa täytäntöönpanotoimia toteuttaessaan tarvittaessa huomioon, omien lakiensa mukaisesti, toisen osapuolen keskeiset edut. Jos osapuolen kilpailuviranomainen katsoo, että toisen osapuolen kilpailuviranomaisen parhaillaan toteuttama tutkimus tai menettely voi vaikuttaa haitallisesti sen tärkeisiin etuihin, se ilmoittaa kannastaan toisen osapuolen kilpailuviranomaiselle tai pyytää siltä neuvotteluja. Rajoittamatta kilpailulainsäädäntönsä mukaisen toiminnan jatkamista ja täyttä vapautta päätöksentekoon kilpailuviranomaisen, jonka puoleen on käännytty, olisi tarkasteltava pyynnön esittäneen kilpailuviranomaisen esittämiä näkemyksiä kattavasti ja myötämielisesti.

2. Osapuolen kilpailuviranomainen, joka katsoo, että toisen osapuolen alueella sijaitsevan yhden tai useamman yrityksen parhaillaan tai aikaisemmin harjoittamat kilpailunvastaiset käytännöt vaikuttavat merkittävästi ja haitallisesti sen etuihin, voi pyytää neuvottelua kyseisen osapuolen kilpailuviranomaisen kanssa. Neuvottelu ei saa rajoittaa asianomaisen kilpailuviranomaisen täyttä päätöksentekovapautta. Kilpailuviranomainen, jolta neuvottelua on pyydetty, voi toteuttaa kilpailulainsäädäntönsä nojalla kaikki asianmukaisiksi katsomansa korjaavat toimenpiteet, jotka ovat asianomaisen osapuolen sisäisen lainsäädännön mukaisia, rajoittamatta täyttä harkintavaltaansa täytäntöönpanon suhteen.

177 artikla

Tietojenvaihto ja luottamuksellisuus

1. Kilpailulainsäädäntönsä soveltamista tehostaakseen kilpailuviranomaiset voivat vaihtaa keskenään muita kuin luottamuksellisia tietoja.
2. Avoimuuden lisäämiseksi ja rajoittamatta omien luottamuksellisuutta koskevien sääntöjensä soveltamista osapuolet sitoutuvat toimittamaan toisilleen tietoja seuraamuksista ja

oikeussuojakeinoista tapauksissa, jotka toisen osapuolen kilpailuviranomaisen mukaan vaikuttavat merkittävästi toisen osapuolen keskeisiin etuihin, ja esittämään perusteet kyseisten toimien toteuttamiselle, jos asianomainen kilpailuviranomainen tätä pyytää.

3. Osapuolet toimittavat toisilleen vuosittain valtioneuvoston tiedot, joissa ilmoitetaan tukien kokonaismäärä ja mahdollisuuksien mukaan aloittainen erittely. Osapuolet voivat pyytää tietoja yksittäisistä tapauksista, jotka koskevat osapuolten välistä kauppaa. Pyyntöön vastaanottanut osapuoli toimittaa mahdollisuuksiensa mukaan muut kuin luottamukselliset tiedot.

4. Kaikkein tietojenvaihtoon sovelletaan kummankin osapuolen soveltamia luottamuksellisuutta koskevia sääntöjä. Luottamuksellisia tietoja, joiden levittäminen on nimenomaan kielletty tai joiden levittäminen voi olla osapuolten etujen kannalta haitallista, ei saa toimittaa ilman tietolähteen selvää suostumusta.

5. Kilpailuviranomaiset huolehtivat siitä, että kaikki toisen kilpailuviranomaisen sille luottamuksellisia toimittamat tiedot pysyvät luottamuksellisina, ja hylkäävät tällaisten tietojen paljastamista koskevat kolmannen osapuolen pyynnöt, ellei tiedot toimittanut kilpailuviranomainen ole antanut siihen hyväksyntäänsä.

6. Jos osapuolen lainsäädäntö sen sallii, luottamuksellisia tietoja voidaan antaa sen omille tuomioistuimille, joiden on tällöin pidettävä tiedot luottamuksellisina.

178 artikla

Tekninen apu

Osapuolet voivat toimittaa toisilleen teknistä apua, jotta ne voivat hyötyä toistensa kokemuksesta ja vahvistaa kilpailulainsäädäntönsä ja -politiikkansa täytäntöönpanoa.

179 artikla

Julkiset yritykset ja yritykset, joilla on erityis- ja yksinoikeuksia, nimetyt monopolit mukaan luettuina

1. Tämän osaston määräykset eivät estä osapuolia nimeämisestä tai säilyttämästä julkisia tai yksityisiä monopoleja oman lainsäädäntönsä mukaisesti.

2. Julkisten yritysten ja niiden yritysten osalta, joille on myönnetty erityis- tai yksinoikeuksia, assosiaatiokomitea varmistaa, ettei tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen hyväksytä eikä pidetä voimassa toimenpiteitä, jotka häiritsevät osapuolten etujen vastaisesti niiden välistä tavara- tai palvelukaup-

paa, ja että kyseisiin yrityksiin sovelletaan kilpailusääntöjä sikäli, kuin niiden soveltaminen ei oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä yrityksiä suorittamasta niille määrättyjä erityistehtäviä.

180 artikla

Riitojen ratkaisu

Osapuolet eivät voi turvautua tämän sopimuksen mukaiseen riitojen ratkaisumenettelyyn tähän osastoon liittyvissä kysymyksissä.

VIII OSASTO

RIITOJEN RATKAISEMINEN

I LUKU

TAVOITE JA SOVELTAMISALA

181 artikla

Tavoite

Tämän osaston tavoitteena on välttää ja ratkaista osapuolten väliset riidat, jotka koskevat sopimuksen tämän osan soveltamista vilpittömässä mielessä, ja päästä molempia tyydyttävään ratkaisuun kaikissa asioissa, jotka voivat vaikuttaa sen toimintaan.

182 artikla

Soveltamisala

Tämän osaston määräyksiä sovelletaan kaikkiin sopimuksen tämän osan tulkintaan ja soveltamiseen liittyviin kysymyksiin, jollei toisin nimenomaan määrätä.

II LUKU

RIITOJEN VÄLTÄMINEN

183 artikla

Neuvottelut

1. Osapuolet pyrkivät aina sopimaan sopimuksen tämän osan tulkinnasta ja soveltamisesta ja kaikkia mahdollisia yhteistyö- ja neuvottelukeinoja käyttäen välttämään ja ratkaisemaan keskinäiset riitansa sekä pääsemään yhteisesti tyydyttävään ratkaisuun kaikissa asioissa, jotka voivat vaikuttaa sen toimintaan.

2. Osapuolet voivat pyytää assosiaatiokomiteassa käytäviä neuvotteluja voimassa olevista tai ehdotetuista toimenpiteistä tai mistä tahansa asiasta, joka liittyy sopimuksen tämän osan määräysten tulkintaan tai soveltamiseen, tai muusta asiasta, jonka ne katsovat voivan vaikuttaa sen toimintaan. Tässä osassa 'toimenpiteellä' tarkoitetaan myös käytäntöä. Osapuolen on mainittava pyynnössään valituksen kohteena oleva toimenpide tai muu ongelma ja yksilöitävä ne tämän sopimuksen määräykset, joiden se katsoo koskevan asiaa, ja toimitettava pyyntö toiselle osapuolelle.

3. Assosiaatiokomitea kokoontuu 30 päivän kuluessa pyynnön toimittamisesta. Neuvottelujen alkaessa osapuolten on toimitettava tietoja, joiden avulla voidaan tutkia, kuinka toimenpide tai jokin muu asia saattaa vaikuttaa tämän osan toimintaan ja soveltamiseen, ja niiden on käsiteltävä neuvottelujen aikana vaihdettuja tietoja luottamuksellisesti. Assosiaatiokomitea pyrkii ratkaisemaan riidan nopeasti päätöksellä. Päätöksessä on täsmennettävä asianomaisen osapuolen toteutettavaksi tulevat täytäntöönpanotoimenpiteet ja niiden toteuttamisen aikataulu.

III LUKU

RIITOJEN RATKAISUMENETTELY

184 artikla

Menettelyn aloittaminen

1. Osapuolet pyrkivät aina saavuttamaan riidassa molempia tyydyttävän ratkaisun.

2. Jos osapuoli katsoo, että toisen osapuolen voimassa oleva toimenpide rikkoo 182 artiklassa tarkoitettujen määräysten mukaista velvoitetta, eikä asiaa ei ole ratkaistu 15 päivän kuluessa siitä, kun assosiaatiokomitea on kokoontunut 183 artiklan 3 kohdan mukaisesti, tai 45 päivän kuluessa assosiaatiokomiteassa käytäviä neuvotteluja koskevan pyynnön jättämisestä, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on aikaisempi, se voi pyytää kirjallisesti välimiespaneelin asettamista.

3. Valituksen tekevän osapuolen on mainittava pyynnössään voimassa oleva toimenpide, jonka se katsoo rikkovan tämän osan määräyksiä, ja yksilöitävä ne sopimuksen määräykset, joiden se katsoo koskevan asiaa, ja toimitettava pyyntö toiselle osapuolelle ja assosiaatiokomitealle.

185 artikla

Välimiesten nimittäminen

1. Välimiespaneeliin kuuluu kolme välimiestä.

2. Assosiaatiokomitea vahvistaa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon vähintään 15 henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välimiehinä; näistä kolmasosa ei ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja heidät nimetään käytettäväksi välimiespaneelin puheenjohtajana. Assosiaatiokomitea pitää huolen siitä, että luettelossa on aina 15 henkilöä. Näillä henkilöillä on oltava erityistä asiantuntemusta tai kokemusta oikeudellisista kysymyksistä, kansainvälisestä kaupasta tai muista tähän osaan liittyvistä kysymyksistä tai kansainvälisistä kauppasopimuksista johtuvien riitojen ratkaisusta, heidän on oltava riippumattomia ja heidän on toimittava yksilöinä eivätkä he saa olla sidoksissa kumpaankaan osapuoleen tai mihinkään organisaatioon eivätkä ottaa näiltä ohjeita ja heidän on täytettävä liitteessä XVI esitettyjen käytännesääntöjen vaatimukset. Luetteloa voidaan muuttaa kolmen vuoden välein.

3. Assosiaatiokomitean puheenjohtaja valitsee kolmen päivän kuluessa välimiespaneelin asettamista koskevan pyynnön esittämisestä arvalla 2 kohdassa tarkoitettuun luetteloon merkityistä henkilöistä kolme välimiestä; näistä yksi valitaan valituksen tehneen osapuolen assosiaatiokomitealle ehdottamista henkilöistä, yksi valituksen kohteena olevan osapuolen assosiaatiokomitealle ehdottamista henkilöistä, ja paneelin puheenjohtajaksi valitaan yksi 2 kohdan mukaisesti tähän tarkoitukseen yksilöidystä henkilöistä.

4. Välimiespaneelin asettamispäivä on päivä, jona sen kolme välimiestä valitaan arvalla.

5. Jos osapuoli katsoo, ettei välimies täytä käytännesäännössä asetettuja vaatimuksia, osapuolet neuvottelevat asiasta ja, niin sopiessaan, korvaavat kyseisen välimiehen uudella, joka valitaan 6 kohdan määräysten mukaisesti.

6. Jos välimies ei kykene osallistumaan välimiesmenettelyyn tai jättää tehtävänsä tai korvataan toisella henkilöllä, uusi välimies valitaan kolmen päivän kuluessa samalla valintamenetellyllä kuin kyseinen välimies on valittu. Tällöin välimiesmenettelyyn mahdollisesti sovellettavan määräajan laskeminen keskeytetään siitä päivästä, josta alkaen välimies ei kykene osallistumaan välimiesmenettelyyn, jättää tehtävänsä tai korvataan toisella henkilöllä, siihen päivään, jona uusi välimies valitaan.

186 artikla

Tiedot ja tekniset neuvot

Välimiespaneeli voi osapuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan hankkia tietoja ja teknisiä neuvoja tarkoituksenmukaisiksi katsomiltaan henkilöiltä ja elimiltä. Näin hankitut tiedot välitetään osapuolille huomautuksia varten.

187 artikla

Välimiespaneelin päätökset

1. Välimiespaneelin on toimitettava päätöksensä, jossa esitetään sen havainnot ja päätelmät, osapuolille ja assosiaatiokomitealle pääsääntöisesti kolmen kuukauden kuluessa välimiespaneelin asettamispäivästä. Päätös on joka tapauksessa toimitettava viimeistään viiden kuukauden kuluttua kyseisestä päivästä. Välimiespaneelin on perustettava päätöksensä osapuolten esittämiin asiakirjoihin ja tietoihin sekä 186 artiklan mukaisesti mahdollisesti saamiinsa tietoihin. Välimiespäätös on lopullinen ja julkinen.
2. Päätöksessä esitetään tosiseikat, tämän sopimuksen asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä havaintojen ja niihin pohjautuvien päätelmien perussyöt.
3. Välimiespaneeli tulkitsee tämän sopimuksen määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti kiinnittäen asianmukaisesti huomiota siihen, että osapuolten on noudatettava tätä sopimusta vilpittömässä mielessä ja pidättäyttyvä kiertämästä velvoitteitaan.
4. Jos osapuoli väittää toisen osapuolen soveltaman toimenpiteen olevan ristiriidassa tämän osan määräysten kanssa, sen osoitettava tämä ristiriita. Jos osapuoli väittää, että toimenpiteeseen sovelletaan tämän osaston nojalla poikkeusta, sen on osoitettava poikkeuksen soveltaminen.
5. Kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien helposti pilaantuvia tuotteita koskevat tapaukset, välimiespaneelin on pyrittävä mahdollisuuksiensa mukaan ilmoittamaan välimiespäätös osapuolille 75 päivän kuluessa välimiespaneelin asettamisesta. Päätös on ilmoitettava joka tapauksessa viimeistään neljän kuukauden kuluttua kyseisestä päivästä. Välimiespaneeli voi tehdä välipäätöksen tapauksen kiireellisyydestä.
6. Kaikki välimiespaneelin päätökset, myös välimiespäätös ja mahdollinen välipäätös, tehdään äänenenemmistöllä.
7. Valituksen tehnyt osapuoli voi valituksen kohteena olevan osapuolen suostumuksella peruuttaa valituksensa milloin tahansa ennen kuin välimiespäätös on ilmoitettu osapuolille ja assosiaatiokomitealle. Peruutus ei rajoita tämän osapuolen oikeutta esittää samasta asiasta myöhemmin uusi valitus.
8. Välimiespaneeli voi, valituksen kohteena olevan osapuolen suostumuksella, keskeyttää työnsä milloin tahansa valituksen tehneen osapuolen pyynnöstä enintään 12 kuukauden ajaksi. Tällaisen keskeytyksen yhteydessä 1 ja 5 kohdassa asetettuja määräaikoja pidennetään työn keskeytymisen kestoja vastaavasti. Jos välimiespaneelin työn keskeytyksestä on kulunut yli 12

kuukautta, kyseisen paneelin asettamista koskeva toimivalta raukeaa sanotun kuitenkin rajoittamatta valituksen tehneen osapuolen oikeutta pyytää myöhemmässä vaiheessa välimiespaneelin asettamista samaa asiaa varten.

188 artikla

Päätöksen noudattaminen

1. Osapuolten on toteutettava välimiespaneelin päätöksen edellyttämät toimenpiteet.
2. Osapuolet pyrkivät sopimaan yksittäisistä toimenpiteistä, joita välimiespäätöksen täytäntöönpano edellyttää.
3. Valituksen kohteena olleen osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle 30 päivän kuluessa siitä, kun välimiespäätös on annettu tiedoksi osapuolille ja assosiaatiokomitealle
 - a) päätöksen täytäntöönpanon edellyttämät yksittäiset toimenpiteet;
 - b) päätöksen täytäntöönpanoon tarvittava kohtuullinen määräaika; ja
 - c) käytännön ehdotukset väliaikaisiksi korvauksiksi, joita sovelletaan siihen asti, kun välimiespäätöksen täytäntöönpanon edellyttämät toimenpiteet on toteutettu täysimääräisesti.
4. Jos osapuolet ovat eri mieltä tällaisen ilmoituksen sisällöstä, valituksen tehnyt osapuoli pyytää alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan, ovatko ehdotetut, 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet tämän osan määräysten mukaisia, sekä päättämään määräajasta ja siitä, onko ehdotettu korvaus selvästi epäsuhtainen. Tämä päätös on tehtävä 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
5. Asianomaisen osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle ja assosiaatiokomitealle ennen osapuolten sopiman kohtuullisen määräajan tai 4 kohdan mukaisesti määritetyn määräajan päättymistä, mitä täytäntöönpanotoimia se on ottanut käyttöön lopettaakseen sille tämän osan määräysten mukaisesti kuuluvien velvoitteiden laiminlyönnin. Tämän ilmoituksen saatuaan tämä toinen osapuoli voi pyytää alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan, ovatko asianomaiset toimenpiteet tämän osan määräysten mukaisia, jolleivät ne ole samanlaisia kuin toimenpiteet, jotka välimiespaneeli on katsonut tämän osan määräysten mukaisiksi 4 kohdan mukaisesti toimiessaan. Välimiespaneeli tekee päätöksensä 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
6. Jos asianomainen osapuoli ei ilmoita täytäntöönpanotoimista ennen sovitun kohtuullisen määräajan päättymistä tai jos välimiespaneeli päättää, etteivät asianomaisen osapuolen ilmoittamat täytäntöönpanotoimet vastaa sille tämän osan määräysten mukaan kuuluvia velvoitteita, ja jos korvauksesta ei ole päästy sopimukseen, valituksen tehneellä osapuolella on oikeus keskeyttää tämän osan määräysten nojalla myönnettyjen etuuksien soveltaminen tämän osan määräysten vastaisesta toimenpiteestä aiheutuvia etuuksien mitätöinnin tai heikentämisen vaikutuksia vastaavasti.

7. Harkitessaan, minkä etuuksien soveltamista keskeytys koskee, valituksen tehneen osapuolen olisi ensin pyrittävä keskeyttämään etuuksien soveltaminen tämän osan niiden osastojen osalta, joihin välimiespaneelin tämän osan määräysten vastaiseksi toteama toimenpide vaikuttaa. Jos valituksen tehnyt osapuoli katsoo samaan osastoon tai samoihin osastoihin liittyvien etuuksien soveltamisen keskeyttämisen olevan epäkäytännöllistä tai tehotonta, se voi keskeyttää myös muihin osastoihin liittyvien etuuksien soveltamisen edellyttäen, että se esittää perustelut kirjallisesti. Etuuksiksi, joiden soveltaminen keskeytetään, on pyrittävä valitsemaan ensisijassa vähiten tämän sopimuksen toimintaa häiritseviä etuuksia.

8. Valituksen tehneen osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle ja assosiaatiokomitealle, minkä etuuksien soveltamisen se aikoo keskeyttää. Toinen osapuoli voi viiden päivän kuluessa kyseisestä ilmoituksesta pyytää alkuperäistä välimiespaneelia päättämään, vastaavatko etuudet, joiden soveltamisen valituksen tehnyt osapuoli aikoo keskeyttää, tämän osan määräysten vastaiseksi todetun toimenpiteen mitätöivää tai heikentävää vaikutusta, ja onko ehdotettu keskeytys 7 kohdan mukainen. Välimiespaneeli tekee päätöksensä 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Etuuksien soveltamista ei saa keskeyttää, ennen kuin välimiespaneeli on tehnyt päätöksensä.

9. Etuuksien soveltamista koskeva keskeytys on väliaikainen, ja valituksen tehnyt osapuoli saa jatkaa sitä ainoastaan siihen asti, kun tämän osan määräysten vastaiseksi katsottu toimenpide on kumottu tai se on muutettu tämän osan määräysten mukaiseksi, tai kun osapuolet ovat päässeet sopimukseen riidan ratkaisusta.

10. Alkuperäinen välimiespaneeli päättää kumman tahansa osapuolen pyynnöstä, ovatko etuuksien keskeyttämisen jälkeen toteutetut täytäntöönpanotoimet tämän osan määräysten mukaisia ja onko etuuksien soveltamista koskeva keskeytys sen mukaisesti päätettävä tai olisiko sitä muutettava. Välimiespaneeli tekee päätöksensä 45 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.

11. Tässä artiklassa tarkoitetut välimiespäätökset ovat lopullisia ja sitovia. Ne ilmoitetaan assosiaatiokomitealle, ja ne ovat julkisia.

IV LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

189 artikla

Yleiset määräykset

1. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella muuttaa mitä tahansa tässä osastossa mainittua määräaika.

2. Jolleivät osapuolet toisin sovi, välimiespaneeli käsittelee asiat liitteessä XV vahvistetun työjärjestysmallin mukaisesti. Assosiaatiokomitea voi muuttaa päätöksellään työjärjestysmallia ja liitteessä XVI annettuja käytännönsäätöjä, jos se katsoo tämän tarpeelliseksi.

3. Välimiespaneelin kuulemiset ovat suljettuja tilaisuuksia, jolleivät osapuolet toisin päättä.

4. a) Jos osapuoli haluaa oikeista WTO-sopimuksen mukaisen velvoitteen rikkomisen, se soveltaa asianomaisia WTO-sopimuksen sääntöjä ja WTO-sopimuksen mukaisia menettelyjä, joita sovelletaan tämän sopimuksen määräyksistä riippumatta.

b) Jos osapuoli haluaa korjata tämän osan määräysten mukaisen velvoitteen laiminlyönnin, se soveltaa tässä osastossa vahvistettuja sääntöjä ja menettelyjä.

c) Jos osapuoli haluaa korjata sopimuksen tämän osan määräysten mukaisen, WTO-sopimuksen mukaista velvoitetta vastaavan velvoitteen laiminlyönnin, se soveltaa asianomaisia WTO-sopimuksen sääntöjä ja WTO-sopimuksen mukaisia menettelyjä, joita sovelletaan tämän sopimuksen määräyksistä riippumatta.

d) Sen jälkeen, kun riitojen ratkaisumenettely on aloitettu, käytetään yksinomaan valittua foorumia, jollei se ole ilmoittanut, ettei ole asiassa toimivaltainen. Tämän osaston nojalla perustetun välimiespaneelin toimivaltaan liittyvät mahdolliset kysymykset on esitettävä 10 päivän kuluessa paneelin asettamisesta, ja paneelin on annettava niistä alustava päätös 30 päivän kuluessa paneelin asettamisesta.

IX OSASTO

AVOIMUUS

190 artikla

Yhteyspisteet ja tietojenvaihto

1. Kumpikin osapuoli nimeää yhteyspisteen helpottamaan osapuolten välistä yhteydenpitoa tämän osan soveltamisalaan kuuluvissa kaupan alan kysymyksissä. Osapuolen pyynnöstä toisen osapuolen yhteyspiste ilmoittaa kyseessä olevasta asiasta vastaavan viraston tai virkailijan ja antaa tarvittavaa apua helpottaakseen yhteydenpitoa pyynnön esittäneen osapuolen kanssa.

2. Kumpikin osapuoli toimittaa toisen osapuolen pyynnöstä ja omien sisäisten lakien ja periaatteidensa sallimissa rajoissa tiedot ja vastaukset toisen osapuolen esittämiin kysymyksiin, jotka koskevat tämän osan toimintaan mahdollisesti merkittävästi vaikuttavia voimassa olevia tai ehdotettuja toimenpiteitä.

3. Tässä artiklassa tarkoitettut tiedot katsotaan toimitetuiksi, kun ne on saatettu käytettäväksi ilmoittamalla ne asianmukaisesti WTO:lle tai kun ne on saatettu nähtäville asianomaisen osapuolen virallisilla verkkosivuilla, joille pääsy on avoin ja maksuton.

191 artikla

Avoimuuden lisäämiseen tähtäävä yhteistyö

Osapuolet sopivat edistävänsä yhdessä kahdenvälisissä ja monenvälisissä yhteyksissä eri toimintatapoja, joilla avoimuutta kaupan alan kysymyksissä voidaan lisätä.

192 artikla

Julkistaminen

Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen tämän osan soveltamisalaan kuuluviin kaupan alan kysymyksiin liittyvät yleisesti sovellettavat lait, määräykset, menettelyt ja hallinnolliset päätökset julkaistaan tai saatetaan välittömästi julkisiksi.

X OSASTO

TÄMÄN SOPIMUKSEN NOJALLA PERUSTETTUJEN ELINTEN ERITYISTEHTÄVÄT KAUPAN ALALLA

193 artikla

Erityistehtävät

1. Assosiaatiokomitean suorittaessa sille tässä sopimuksen osassa uskottuja tehtäviä sen muodostavat kauppaan liittyvistä asioista vastaavat yhteisön ja Chilen edustajat, jotka tavallisesti ovat korkean tason virkamiehiä.

2. Sen estämättä, mitä 6 artiklassa määrätään assosiaatiokomitean tehtävänä on erityisesti

- a) valvoa tämän osan sekä minkä tahansa muun osapuolten sopiman kauppaan liittyvän välineen määräysten täytäntöönpanoa ja soveltamista tämän sopimuksen mukaisesti;

- b) seurata sopimuksen tämän osan määräysten kehittämistä edelleen ja arvioida tämän osan määräysten soveltamisesta saatuja tuloksia;

- c) ratkaista tämän osan tulkintaan tai soveltamiseen liittyvät mahdolliset riidat 183 artiklan määräysten mukaisesti;

- d) avustaa assosiaationeuvostoa sen hoitaessa kauppaan liittyviä tehtäviään;

- e) valvoa kaikkien tämän osan määräysten mukaisesti perustettujen erityiskomiteoiden työtä;

- f) hoitaa muita sille tämän osan nojalla annettuja tai assosiaationeuvoston sille uskomia tehtäviä, jotka liittyvät kaupan alaan; ja

- g) antaa vuosittain kertomus assosiaationeuvostolle.

3. Assosiaatiokomitean hoitaessa 2 kohdassa tarkoitettuja tehtäviään se voi

- a) perustaa erityiskomiteoita tai -elimiä käsittelemään sen toimivaltaan kuuluvia asioita sekä määrittää näiden kokoonpanon, tehtävät ja työjärjestyksen;

- b) kokoontua milloin tahansa osapuolten yhteisesti sopimana ajankohtana;

- c) tarkastella kaikkia kauppaan liittyviä asioita ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet tehtäviensä hoitamisessa;

- d) tehdä päätöksiä tai antaa suosituksia kauppaan liittyvistä kysymyksistä 6 artiklan mukaisesti.

4. Sopimuksen 5 artiklan ja 6 artiklan 4 kohdan mukaisesti osapuolet panevat sopimuksen 60 artiklan 5 kohtaa ja 74 artiklaa ja liitteessä III olevaa 38 artiklaa sovellettaessa tehdyt päätökset täytäntöön liitteen XVII määräysten mukaisesti.

XI OSASTO

POIKKEUKSET KAUPAN ALALLA

194 artikla

Kansallista turvallisuutta koskeva lauseke

1. Mikään tässä sopimuksessa ei

- a) vaadi osapuolta toimittamaan sellaisia tietoja, joiden paljastaminen olisi vastoin sen keskeisiä turvallisuusetuja;

- b) estä osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä, jos se katsoo ne välttämättömiksi suojellessaan keskeisiä turvallisuusetujaan, jotka
- i) liittyvät halkeavaan ja yhtyvään ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista edellä mainitut ovat peräisin,
 - ii) liittyvät aseiden, ammusten ja sotatarvikkeiden sekä muiden vastaavien tuotteiden ja materiaalien kauppaan tai palvelujen tarjontaan, jonka tarkoituksena on suoraan tai välillisesti sotilaskohteen varustaminen,
 - iii) liittyvät kansallisen turvallisuuden tai kansallisen puolustuksen kannalta välttämättömiin julkisiin hankintoihin, tai
 - iv) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisissä suhteissa ilmenevän hätätilanteen aikana; tai
- c) estä osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä, joilla se täyttää Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan mukaisia velvoitteita kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

2. Assosiaatiokomitealle on toimitettava mahdollisimman kattavat tiedot 1 kohdan b ja c alakohdan mukaisesti toteutetuista toimenpiteistä ja niiden soveltamisen päättymisestä.

195 artikla

Maksutaseongelmat

1. Jos osapuolella on vakavia maksutaseeseen tai ulkoiseen rahoitukseen liittyviä ongelmia tai sellaisten uhka on olemassa, se voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa tavara- ja palvelukauppaan sekä maksuihin ja pääomanliikkeisiin, myös suoriin sijoituksiin, liittyviä rajoittavia toimenpiteitä.
2. Osapuolet pyrkivät siihen, ettei 1 kohdassa tarkoitettuja rajoittavia toimenpiteitä sovelleta.
3. Tämän artiklan nojalla käyttöön otetut tai voimassa pidetyt rajoittavat toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä, niiden on oltava määräaikaaisia eikä niiden vaikutus saa olla suurempi kuin mitä maksutasetta ja ulkoista rahoitusta koskevien ongelmien korjaamiseksi on tarpeen. Niiden on oltava WTO:n sopimuksissa vahvistettujen edellytysten ja tarvittaessa Kansainvälisen valuuttarahaston perustamissopimuksen mukaisia.
4. Rajoittavat toimenpiteet käyttöön otaneen tai niitä voimassa pitävän taikka niihin muutoksia tehneen osapuolen on

ilmoitettava asiasta viipymättä toiselle osapuolelle ja esitettävä mahdollisimman pian aikataulu niiden soveltamisen lopettamista varten.

5. Rajoittavia toimenpiteitä soveltava osapuoli avaa viivyttämättä neuvottelut assosiaatiokomiteassa. Neuvotteluissa arvioidaan asianomaisen osapuolen maksutasetilanne ja tämän artiklan nojalla käyttöön otetut tai voimassa pidetyt rajoitukset ottaen huomioon muun muassa seuraavat tekijät:

- a) maksutaseeseen ja ulkoiseen rahoitukseen liittyvien ongelmien luonne ja laajuus;
- b) neuvottelut avanneen osapuolen ulkoiset taloudelliset ja kaupankäyntiin liittyvät olosuhteet;
- c) vaihtoehtoiset korjaavat toimenpiteet, joita voitaisiin käyttää.

Neuvotteluissa on käsiteltävä sitä, ovatko mahdolliset rajoittavat toimenpiteet 3 ja 4 kohdan määräysten mukaisia. Kaikki Kansainvälisen valuuttarahaston esittämät valuuttaan, rahavarantoon ja maksutaseeseen liittyvät tilastolliset ja muut tiedot otetaan huomioon, ja päätelmien perustana käytetään valuuttarahaston arviota neuvottelut avanneen osapuolen maksutasetta ja ulkoista rahoitusta koskevasta tilanteesta.

196 artikla

Verotus

1. Sopimuksen tämän osan määräyksiä tai sopimuksen mukaisesti toteutettuja järjestelyjä ei voida tulkita niin, että ne estävät osapuolia, kun ne soveltavat asiaa koskevia verolainsäädäntönsä säännöksiä, tekemästä eroa veronmaksajien välillä, jotka ovat eri asemassa etenkin asuinpaikkansa tai pääomansa sijoituspaikan osalta.
2. Sopimuksen tämän osan määräyksiä tai sopimuksen mukaisesti toteutettuja järjestelyjä ei voida tulkita niin, että ne estävät sellaisen toimenpiteen käyttöönoton tai täytäntöönpanon, jonka tarkoituksena on kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehtyjen sopimusten tai muiden verotusjärjestelyjen tai osapuolen sisäisen verolainsäädännön säännösten mukaisesti estää verojen kiertäminen kokonaan tai osittain.
3. Sopimuksen tämän osan määräykset eivät vaikuta minikään verotussopimuksen nojalla osapuolelle kuuluviin oikeuksiin ja velvoitteisiin. Jos tämä sopimus ja tällainen verotussopimus ovat keskenään ristiriidassa, sovelletaan siltä osin verotussopimusta.

LOPPUMÄÄRÄYKSET

197 artikla

Osapuolten määrittely

Tämän sopimuksen yhteydessä 'osapuolilla' tarkoitetaan yhtäältä joko yhteisöä tai sen jäsenvaltioita tai yhteisöä ja sen jäsenvaltioita Euroopan yhteisön perustamissopimukseen perustuvasta toimivallan jakautumisesta riippuen ja toisaalta Chilen tasavaltaa.

198 artikla

Voimaantulo

1. Sopimus tulee voimaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jonka kuluessa osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen voimaantulon edellyttämien menettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Ilmoitukset lähetetään Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille, joka on tämän sopimuksen tallettaja.
3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, yhteisö ja Chile sopivat soveltavansa 3–11 artiklaa, 18 artiklaa, 24–27 artiklaa, 48–54 artiklaa, 55 artiklan a, b, f, h ja i alakohdtaa, 56–93 artiklaa, 136–162 artiklaa ja 172–206 artiklaa sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jona yhteisö ja Chile ovat ilmoittaneet toisilleen kyseiseen tarkoitukseen tarvittavien menettelyjen loppuun saattamisesta.
4. Jos osapuolet soveltavat jotakin tämän sopimuksen määräystä ennen sopimuksen voimaantuloa, määräyksessä oleva mahdollinen viittaus sopimuksen voimaantulopäivään tarkoittaa viittausta siihen päivään, josta alkaen osapuolet sopivat soveltavansa kyseistä määräystä 3 kohdan mukaisesti.
5. Tämä sopimus korvaa yhteistyötä koskevan puitesopimuksen siitä päivästä, jona se tulee voimaan 1 kohdan mukaisesti. Yhteistyötä koskevaan puitesopimukseen liitetty 13 päivänä kesäkuuta 2001 tehty pöytäkirja keskinäisestä avusta tulliasioissa pysyy poikkeuksellisesti voimassa ja siitä tulee tämän sopimuksen erottamaton osa.

199 artikla

Voimassaoloaika

1. Sopimus on voimassa määrittelemättömän ajan.

2. Osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa sopimus.

3. Irtisanominen tulee voimaan kuusi kuukautta toiselle osapuolelle ilmoittamisen jälkeen.

200 artikla

Velvoitteiden täyttäminen

1. Osapuolet toteuttavat kaikki tämän sopimuksen mukaisen velvoitteiden täyttämiseksi tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet ja varmistavat, että ne toimivat tässä sopimuksessa vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti.
2. Jos osapuoli katsoo, ettei toinen osapuoli ole täyttänyt tämän sopimuksen mukaista velvoitettaan, se voi toteuttaa tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä. Ennen näiden toimenpiteiden toteuttamista sen on toimitettava assosiaationeuvostolle 30 päivän kuluessa kaikki tilanteen perusteellista tarkastelua varten tarvittavat tiedot molempien osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

Toimenpiteiden valinnassa etusijalle on asetettava toimenpiteet, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toiminnalle. Näistä toimenpiteistä on ilmoitettava viipymättä assosiaatiokomitealle, ja niistä neuvotellaan komiteassa toisen osapuolen sitä pyytäessä.

3. Poiketen siitä, mitä 2 kohdassa määrätään, osapuoli voi toteuttaa välittömästi kansainvälisen oikeuden mukaisia tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä, jos
 - a) kyseessä on tämän sopimuksen irtisanominen, joka ei ole sallittua kansainvälisen oikeuden yleisten sääntöjen perusteella;
 - b) toinen osapuoli rikkoo 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja sopimuksen olennaisia osia.

Toinen osapuoli voi pyytää kiireellisen kokouksen kutsumista koolle osapuolten saattamiseksi yhteen 15 päivän kuluessa tilanteen perusteellista tarkastelua varten molempien osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

4. Jos osapuoli katsoo, ettei toinen osapuoli ole täyttänyt jotakin sille IV osan määräysten mukaan kuuluvaa velvoitettaan, se voi käyttää 2 kohdasta poiketen ainoastaan IV osan VIII osaston mukaisesti vahvistettuja riitojen ratkaisumenettelyjä, joita koskevia määräyksiä sen on noudatettava.

201 artikla

Tuleva kehitys

1. Osapuolet voivat yhteisesti sopia avartavansa sopimusta laajentaakseen ja täydentääkseen sen soveltamisalaa lainsäädäntönsä mukaisesti tekemällä tiettyjä aloja tai toimintoja koskevia sopimuksia sopimuksen täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella.

2. Sopimuksen täytäntöönpanon osalta osapuolet voivat tehdä ehdotuksia yhteistyön laajentamiseksi kaikilla muilla aloilla ottaen huomioon sopimuksen täytäntöönpanosta saadut kokemukset.

202 artikla

Tietosuojat

Osapuolet sopivat varmistavansa tiukimpien kansainvälisten normien mukaisen korkeatasoisen suojan henkilö- ja muita tietoja käsiteltäessä.

203 artikla

Kansallista turvallisuutta koskeva lauseke

194 artiklan määräyksiä sovelletaan koko sopimukseen.

204 artikla

Alueellinen soveltaminen

Sopimusta sovelletaan alueisiin, joihin Euroopan yhteisön perustamissopimusta sovelletaan siinä määrätyn edellytyksin sekä Chilen tasavallan alueeseen.

205 artikla

Todistusvoimaiset tekstit

Sopimus laaditaan kahtena kappaleena englannin, espanjan, hollannin, italian, kreikan, portugalin, ranskan, ruotsin, saksan, suomen ja tanskan kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

206 artikla

Liitteet, lisäykset, pöytäkirjat ja huomautukset

Sopimuksen liitteet, lisäykset, pöytäkirjat ja huomautukset ovat sen erottamaton osa.

EN FE DE LO CUAL, los plenipotenciarios abajo firmantes suscriben el presente Acuerdo.

TIL BEKRÆFTELSE HERAF har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne aftale.

ZU URKUND DESSEN haben die unterzeichneten Bevollmächtigten ihre Unterschrift unter dieses Abkommen gesetzt.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ, οι υπογράφωντες πληρεξούσιοι έθεσαν την υπογραφή τους κάτω από την παρούσα συμφωνία.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned Plenipotentiaries have signed this Agreement.

EN FOI DE QUOI les plénipotentiaires soussignés ont signé le présent accord.

IN FEDE DI CHE, i sottoscritti plenipotenziari hanno apposto le loro firme in calce al presente accordo.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende gevolmachtigden hun handtekening onder deze overeenkomst hebben gesteld.

EM FÉ DO QUE, os plenipotenciários abaixo-assinados apuseram as suas assinaturas no presente Acordo.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

TILL BEVIS HÄRPÅ har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta avtal.

HE 99/2003 vp

Hecho en Bruselas, el dieciocho de noviembre del dos mil dos.

Udfærdiget i Bruxelles den attende november to tusind og to.

Geschehen zu Brüssel am achtzehnten November zweitausendundzwei.

Έγινε στις Βρυξέλλες, στις δέκα οκτώ Νοεμβρίου δύο χιλιάδες δύο.

Done at Brussels on the eighteenth day of November in the year two thousand and two.

Fait à Bruxelles, le dix-huit novembre deux mille deux.

Fatto a Bruxelles, addì diciotto novembre duemiladue.

Gedaan te Brussel, de achttiende november tweeduizenttwee.

Feito em Bruxelas, em dezoito de Novembro de dois mil e dois.

Tehty Brysselissä kahdeksantentoista päivänä marraskuuta vuonna kaksituhattakaksi.

Som skedde i Bryssel den artonde november tjugohundratvå.

Pour le Royaume de Belgique

Voor het Koninkrijk België

Für das Königreich Belgien

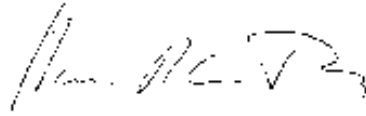
Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest.

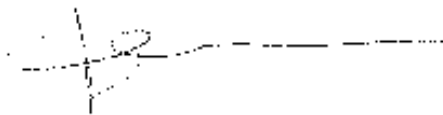
Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

På Kongeriget Danmarks vegne

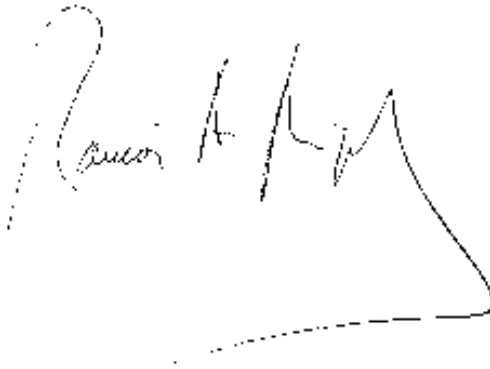
Für die Bundesrepublik Deutschland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

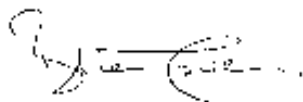
Por el Reino de España

Pour la République française

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

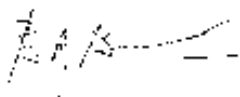
Per la Repubblica italiana

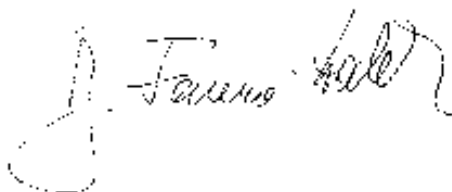
Pour le Grand-Duché de Luxembourg

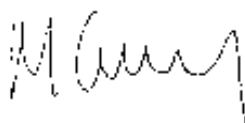
Voor het Koninkrijk der Nederlanden

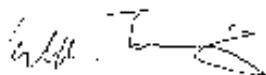
Für die Republik Österreich

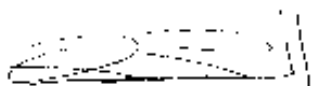
Pela República Portuguesa

Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

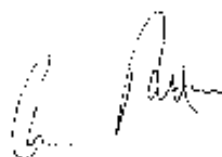
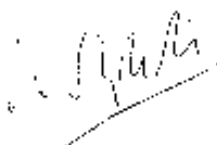
För Konungariket Sverige

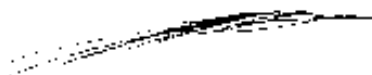
For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

Por la Comunidad Europea
For Det Europæiske Fællesskab
Für die Europäische Gemeinschaft
Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
For the European Community
Pour la Communauté européenne
Per la Comunità europea
Voor de Europese Gemeenschap
Pela Comunidade Europeia
Euroopan yhteisön puolesta
På Europeiska gemenskapens vägnar

Por la República de Chile

LIITELUETTELO

LIITE I	YHTEISÖN TULLIEN POISTOLUETTELO (60, 65, 68 ja 71 artiklassa tarkoitettu)
LIITE II	CHILEN TULLIEN POISTOLUETTELO (60, 66, 69 ja 72 artiklassa tarkoitettu)
LIITE III	KÄSITTEEN "ALKUPERÄTUOTTEET" MÄÄRITTELYSTÄ JA HALLINNOLLISEN YHTEISTYÖN MENETELMISTÄ (58 artiklassa tarkoitettu)
LIITE IV	SOPIMUS ELÄINTEN JA ELÄINTUOTTEIDEN, KASVIEN JA KASVITUOTTEIDEN SEKÄ MUIDEN TAVAROIDEN KAUPPAAN JA ELÄINTEN HYVINVOINTIIN SOVELLETTAVISTA TERVEYS- JA KASVINSUOJELUTOIMISTA (89 artiklassa tarkoitettu)
LIITE V	SOPIMUS VIHNIKAUPASTA (90 artiklassa tarkoitettu)
LIITE VI	SOPIMUS VÄKEVIEN ALKOHOLIJUOMIEN JA MAUSTETTUIJEN JUOMIEN KAUPASTA (90 artiklassa tarkoitettu)
LIITE VII	LUETTELO ERITYISISTÄ PALVELUSITOUMUKSISTA (99 artiklassa tarkoitettu)
LIITE VIII	LUETTELO ERITYISISTÄ RAHOITUSPALVELUSITOUMUKSISTA (120 artiklassa tarkoitettu)
LIITE IX	RAHOITUSPALVELUISTA VASTAAVAT VIRANOMAISET (127 artiklassa tarkoitettu)
LIITE X	LUETTELO ERITYISISTÄ SJOITTAUMISSITOUMUKSISTA (132 artiklassa tarkoitettu)
LIITE XI	YHTEISÖN JULKISISTA HANKINNOISTA VASTAAVAT YKSIKÖT (137 artiklassa tarkoitettu)
LIITE XII	CHILEN JULKISISTA HANKINNOISTA VASTAAVAT YKSIKÖT (137 artiklassa tarkoitettu)
LIITE XIII	JULKISET HANKINNAT IV OSAN IV OSASTON TIETTYJEN MÄÄRÄYSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO
LIITE XIV	VAIHTOTASEESEEN LIITTYVISTÄ MAKSUISTA JA PÄÄOMANLIIKKEISTÄ (164 ja 165 artiklassa tarkoitettu)
LIITE XV	TYÖJÄRJESTYSMALLI VÄLIMIESPANEELIEN TOIMINTAA VARTEN (189 artiklassa tarkoitettu)
LIITE XVIV	VÄLIMIESPANEELIEN JÄSENTEN KÄYTÄNNESÄÄNNÖT (185 ja 189 artiklassa tarkoitettu)
LIITE XVII	IV OSAN TIETTYJEN PÄÄTÖSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO (193 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu)